

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ, ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ

Η συμβολή των φορέων της κοινωνίας πολιτών στην
εκδημοκρατικοποίηση των κοινωνικοπολιτικών θεσμών

Η περίπτωση των μη κυβερνητικών οργανώσεων
(ΜΚΟ)

Διπλωματική εργασία της φοιτήτριας
Μαρίας Δήμα (Α.Μ. 13164)

Επιβλέπων: Δρ. Α. Στραβοσκούφης

ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ 2010

*«Στην αδελφή μου
και τους γονείς μου,
για την ηθική και υλική υποστήριξη
και για όσα μου πρόσφεραν, όλα αυτά τα χρόνια.»*

Δήμα Μαρία

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	5
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	6
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ.....	8

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Κοινωνία πολιτών και η σύνδεσή της με τη Δημοκρατία

και τους θεσμούς.....	9
1.1 Ορισμός της κοινωνίας πολιτών.....	9
1.2 Φορείς της κοινωνίας πολιτών.....	14
1.3 Επικρατέστερος όρος ανάμεσα στη Δημοκρατία και την Κοινωνία Πολιτών.....	17
1.4 Κοινωνία πολιτών και κοινωνικοί θεσμοί.....	19
1.5 Κοινωνία πολιτών και πολιτικοί θεσμοί.....	21

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Ομάδες πίεσης, εκδημοκρατισμός και κοινωνικοπολιτική ανάπτυξη.....

2.1 Ομάδες πίεσης και η σημασία τους.....	23
2.2 Ομάδες πίεσης ανά τον κόσμο.....	24
2.3 Η έννοια του εκδημοκρατισμού.....	26
2.4 Κοινωνική ανάπτυξη.....	27
2.5 Πολιτική ανάπτυξη.....	28

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

Η περίπτωση των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων(ΜΚΟ).....

3.1 Ορισμός και ιστορική άνοδος των ΜΚΟ.....	33
3.2 Έννοια, οργάνωση και λειτουργία των ΜΚΟ.....	35
3.3 Τύποι δράσεων των ΜΚΟ.....	37
3.4 Οι ΜΚΟ στον αναπτυσσόμενο κόσμο.....	41
3.5 Ο ρόλος των σημερινών ΜΚΟ.....	42
3.6 ΜΚΟ και κοινωνία πολιτών.....	44
3.7 Θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας των ΜΚΟ στην Ελλάδα.....	45

3.8	Σύμπραξη ΜΚΟ και κράτους.....	46
3.9	Εθελοντισμός και ΜΚΟ.....	48
3.9.1	Έλλειψη εθελοντισμού στην ελληνική κοινωνία πολιτών.....	53

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

	Ανθρώπινα δικαιώματα και κοινωνικός αποκλεισμός.....	55
4.1	Τα δικαιώματα του ανθρώπου.....	55
4.1.1	Διεθνής προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.....	58
4.2	Κοινωνικός αποκλεισμός και ειδικές κατηγορίες πληθυσμού.....	61
4.2.1	Μακροχρόνια άνεργοι.....	64
4.2.2	Φορείς – ασθενείς του Aids.....	67
4.2.3	Άτομα εξαρτημένα από τοξικές ουσίες.....	70
4.2.4	Άτομα με αναπηρίες (ΑΜΕΑ).....	73
4.2.5	Πρόσφυγες, μετανάστες και λαθρομετανάστες στην Ελλάδα.....	76
4.3	Οι ΜΚΟ ως “πηγές πληροφοριών”.....	80

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

	Η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και η καταπολέμηση της διαφθοράς μέσα από την εμπειρική αποτύπωση τριών ελληνικών ΜΚΟ.....	81
5.1	Διεθνής Αμνηστία.....	81
5.1.1	Η δομή της.....	83
5.1.2	Ο σκοπός της.....	84
5.1.3	Η δράση της.....	86
5.2	Διεθνής Διαφάνεια.....	88
5.2.1	Ο στόχος της.....	89
5.2.2	Η δράση της.....	90
5.3	Ίδρυμα Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου.....	91
5.3.1	Σκοπός και μέσα δράσης.....	92

	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	98
--	--------------------------	-----------

	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	101
--	--------------------------	------------

	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ.....	103
--	--------------------------------	------------

	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	104
--	-----------------------	------------

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Στη σημερινή εποχή, μια εποχή που μαστίζουν τη χώρα μας η κρίση και η λιτότητα, ιδιαίτερα σημαντική είναι η ύπαρξη των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων. Είναι π βολητικό και απαραίτητο για την ανθρωπότητα η ύπαρξη ΜΚΟ οι οποίες αγωνίζονται, άλλες με σκοπό την υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, δικαιωμάτων που καταπατούνται και που οι ίδιοι οι άνθρωποι αδυνατούν να τα διεκδικήσουν, και άλλες με σκοπό την καταπολέμηση της διαφθοράς. Τέτοιες οργανώσεις με το περιεχόμενο των προαναφερθέντων, όπως και άλλες ΜΚΟ, εντάσσονται και αποτελούν φορέα της κοινωνίας πολιτών.

Αρκετά είναι τα θέματα της κοινωνίας πολιτών που ενδιαφέρουν ένα σημαντικό μέρος της ανθρωπότητας, όπως για παράδειγμα πώς συμβάλλουν οι ΜΚΟ, ως φορείς της κοινωνίας πολιτών, στο να εκδημοκρατικοποιηθούν οι κοινωνικοί και πολιτικοί θεσμοί του ελληνικού κράτους. Αυτό είναι και το θέμα που θα μας απασχολήσει και με το οποίο θα ασχοληθούμε εκτενέστερα στη συγκεκριμένη πτυχιική εργασία.

Για την εκπόνηση και την καλύτερη δυνατή υλοποίηση της εν λόγω εργασίας θα ήθελα να ευχαριστήσω πρωτίστως τον επιστημονικό συνεργάτη του ΤΕΙ Μεσολογγίου, του τμήματος ΔΙΚΣΕΟ, Δρ. Αθανάσιο Στραβοσκούφη, για την πολύτιμη και βοηθητική συμβολή και καθοδήγησή του. Επίσης, δεν θα μπορούσα να παραλείψω να ευχαριστήσω τους καθηγητές του τμήματός μου που όλα αυτά τα χρόνια μου παρείχαν γνώσεις, καθώς επίσης και συμβουλές οι οποίες θα σταθούν χρήσιμες στην επαγγελματική μου πορεία. Τέλος θα ήθελα να ευχαριστήσω τους εργαζόμενους των τριών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων(Διεθνής Αμνηστία, Διεθνής Διαφάνεια και Ίδρυμα Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου)που μου παρείχαν τις πληροφορίες που χρειαζόμουν έτσι ώστε να πραγματοποιήσω τη γραφή της διπλωματικής μου.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η συγκεκριμένη διπλωματική διαπραγματεύεται το ζήτημα των ΜΚΟ ως έναν από τους φορείς της κοινωνίας πολιτών. Για το λόγο αυτό σημαντική θεωρείται η αφιέρωση ενός κεφαλαίου που αφορά την έννοια αυτή. Συνοπτικά, η κοινωνία πολιτών εμφανίζεται ως ένα σύνολο ατόμων που με διάφορες μεθόδους, όπως είναι για παράδειγμα η άσκηση πίεσης στην εκάστοτε κυβέρνηση, πραγματοποιεί την υπεράσπιση και η προσφορά σε άτομα που το έχουν ανάγκη. Τέτοιες ομάδες ατόμων της κοινωνίας πολιτών είναι και οι ΜΚΟ, για τις οποίες θα γίνει εκτενέστερη ανάλυση σε επόμενα κεφάλαια.

Σκοπός της συγκεκριμένης εργασίας είναι η μελέτη των ΜΚΟ, ως φορείς της κοινωνίας πολιτών, που παράγουν πολιτική αυτοπεποίθηση στις ομάδες των πολιτών που βρίσκονται σε δυσχερή κοινωνική και πολιτική θέση στην Ελλάδα.

Στην περίπτωση αυτή θα μελετηθεί η επίδραση των κοινωνικοπολιτικών ζητημάτων, καθώς επίσης και η έλλειψη δημοκρατίας απέναντι στις ΜΚΟ και πώς αυτές οι οργανώσεις κατάφεραν να εδραιωθούν με τις ενέργειές τους ως "εργαλεία" προσπαθειών για μια πολιτική και κοινωνική ανάπτυξη. Η μελέτη αυτού του ζητήματος θα διερευνηθεί κατά την περίοδο των τελευταίων 25 ετών.

Ο εκδημοκρατισμός των κοινωνικοπολιτικών θεσμών και επομένως η πολιτική ανάπτυξη, βασίζεται πλέον όχι μόνο στις ενέργειες και τις δράσεις του αδύναμου σύγχρονου κράτους, αλλά και στις οργανωμένες δράσεις φορέων της κοινωνίας πολιτών, όπως οι ΜΚΟ.

Η εκπόνηση της εργασίας στηρίζεται στη βιβλιογραφική έρευνα, σε πηγές από το διαδίκτυο και σε ερωτηματολόγιο το οποίο απάντησαν τρεις συγκεκριμένες ΜΚΟ.(Διεθνής Αμνηστία, Διεθνής Διαφάνεια και Ίδρυμα Μαραγκοπούλου για τα δικαιώματα του ανθρώπου)

Αποτελείται από τον πρόλογο, την εισαγωγή, τις συντομογραφίες, από πέντε κύρια κεφάλαια, επίλογο, και βιβλιογραφία. Τέλος παρατίθεται και παράρτημα το οποίο περιέχει το ερωτηματολόγιο που αποτέλεσε το ερευνητικό εργαλείο.

Στο πρώτο κεφάλαιο αναλύεται η έννοια της κοινωνίας πολιτών, παρουσιάζονται οι φορείς της και προβάλλεται ο επικρατέστερος όρος ανάμεσα στην κοινωνία πολιτών, τη Δημοκρατία, ενώ αποτυπώνεται ο ρόλος των κοινωνικών και πολιτικών θεσμών.

Στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζεται η σημασία των ομάδων πίεσης καθώς επίσης και η επίδρασή τους σε ολόκληρο τον κόσμο. Επίσης αναλύεται η έννοια του εκδημοκρατισμού, και της κοινωνικής και πολιτικής ανάπτυξης.

Στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται λόγος για τις ΜΚΟ, για την έννοιά τους, για την ιστορική τους άνοδο, για την οργάνωση και τη λειτουργία τους, για το ρόλο που έχουν στη σημερινή εποχή. Επίσης παρουσιάζεται το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας τους στην Ελλάδα, η συνεργασία τους με το κράτος. Παρουσιάζεται η σημασία του εθελοντισμού μέσα από τις ΜΚΟ και η έλλειψή του στην ελληνική κοινωνία πολιτών.

Το τέταρτο κεφάλαιο προβάλλει τα ανθρώπινα δικαιώματα και τον κοινωνικό αποκλεισμό των ατόμων. Εμφανίζονται οι τύποι δράσεων των ΜΚΟ, ενώ στη συνέχεια παρουσιάζεται η δράση των ΜΚΟ στον αναπτυσσόμενο κόσμο. Επίσης γίνεται λόγος για τα δικαιώματα του ανθρώπου γενικότερα, για τη διεθνή προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καθώς επίσης και για τον κοινωνικό αποκλεισμό που δέχονται κάποιες «ειδικές» κατηγορίες ατόμων. Εκθέτονται κάποιες από τις ειδικές κατηγορίες ατόμων όπως για παράδειγμα, οι μακροχρόνια άνεργοι, οι φορείς του Aids, τα άτομα τα οποία είναι εξαρτημένα από τοξικές ουσίες, τα άτομα με αναπηρία, οι πρόσφυγες, μετανάστες και λαθρομετανάστες και τέλος, γίνεται μια παρουσίαση των ΜΚΟ ως πηγές πληροφοριών στον κόσμο.

Στο πέμπτο κεφάλαιο παρουσιάζεται ο σκοπός και η δράση τριών ΜΚΟ στην Ελλάδα. Αυτές είναι η Διεθνής Αμνηστία και το Ίδρυμα Μαραγκοπούλου, ως μη κυβερνητικές οργανώσεις προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, και τέλος η Διεθνής Διαφάνεια, ως μη κυβερνητική οργάνωση η οποία δραστηριοποιείται για την καταπολέμηση της διαφθοράς.

Τέλος παρουσιάζονται κάποια συμπεράσματα όσον αφορά τις ΜΚΟ, ακόμα παρατίθεται, στο παράρτημα το ερωτηματολόγιο, και η βιβλιογραφία όπου και αποτέλεσαν το ερευνητικό όργανο για την υλοποίηση της εργασίας.

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

- Η.Π.Α.: Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής
- Μ.Κ.Ο.: Μη Κυβερνητική Οργάνωση
- Ο.Τ.Ε.: Οργανισμός Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος
- Δ.Ε.Η.: Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού
- Ο.Ο.Σ.Α.: Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης
- W.W.F.: World Wildlife Fund
- Ε.Ε.: Ευρωπαϊκή Ένωση
- Μ.Μ.Ε.: Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης
- Υ.Δ.Α.Σ.: Υπηρεσία Διεθνούς Αναπτυξιακής Συνεργασίας
- Ο.Η.Ε.: Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
- Ε.Ε.Δ.Δ.Α.: Ελληνική Επιτροπή Διεθνούς Δημοκρατικής Αλληλεγγύης
- Ι.Μ.Δ.Α.: Ίδρυμα Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου
- Α.ΜΕ.Α.: Άτομα με Αναπηρία
- Κ.Ε.Ε.Λ.: Κέντρο Ελέγχου Ειδικών Λοιμώξεων
- Χ.Ε.Ν.: Χρήστες Ενδοφλεβίων Ναρκωτικών
- Ο.ΚΑ.ΝΑ.: Οργανισμός Κατά των Ναρκωτικών
- ΚΕ.Θ.Ε.Α.: Κέντρο Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων
- Ο.Α.Ε.Δ.: Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού
- Ε.Ι.Υ.Α.Π.Ο.Ε.: Εθνικό Ίδρυμα Υποδοχής και Αποκατάστασης απόδημων και Παλιννοστούντων Ομογενών Ελλήνων
- Α.Ε.Ι.: Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα
- Τ.Ε.Ι.: Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα
- Υ.Α.Π.: Ύπατη Αρμοστεία Προσφύγων
- Δ.Ε.Μ.Ε.: Διακυβερνητική Επιτροπή Μετανάστευσης εξ Ευρώπης
- Ε.Μ.Α.Κ.: Ειδική Μονάδα Αντιμετώπισης Καταστροφών

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Κοινωνία πολιτών και η σύνδεσή της με τη Δημοκρατία και τους θεσμούς

1.1 Ορισμός της Κοινωνίας Πολιτών.

Αρχικά θα πρέπει να σημειωθεί η διαφοροποίηση που υπάρχει ανάμεσα στην ευρύτερη «κοινωνία» και στην «κοινωνία πολιτών». Υπάρχουν κάποιες οργανώσεις και κάποιες επιδράσεις οι οποίες υφίστανται και εκτυλίσσονται στην κοινωνία γενικότερα, χωρίς όμως να ανήκουν στην κοινωνία πολιτών. Στην κοινωνία πολιτών εμπεριέχονται οργανώσεις κοινωνικές ή ενέργειες ή δράσεις οι οποίες είναι εθελοντικές, δρουν σε συλλογικό επίπεδο, δεν αποσκοπούν στο ιδιωτικό κέρδος και επιδιώκουν να πραγματοποιήσουν κάποιο δημόσιο όφελος. (Σωτηρόπουλος, 2004)

Υπάρχει όμως μια παραλλαγή ανάμεσα στον όρο «κοινωνία πολιτών» και στον όρο «κοινωνία των πολιτών». Από τη μία ο λαός, ως εκλογικό σώμα, εκλέγει και επινοεί νέους πολίτες και από την άλλη η κοινωνία των πολιτών, η οποία αποτελείται από ενεργούς πολίτες που ακολουθούν τη δημοκρατία και το σύνταγμα και κατοχυρώνουν τα δικαιώματά τους ως πολίτες οι οποίοι σχηματίζουν μια οργανωμένη δράση. Έτσι πολλοί πολιτικοί επιστήμονες και θεωρητικοί χρησιμοποιούν τον όρο "κοινωνία πολιτών" έτσι ώστε να διαγραφεί το στοιχείο της έλλειψης της οργανωμένης δράσης για το κοινό όφελος. (Στραβοσκούφης, 2004).

Ο ορισμός της κοινωνίας πολιτών με την ακριβή του έννοια ορίζεται μέχρι και σήμερα. Η κοινωνία πολιτών αναπτύσσεται και διαφοροποιείται ξεχωριστά από συγγραφέα σε συγγραφέα.

Ο Ernest Gellner στο βιβλίο του Γιαννή (2001:19) ορίζει την κοινωνία πολιτών ως «ένα σύνολο ποικίλων μη κυβερνητικών θεσμών αρκετά ισχυρών ώστε να αντισταθμίζουν το κράτος, και που ενώ δεν το εμποδίζουν να εκπληρώσει τον ρόλο του ως εγγυητή της ειρήνης και διαιτητή μεγάλων συμφερόντων, μπορούν ωστόσο να το εμποδίσουν να κυριαρχήσει και να εκμηδενίσει το υπόλοιπο της κοινωνίας». (Γιαννής Ν, 2001, σελ.19)

Από την άλλη μεριά ο Στραβοσκούφης αναφέρει στο φάκελο σημειώσεων του μαθήματος "αγροτική κοινωνιολογία", έναν ορισμό εργασίας, δηλαδή ότι «η κοινωνία πολιτών είναι η σφαίρα των θεσμών, των άτυπων ομάδων, των μη κυβερνητικών οργανώσεων, που μέσα από την οικογένεια, το κράτος και την αγορά οι άνθρωποι συμπράττουν με θεσμική υπόσταση με νομική ή μη μορφή, σε καθεστώς εκούσιας δράσης και ελευθερίας, προς όφελος των χρηστών κοινών τους ενδιαφερόντων μέσα στα πλαίσια της δημοκρατικά οργανωμένης κοινωνίας, που τη χαρακτηρίζει η εμπιστοσύνη, η αλληλεγγύη, η συνεργασία και η ανοχή». (Στραβοσκούφης, 2007)

Ένας άλλος θεωρητικός, ο Μουζέλης, θεωρεί ότι η κοινωνία πολιτών διαθέτει κάποιες χρήσεις: α) ως ένας κόσμος ο οποίος βρίσκεται ανάμεσα στην αγορά και το κράτος, β) ως αντίποδας του κράτους, και γ) ως στρώματα που υπάρχουν ανάμεσα στην κυβέρνηση και τους κυβερνώντες.

Παρόλο που όλοι αυτοί οι συγγραφείς δεν συμφωνούν σε σχέση με το τι ακριβώς είναι η κοινωνία πολιτών και με το περιεχόμενό της γενικότερα, υπάρχει κάποιος ορισμός που μέσω αυτού ξεκινούν όλες οι εννοιολογικές συζητήσεις, δηλαδή ότι η κοινωνία πολιτών, μιλώντας μεταφορικά, αρχίζει από το κατώφλι του κάθε σπιτιού (νοικοκυριού) και τελειώνει στα κράσπεδα των κυβερνητικών κτηρίων.

Η κοινωνία πολιτών σαν έννοια, έγινε ξανά δημοφιλής στο τέλος του 20^{ου} αιώνα και αυτό συνέβη διότι κατερρίφθη ο σοσιαλισμός που υπήρχε μέχρι τότε, την εποχή εκείνη η κοινωνία πολιτών ταυτίστηκε με κάποιες άλλες ενώσεις πολιτών οι οποίες δεν ήταν εξαρτημένες από το σοσιαλιστικό κράτος. Από το 1989 και έπειτα, για να μεταβεί η κοινωνία πολιτών στη δημοκρατία χρησιμοποιήθηκαν κάποιοι άλλοι ορισμοί, όπως για παράδειγμα ότι η κοινωνία πολιτών συγκεντρώνει ένα μεγάλο μέρος οργανώσεων άλλων τυπικών και άλλων άτυπων. Μέσα σ' αυτές τις οργανώσεις συγκαταλέγονται οικονομικές, εκπαιδευτικές και πολιτικές ομάδες, κινήματα κοινωνικά, ομάδες συμφερόντων κ.α. Κατ' αρχήν είναι αναγκαίο να τονιστεί ότι «κοινωνία» και «κοινωνία πολιτών» είναι δύο αντίθετοι όροι. Διαφοροποιούνται, καθώς υπάρχουν κάποιες οργανώσεις και ενέργειες που παρόλο που λειτουργούν και αναπτύσσονται μέσα στην ευρύτερη κοινωνία, δεν εμπεριέχονται στην κοινωνία πολιτών. Ωστόσο υπάρχουν κάποιες κοινωνικές οργανώσεις και δράσεις/ενέργειες οι οποίες συμπεριλαμβάνονται στην κοινωνία πολιτών. Αυτές είναι οργανώσεις και δράσεις οι οποίες:

- Έχουν κάποια συλλογικότητα

- Η εκδήλωσή τους γίνεται σε δημόσιο χώρο
- Δεν είναι υποχρεωτικές ή καταναγκαστικές, αλλά εθελοντικές
- Επικαλούνται τουλάχιστον το δημόσιο συμφέρον
- Δεν επιδιώκουν το ιδιωτικό κέρδος (τουλάχιστον ευθέως), αλλά αποβλέπουν στο να επιτύχουν κάποια δημόσια ωφέλεια

Υπάρχει μία λανθασμένη εντύπωση, ότι οι προϋποθέσεις που αναφέρθηκαν παραπάνω, οριοθετούν το εύρος της σημασίας της "κοινωνίας πολιτών". Αντίθετα η έννοια της κοινωνίας πολιτών η οποία εξυπακούεται για παράδειγμα σε διάφορα δημοσιεύματα του Τύπου, είναι αρκετά στενή ώστε να καταντά να περικλείει μόνο κάποιες γνώριμες μη κυβερνητικές οργανώσεις και λίγα κοινωνικά κινήματα. Οι όροι που αναφέρθηκαν παρουσιάζουν μια πιο ευρεία σημασία της κοινωνίας πολιτών.

Μετά τα μέσα της δεκαετίας του 1990, η κοινωνία πολιτών ενδυναμώθηκε και ανεξαρτητοποιήθηκε από το κράτος και αυτό φαίνεται από διάφορες εκδηλώσεις και τάσεις. Όπως για παράδειγμα μετά το σεισμό, το Σεπτέμβριο του 1999 στην Αττική, δραστηριοποιήθηκε ένα σημαντικό μέρος της κοινωνίας προσφέροντας βοήθεια στους σεισμοπαθείς. Από το παράδειγμα αυτό φαίνεται λοιπόν πως η ελληνική κοινωνία πολιτών δεν είναι αδύναμη, ατροφική, όπως την ονομάζουν κάποιοι στη σημερινή εποχή. Υποστηρίζεται ότι η κοινωνία πολιτών ήταν όντως ατροφική κατά την περίοδο της μεταπολίτευσης σε σχέση με άλλες κοινωνίες πολιτών στις δυτικές χώρες. Υπάρχουν περιστατικά τα οποία δεν έχουν καταγραφεί στα οποία η κοινωνία πολιτών ήταν παρούσα με μοναδικό σκοπό την προσφορά και το ενδιαφέρον προς τα άτομα εκείνα που το είχαν ανάγκη. (Σωτηρόπουλος, 2004)

Η κοινωνία πολιτών φαίνεται να είναι ο ενδιάμεσος φορέας ανάμεσα στο κράτος και την αγορά. Οι ίδιοι οι πολίτες είναι εκείνοι που ενδιαφέρονται για τα προβλήματά τους και όχι μόνο αυτό αλλά προσπαθούν να βρουν προτάσεις και λύσεις έτσι ώστε να ληφθούν υπόψη και τα δικαιώματα των μειονοτήτων. Οι μορφές αυτές της κοινωνίας πολιτών, λειτουργούν βοηθητικά προς τους φορείς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και της κρατικής εξουσίας έτσι ώστε να συνεργαστούν με σκοπό την ικανοποίηση των αναγκών τους. (Δαμανάκη, 2004)

«Μια αφυπνισμένη κοινωνία πολιτών μπορεί να κατατοπίσει την κεντρική εξουσία για τα τοπικά προβλήματα καλύτερα, ίσως, και από τους εκλεγμένους τοπικούς φορείς». (Δαμανάκη, 2004: 98)

Η ελληνική κοινωνία πολιτών έχει τις δικές της ιδιαιτερότητες. Βέβαια, γεγονός αποτελεί ότι εξακολουθεί να είναι ευπαθή σε σχέση με άλλες χώρες, όπως είναι για παράδειγμα οι χώρες της Δυτικής Ευρώπης και οι Η.Π.Α., αυτό συμβαίνει γιατί η Ελλάδα, μέχρι πρόσφατα ήταν αποδέκτης βοήθειας και είναι ελάχιστο το διάστημα κατά το οποίο μετατράπηκε σε δωρητή βοήθειας.

Σε κάποιες χώρες, είναι αρκετός ο αριθμός των ΜΚΟ που δέχονται κρατική χρηματοδότηση, είτε άμεση είτε έμμεση. Από τα μέσα της δεκαετίας του 1980 όλο και αυξάνεται ο αριθμός των οργανώσεων αυτών με μεγαλύτερη αυτονομία από το κράτος. Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του '90 γίνεται πιο ποιοτική η διαφορά στη σύνθεση και στον τρόπο λειτουργίας των ΜΚΟ. Την τελευταία δεκαετία οι ελληνικές ΜΚΟ βρήκαν την ευκαιρία, μέσω της συμμετοχής τους σε αναπτυξιακά προγράμματα, να επεξεργαστούν νέες δυνατότητες παρεμβάσεων.

Στο ελληνικό Σύνταγμα δεν υπάρχει καμία κατοχύρωση όσον αφορά το ρόλο της κοινωνίας πολιτών. Οι δράσεις αυτής της κοινωνίας, παρουσιάζονται σαν ομάδες πίεσης, οι οποίες προωθούν κάποια συμφέροντα, και αυτό συμβαίνει διότι απουσιάζουν κατοχυρωμένοι, θεσμικά, μηχανισμοί λογοδοσίας. Έτσι φαίνεται να λείπει ένα καθαρό πλαίσιο λειτουργίας, χρηματοδότησης, ελέγχου, διαφάνειας και αξιολόγησης των ενεργειών της ελληνικής κοινωνίας πολιτών. Με αυτό τον τρόπο θα της δοθεί η δυνατότητα να προωθήσει κάποια ζητήματα, όπως είναι για παράδειγμα η ενδυνάμωση των θεσμών, η αναπτυξιακή εκπαίδευση κ.α. Για το λόγο αυτό είναι απαραίτητη η θεσμική κατοχύρωση των ΜΚΟ, χωρίς όμως να παρουσιαστεί πρόβλημα όσον αφορά την ανεξαρτησία τους, αφού από εκεί αντλούν τη δύναμή τους. (Δαμανάκη, 2004)

Οι θεσμοθετημένες εθελοντικές οργανώσεις είναι εκείνες που αποτελούν τη μόνη ερμηνεία της κοινωνίας πολιτών

Οι εθελοντικές οργανώσεις έκαναν την εμφάνισή τους για πολλούς λόγους όπως είναι η διάδοση πολιτικών δικαιωμάτων για παράδειγμα, ή η μετανάστευση προς τις πόλεις και επίσης για τη συλλογική δράση και το διάλογο που προσφέρει η δημοκρατία σήμερα.

Κατά τον 20^ο αιώνα η κοινωνία πολιτών διατυπώθηκε με τον σχηματισμό συλλόγων, σωματείων, εθελοντικών οργανώσεων και συλλογικών φορέων. Εκδηλώθηκε επίσης με την αύξηση διάφορων άτυπων και μη θεσμοθετημένων συλλογικών δράσεων και αλληλεπιδράσεων. Παρουσιάζεται σε δύο στάδια: α) όπως προαναφέρθηκε, μετά τη μεταπολίτευση αναπτύχθηκαν τα πολιτικά κόμματα στην Ελλάδα και έτσι η κοινωνία πολιτών έγινε ατροφική, β) ενώ άρχισε να αυξάνεται από τα μέσα της δεκαετίας του 1980, μόλις άρχισαν να εξασθενούν τα πολιτικά κόμματα. Με αυτό τον τρόπο αναδύθηκε η κοινωνία πολιτών, από τη μια με τη μορφή τυπικών θεσμοθετημένων οργανώσεων και από την άλλη με τη μορφή άτυπων οργανώσεων.

Μετά τη μεταπολίτευση οι πιο ισχυροί κλάδοι της κοινωνίας πολιτών ήταν τα συνδικάτα του δημοσίου τομέα, όπως για παράδειγμα ο ΟΤΕ, η ΔΕΗ κ.α., καθώς επίσης και οι επαγγελματικές ενώσεις των ελευθέρων επαγγελματιών, όπως είναι οι γιατροί, οι δικηγόροι κ.α. Είχαν αποκτήσει δύναμη λόγω της οικονομικής εξάρτησής τους από το κράτος. Σε αντίθεση με τα συνδικάτα του δημοσίου τομέα, εκείνα του ιδιωτικού τομέα δεν ήταν ποτέ ισχυρά, λόγω του μικρού μεγέθους του απασχολούμενου προσωπικού. Έτσι τα ισχυρότερα μέρη της κοινωνίας πολιτών είναι ακόμα και σήμερα οι συνδικαλιστικές οργανώσεις.

Μετά την ελληνική μεταπολίτευση τα πιο ισχυρά τμήματα της κοινωνίας πολιτών γίνονται μεταξύ άλλων και τα συνδικάτα του ευρύτερου δημοσίου τομέα, όπως είναι για παράδειγμα ο Ο.Τ.Ε. η Δ.Ε.Η. κ.α. Τα συνδικάτα αυτά έχουν ισχυροποιηθεί λόγω της μεγάλης οργάνωσής τους και της διοικητικής και οικονομικής εξάρτησής τους από το κράτος. Σε αντίθεση με τα συνδικάτα του δημοσίου τομέα, αυτά του ιδιωτικού τομέα δεν ήταν ποτέ ισχυρά και ένας από τους λόγους είναι πως οι ελληνικές επιχειρήσεις δεν αναπτύσσονται όσον αφορά το απασχολούμενο προσωπικό τους. Από μια έρευνα του 1988, φαίνεται ότι η συνδικαλιστική πυκνότητα των συνδικάτων του δημοσίου τομέα ήταν υπερδιπλάσια σε σχέση με αυτή του ιδιωτικού.

Η κοινωνία πολιτών διακατέχει τυπικές ή επίσημες σχέσεις και δράσεις από τη μία και άτυπες και ανεπίσημες από την άλλη, τις οποίες μοιράζεται με το πολιτικό σύστημα και την οικονομία. Έτσι λοιπόν οι άτυπες κοινωνίες πολιτών είναι δύσκολο να μετρηθούν και να καταγραφούν. Είναι πάντως ορατές και εκδηλώνονται και λειτουργούν συλλογικά, χωρίς να είναι καταναγκαστικές, με σκοπό το δημόσιο συμφέρον και χωρίς βέβαια να ελέγχονται από το κράτος. (Ένωση πολιτών για την παρέμβαση, προτεινόμενη ιστοσελίδα www.koinoniapoliton.gr)

Μια άτυπη κοινωνία πολιτών μπορεί να παρουσιαστεί με πολλές μορφές, όπως είναι παραδείγματος χάρη οι πρωτοβουλία για την προστασία των συμφερόντων μιας περιοχής, η αλληλεπίδραση ανάμεσα στους πολίτες σε δημόσιους χώρους, η ίδρυση εθελοντικών ομάδων έτσι ώστε να προστατέψουν το περιβάλλον ή να βοηθήσουν πάσχοντες ανθρώπους ή να μεταφέρουν ιδέες και πληροφορίες.

Τέτοιες συσσωματώσεις, όπως αυτές που προαναφέρθηκαν, αποτελούν συλλόγους οι οποίοι δρουν ομαδικά, συνιστούν μορφές της κοινωνίας πολιτών. (Σωτηρόπουλος, 2004)

«Η κοινωνία πολιτών αποτελείται από θεσμοθετημένους φορείς, αλλά ίσως και από άλλες συλλογικότητες και δράσεις που δεν είναι προφανείς ούτε είναι τόσο εύκολο να αποτελέσουν αντικείμενο εμπειρικής έρευνας». (Σωτηρόπουλος, 2004: 29)

Η κοινωνία πολιτών έκανε ξανά την εμφάνισή της με σκοπό να εκδημοκρατικοποιήσει τους κοινωνικοπολιτικούς θεσμούς. Επειδή τα τελευταία χρόνια όλες οι λαϊκές κινητοποιήσεις επιδρούσαν στις βάσεις του συστήματος, στις χώρες που υπήρχε σοσιαλισμός και στις δυτικές χώρες που υπήρχε δημοκρατία, δεν υπήρξε ισορροπία στο δημόσιο διάλογο και περιήλθαν σε κρίση όλες οι αρχές όπως, η αντιπροσώπευση, η κυβερνητικότητα, η νομιμοποίηση και η εμπιστοσύνη. Τότε λοιπόν εμφανίστηκε η κοινωνία πολιτών η οποία στην αρχή θεωρήθηκε δεδομένη. Στις νεωτερικές κοινωνίες όπου αναπτύχθηκε ο βιομηχανικός καπιταλισμός, χρησιμοποιήθηκε ως έννοια και ως αναγκαία προϋπόθεση για τις διαδικασίες που απαιτούνται για τον εκδημοκρατισμό και επέφερε σαν αποτέλεσμα την παγκοσμιοποίηση των αρχών του δυτικού κόσμου όπως επεδίωκε αλλά αντιθέτως συνειδητοποιήθηκαν οι ελλείψεις των αρχών αυτών για χρόνια. (Gellner, 1996)

1.2 Φορείς της κοινωνίας πολιτών.

Το φάσμα της κοινωνίας πολιτών είναι αρκετά μεγάλο και πολλές φορές δύσκολο να θεωρηθεί αφού κάθε θεώρηση αντιπροσωπεύει στο σύνολό της μια καθορισμένη οικονομική, κοινωνική και πολιτική υπάρχουσα κατάσταση.

Η προέλευση ωστόσο της σημασίας ερευνάται στην αρχαία Ελλάδα. Ο Αριστοτέλης με τον όρο *πολιτική κοινωνία*, συνυπολόγιζε όλες τις ομάδες, κοινωνικές

και πολιτικές, από την οικογένεια μέχρι το κράτος. Από την αρχαία Ελλάδα ως την αρχαία Ρώμη, η πολιτική κοινωνία είχε σχεδόν το ίδιο νόημα και γι' αυτό το λόγο στο μεγαλύτερο μέρος της ιστορίας μέχρι και το διαφωτισμό δεν υπήρξε κανένας διαχωρισμός.

Υπήρξαν πολλοί γνωστοί διανοητές, όπως για παράδειγμα, ο Machiavelli, ο Richard Hooker, ο Adam Smith, ο Gramsci, οι οποίοι μέσα από φιλοσοφικές συζητήσεις, πολιτικές και οικονομικές, μίλησαν για τη σχέση πολιτείας και κοινωνίας.

Εκείνος ο οποίος πλησιάζει περισσότερο τις θεωρητικές προσεγγίσεις της κοινωνίας πολιτών, είναι ο Gramsci. Ενώνει άμεσα την κοινωνία πολιτών με τους πολίτες και τη σχέση εμπιστοσύνης που έχουν απέναντι στην κυβέρνηση και πιστεύει ότι η δημοκρατία είναι η ίδια η εξουσία, αλλά σε οριοθετημένο βαθμό. Επιπλέον, θεωρεί ότι η κοινωνία πολιτών οδεύει ενάντια στο κράτος, χωρίς όμως να το καταδυναστεύει.

Με απλά λόγια, οι πιο πολλοί φορείς της κοινωνίας πολιτών ασχολούνται με ομάδες οι οποίες χαρακτηρίζονται από:

- Την υπεράσπιση κοινών συμφερόντων
- Την οργανωμένη παρουσία
- Την πίεση που επιβάλλουν στους εξουσιαστικούς μηχανισμούς

Με αυτό τον τρόπο μπορούν να καταταχθούν στις ομάδες πίεσης ή στις ομάδες συμφερόντων. Έτσι κάποιοι ερευνητές υπάγουν αυτές τις οργανώσεις στα κοινωνικά κινήματα. (Στραβοσκούφης, 2007)

Τα κοινωνικά κινήματα, έκαναν την εμφάνισή τους αρχικά σε χώρες με αναπτυγμένη οικονομία, όπου υπήρχαν ισχυρές κοινωνίες πολιτών. Οι φορείς αυτών των κινήματων ήταν κυρίως μορφωμένα μέλη από δυναμικά στρώματα των πόλεων και η πεποίθησή τους ήταν προπαντός φιλελεύθερη. (Λίποβατς, 1995)

Ασφαλώς ο όρος *κοινωνικό κίνημα*, αποδίδει στις οργανώσεις ένα φιλοπρόοδο χαρακτήρα, δημοκρατικό και ομαδικό. Υπάρχουν όμως και κάποια χαρακτηριστικά που έχουν ορισμένες οργανώσεις που κάθε άλλο παρά πιστεύουν και υπερασπίζονται τις δημοκρατικές αρχές.

Αυτές οι οργανώσεις θα μπορούσαν να ταξινομηθούν σε τρία επίπεδα ανάλογα με τη δράση της καθημίας, δηλαδή:

1. Σε εκείνες που υπερασπίζονται μια συγκεκριμένη κοινωνική κατηγορία
2. Σε εκείνες που προβάλλουν ένα ιδεολογικό θέμα και
3. Σε εκείνες που δρουν αντλώντας στοιχεία και από τις δύο προηγούμενες κατηγορίες

Η απόλυτη εξωτερική της κοινωνίας πολιτών είναι η συλλογική δράση, γ' αυτό και οι οργανώσεις αυτές βασίζονται σ' αυτό. Οι κοινωνικές ομάδες ή κοινωνικές οργανώσεις, συγκαταλέγονται στην κοινωνία πολιτών εφόσον το λειτούργημά τους αφορά το επίτευγμα κάποιου κοινωφελούς σκοπού.

Οι πιο συνήθεις οργανώσεις των οποίων οι δράσεις γίνονται εντός των πλαισίων της κοινωνίας πολιτών και μπορεί ο κάθε ερευνητής να τις συναντήσει σε πολλές χώρες είναι μεταξύ άλλων:

- Μη Κερδοσκοπικές Οργανώσεις
- Εθελοντικές Οργανώσεις
- Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις
- Διεθνείς Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις
- Οργανώσεις της Κοινωνίας Πολιτών
- Ανεξάρτητες Οργανώσεις
- Ομάδες Αυτοβοήθειας
- Περιβαλλοντικές Οργανώσεις
- Οργανώσεις Λαϊκής Βάσης
- Συνδικάτα
- Συνεταιριστικές Οργανώσεις
- Οργανώσεις Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων
- Καταναλωτικές Οργανώσεις
- Γυναικείες Οργανώσεις
- Νεανικές Οργανώσεις
- Γειτονικές ή Κοινοτικές Οργανώσεις

- Θρησκευτικές Οργανώσεις
- Ακαδημαϊκές Οργανώσεις
- Οργανώσεις Ερευνητικού Χαρακτήρα
- Οργανώσεις Βάσεις
- Οργανώσεις Αυτοχθόνων

(Στραβοσκούφης, 2007)

1.3 Επικρατέστερος όρος ανάμεσα στη Δημοκρατία και την Κοινωνία Πολιτών.

Διεθνώς, η κοινωνία πολιτών ερευνάται σε δύο πλευρίσματα. Κατά πρώτον γίνεται αντικείμενο συζήτησης που αφορά τη συγκριτική πολιτική επιστήμη και τη συγκριτική κοινωνιολογία και κατά δεύτερον, την πολιτική θεωρία και μεμονωμένα την θεωρία της δημοκρατίας.

Αρχικά οι ερευνητές εξετάζουν το πρόβλημα που υφίσταται οι ισχυρές κοινωνίες πολιτών και οι πιο ανίσχυρες. Υπάρχουν χώρες οι οποίες διαθέτουν κοινωνίες πολιτών που είναι ισχυρές, όπως για παράδειγμα στη βορειοδυτική Ευρώπη και βόρεια Αμερική και κάποιες άλλες που έχουν αδύναμες κοινωνίες πολιτών, όπως στη νοτιοανατολική Ευρώπη και τη Μέση Ανατολή.

Στη συνέχεια οι θεωρητικοί, διερευνούν το ρόλο που θα έπρεπε να είχε η κοινωνία πολιτών σε σχέση με τη δημοκρατία και τη λειτουργία αυτής όσον αφορά τη συναίνεση, τη λήψη αποφάσεων και τα πλάνα, καθώς επίσης και την εκτέλεση μέτρων δημόσιας πολιτικής.

Έτσι, με αυτό τον τρόπο, σημειώνεται ότι όσο ισχυρότερη είναι η κοινωνία πολιτών, τόσο ολοκληρωμένη είναι η δημοκρατία. (Σωτηρόπουλος, 2004)

Τον Αύγουστο του 1991 ύστερα από ένα πραξικόπημα το οποίο δεν είχε επιτευχθεί στη Μόσχα, ξεκίνησε ο μετασχηματισμός της Ανατολικής Ευρώπης και αυτό θεωρήθηκε διαδικασία εκδημοκρατισμού ή προτιμότερος όρος κοινωνία πολιτών. Είναι πράγματι υγιής η δημοκρατία η οποία εφαρμόζεται ως βασικό μοντέλο καθιερωμένο

από τα μέλη της κοινωνίας και το οποίο αποτελεί τον καρπό της θέλησης των συμμετεχόντων. Αντιθέτως θα ήταν αρρωστημένη η δημοκρατία αν δεν εκφράζεται και δεν ασκείται εξ' ολοκλήρου από τα μέλη της.

Η θεωρία του όρου "δημοκρατία" παροτρύνει το λαό στην πίστη, εγκαθίδρυση και νομιμοποίηση των αξιών στην οποία ο πολίτης καλείται να συμφωνήσει. Στην περίπτωση αυτή η δημοκρατία αποτελεί τη βάση της κοινωνικής εξουσίας όπου φαίνεται να είναι η μόνη πηγή της πολιτικής νομιμότητας σε έναν κόσμο πολιτογραφημένο και κόσμια διαμορφωμένο.

Η δημοκρατία δεν μπορεί να νομιμοποιήσει, χωρίς κυκλικότητα και προκαταλήψεις σε διάφορα θέματα, τη μετάβαση από έναν κόσμο όπου καταρρίπτεται η ανθρώπινη βούληση, σε έναν άλλο κόσμο όπου υπάρχει πεποίθηση στην ανθρώπινη βούληση.

Όταν το δίκαιο υποτάσσει τον κόσμο σε μια ανώτερη βούληση και τον διαποτίζει με υπερβατική πίστη στις υποχρεώσεις που επιβάλλει, πρέπει η δημοκρατία να νομιμοποιήσει τη μετάβαση από αυτό τον κόσμο που δημιούργησε, σε έναν άλλο κόσμο όπου θα νομιμοποιείται και θα απολαμβάνει την έγκριση των πολιτών του βάσει της ανθρώπινης βούλησης.

Αυτό όμως δεν μπορεί να γίνει χωρίς κυκλικότητα ή προκαταλήψεις. Προκαταλήψεις που γεννιούνται στο εσωτερικό των θεσμών και της κουλτούρας της κοινωνίας που θεωρείται δεδομένη γιατί σπάνια επιλέγονται οι κοινωνικοί θεσμοί και οι κουλτούρες των λαών.

Ο άνθρωπος, παρά το γεγονός ότι είναι προ-κοινωνικός, είναι σε θέση να κρίνει οποιοδήποτε δημοκρατικό μοντέλο που επιλύει προβλήματα με τις καθορισμένες ιδέες, αξίες και θεσμούς. Συμβαίνει όμως η δημοκρατία να έπεται της κουλτούρας. Το δημοκρατικό μοντέλο επιλύει μικρά προβλήματα με ικανότητα να επιλέγει ανάμεσα σε κοινωνικές δομές ή συστήματα αξιών. Δεν εφαρμόζεται όμως στα μεγάλα προβλήματα με αποτέλεσμα να ψάχνει σε ξένες κουλτούρες για να επιλέξει αυτήν που θα λύσει τα προβλήματά του.

Το μοντέλο δημοκρατίας δημιουργήθηκε από άτομα προ-κοινωνικά μεν αλλά ικανά να αξιολογούν και να κρίνουν τις εξωτερικές επιρροές, στην προσπάθειά τους να επιλέξουν μια ιδανική κουλτούρα.

Η δημοκρατία δεν είναι σίγουρο ότι πηγάζει μέσα από τον άνθρωπο. Ο άνθρωπος χρειάζεται να ανήκει σε μια κοινότητα με ένα σύστημα κοινωνικών ρόλων και θεσμών το οποίο σύστημα δεν είναι εξίσου κατανεμημένο στα μέλη της κοινωνίας, άρα αυτή η δομή δεν είναι δημοκρατική και αυτό αποτελεί ένα λυπηρό γεγονός. (Gellner, 1996)

«Η κοινωνία κάνει τους ανθρώπους, αλλά οι άνθρωποι γενικά δεν επιλέγουν την κοινωνία τους» (Gellner, 1996: 255)

Σε μια κοινωνία που να είναι αφοσιωμένη σε εξίσου κατανεμημένες δομές ανάπτυξης αλλά και που επιφέρει επαγγελματική αστάθεια, δεν μπορούν να υιοθετηθούν δημοκρατικά μοντέλα άλλων κρατών, αφού κάθε κοινωνία έχει συγκεκριμένα δικαιώματα και υποχρεώσεις ανάλογα με την κοινωνική της δομή και τις λειτουργίες της. Ακόμα επειδή είναι αποδεκτή από τα μέλη της επιβάλλει σταθερότητα και αν επιχειρηθεί η χρήση άλλων εξωτερικών δομών, θα δημιουργηθούν εντάσεις και πιέσεις.

Η κοινωνία πολιτών δεν θεωρεί τις δικές της συνθήκες εφαρμογής στους ανθρώπους δεδομένες, είναι η ρεαλιστική πραγματικότητα που αφ' ενός μεν κάνει δυνατή τη δημοκρατία με θεσμούς και προτιμότερο κοινωνικό πλαίσιο και έτσι καθιερώνεται ως το καλύτερο της δημοκρατίας, διότι τονίζει τις απαραίτητες θεσμικές προϋποθέσεις και το απαραίτητο ιστορικό πλαίσιο. Η δημοκρατία ως έννοια θεωρείται φιλολογικά αφηρημένη εφαρμογή ιδεών και θεσμών ενώ η κοινωνία πολιτών ως ρεαλιστική έννοια με ειδικές, δικές της συνθήκες εφαρμογής της δημοκρατίας θεωρείται μια πιο πραγματική πράξη εφαρμογής της.

Άρα δεν θα μπορούσε να αποφασιστεί ότι η χρησιμότητα και η εφαρμογή των κανόνων της κοινωνίας πολιτών αν δεν είχε βασιστεί πρώτα στο αφηρημένο θεμέλιο της, όχι καλά εφαρμοσμένης για το συμφέρον των ανθρώπων της κοινωνίας, δημοκρατία. (Gellner, 1996)

1.4 Κοινωνία πολιτών και κοινωνικοί θεσμοί.

«Ο θεσμός είναι μια σύνθετη και πολυδιάστατη κοινωνική πραγματικότητα που μπορεί να ερευνηθεί από πολλές σκοπιές και σε πολλά επίπεδα.» (Τσαούσης, 2006, 121). Τα

μέλη μιας κοινωνίας δρουν συλλογικά για να επιτύχουν κάποιους κοινούς σκοπούς. Πολλοί ορισμοί είναι εκείνοι οι οποίοι επισημαίνουν τις διάφορες μορφές που μπορούν να έχουν οι θεσμοί. Για παράδειγμα οι θεσμοί συγκροτούν μεθόδους για να επιτύχουν σημαντικούς σκοπούς οι οποίοι αφορούν το κοινωνικό σύνολο. Σκοπών δηλαδή που έχουν για το κοινωνικό σύνολο ή για ένα μέρος του, έχουν μεγάλη σημασία.

Κοινωνικοί θεσμοί ονομάζονται οι θεσμοί εκείνοι οι οποίοι επιδιώκουν με σταθερά και αποδεκτά μέσα και με συλλογική δράση και συμπεριφορά σκοπούς που είναι σημαντικοί για την κοινωνία. Οι θεσμοί κατατάσσονται σε:

- Πολύσκοποι ή Πολυλειτουργικοί
- Ολιγόσκοποι ή ολιγολειτουργικοί
- Μονόσκοποι ή μονολειτουργικοί

Οι απλές ή οι σύγχρονες κοινωνίες μπορεί να διαθέτουν κάποιους από αυτούς τους θεσμούς έτσι ώστε να καταφέρουν τους σκοπούς τους. Ένας θεσμός ο οποίος εξυπηρετεί διάφορους σκοπούς, διαχωρίζει τους σκοπούς αυτούς σε:

α) κύριους

και β) δευτερεύοντες

Οι κύριοι σκοποί, χωρίζονται σε πέντε μεγάλες κατηγορίες:

1. Οικογένεια και συγγένεια: δηλαδή είναι θεσμοί οι οποίοι κατοχυρώνουν την αναπαραγωγή της κοινωνίας, είτε αυτή είναι βιολογική, είτε κοινωνική και ταυτόχρονα την αλληλοπροστασία και αλληλοβοήθεια των ατόμων που είναι συγγενείς.

2. Πολιτικοί θεσμοί: είναι οι θεσμοί που ασκούνται από την εξουσία μέσα στην κοινωνία και που λειτουργούν για να δημιουργήσουν ή να διατηρήσουν μηχανισμούς οι οποίοι τροποποιούν την ισχύ της εξουσίας.

3. Οικονομικοί θεσμοί: είναι εκείνοι που αναφέρονται στην κατανομή των αγαθών και υπηρεσιών.

4. Θρησκευτικοί θεσμοί: είναι οι θεσμοί εκείνοι που ασχολούνται όσον αφορά τις σχέσεις που έχουν οι άνθρωποι, μέσα σε ένα σύνολο, με την εκκλησία.

5. Θεσμοί εκπαίδευσης και κοινωνικοποίησης: οι θεσμοί αυτοί παράγουν και μεταδίδουν τη γνώση και επίσης τη μετακίνηση της σταθερής κληρονομιάς της κοινωνίας από τη μια γενιά στην άλλη. (Τσαούσης, 2006)

1.5 Κοινωνία πολιτών και πολιτικοί θεσμοί.

«Οι πολιτικοί θεσμοί, περιλαμβάνουν το σύστημα των κανόνων εκείνων οι οποίοι ρυθμίζουν την άσκηση της εξουσίας και τη διακυβέρνηση». (Καλογεράτος, 1985: 171)

Παρουσιάζονται σαν ένα σύστημα κυριαρχίας που σκοπό έχει να ελέγξει τα κυρίαρχα συμφέροντα. Έτσι παρατηρείται ότι οι πολιτικοί θεσμοί δεν εξετάζουν μόνο ένα σύστημα κανόνων που ρυθμίζουν την εξουσία, αλλά εκφράζουν και τις σχέσεις κυριαρχίας μέσα από τις κοινωνικές αντιζηλίες και τις πολιτικές δυνάμεις.

Πολιτικοί θεσμοί είναι εκτός των άλλων και οι θεσμοί νομιμοποίησης της εξουσίας και του κοινωνικοπολιτικού συστήματος. Στην κοινωνία, γενικότερα, κάθε εξουσία και περισσότερο η πολιτική εξουσία, καθώς και οι θεσμοί που την απαρτίζουν, αξιολογείται από τα άτομα που αποτελούν την κοινωνική ομάδα. (Καλογεράτος, 1985)

Για να γίνουν πιο κατανοητοί οι πολιτικοί θεσμοί, θα πρέπει πρώτα να προσδιοριστούν δύο πολύ βασικές έννοιες: α) της δύναμης και β) της εξουσίας. Σύμφωνα με τον Μαξ Βέμπερ, α) δύναμη είναι η δεξιότητα του να καθοριστεί η συμπεριφορά των ανθρώπων με αποτελεσματικό τρόπο, ενώ β) εξουσία είναι η άσκηση της δύναμης με νόμιμο τρόπο.

Όπως έχει αναφερθεί και νωρίτερα, οι θεσμοί γενικότερα περιέχουν κανόνες που διευθετούν τις σχέσεις και τη συμπεριφορά των ατόμων μέσα σε ένα κοινωνικό σύνολο. Όμως θα πρέπει να τονιστεί πως όλοι οι θεσμοί δεν είναι κατ' ανάγκη πολιτικοί. (Τσαούσης, 2006)

Πολλοί εξακολουθούν να πιστεύουν πως πάνω απ' όλα, τα όργανα του κράτους είναι εκείνα τα οποία συγκροτούνται από τους πολιτικούς θεσμούς. Οι κανόνες εκείνοι που αφορούν την οντότητα, τον καθορισμό, τη λειτουργία, τις σχέσεις μεταξύ τους, αλλά και άλλες απόψεις των οργάνων αυτών είναι βασικοί πολιτικοί θεσμοί. (Καλογεράτος, 1985)

Τρία είναι τα στοιχεία για τα οποία ενδιαφέρεται η πολιτική κοινωνιολογία: α) η ύπαρξη του κράτους, β) η εξειδίκευση των πολιτικών θεσμών και γ) η τυπική τους υπόσταση. Σύμφωνα με τη μία από τις δύο αντίθετες απόψεις των κοινωνικών επιστημών, το πολιτικό φαινόμενο παρουσιάζεται στις κοινωνίες εκείνες που διαθέτουν κρατική οργάνωση και εξειδικευμένους πολιτικούς θεσμούς. Αντίθετα με την άλλη

άποψη κατά την οποία το πολιτικό φαινόμενο είναι καθολικό για όλες τις κοινωνίες που έχουν πολιτικούς θεσμούς.

Το πολιτικό σύστημα θεωρείται το νόμιμο σύστημα για να διατηρηθεί η τάξη ή ο μετασχηματισμός μιας κοινωνίας. (Τσαούσης, 2006)

Οι πολιτικοί θεσμοί, χωρίζονται σε δύο κατηγορίες: α) τυπικοί και β) άτυποι.

Τυπικοί ονομάζονται οι πολιτικοί θεσμοί που «η ύπαρξη και η λειτουργία τους διέπονται από ρητές διατάξεις και κανόνες». (Τσαούσης, 2006: 474). Για παράδειγμα ένας τυπικός πολιτικός θεσμός είναι το κράτος και άλλα όργανά του, άμεσα ή έμμεσα.

Άτυποι χαρακτηρίζονται εκείνοι οι πολιτικοί θεσμοί οι οποίοι σχηματίζονται και λειτουργούν χωρίς να συμβιβάζονται με κανόνες και τύπους. Σε αυτή την κατηγορία των πολιτικών θεσμών συμπεριλαμβάνονται και οι ομάδες πίεσης καθώς και τα κοινωνικά κινήματα. Η εμφάνιση αυτής της συλλογικής δράσης κατατάσσεται στους θεσμούς, αφού οι ομάδες αυτές και τα κινήματα χρησιμοποιούν καθορισμένους τρόπους για να ενεργούν, έτσι ώστε να εκπληρώσουν πολιτικούς σκοπούς. (Τσαούσης, 2006)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Ομάδες πίεσης, εκδημοκρατισμός και κοινωνικοπολιτική ανάπτυξη

2.1 Ομάδες πίεσης και η σημασία τους.

Τρείς είναι οι βασικότεροι παράγοντες οι οποίοι συνθέτουν τις ομάδες πίεσης. Αυτοί οι παράγοντες είναι: α) η οργάνωση, β) η υπεράσπιση των συμφερόντων και γ) η πίεση που ασκούν στην εξουσία. Υπάρχει μεγάλη διαφορά ανάμεσα στις ομάδες πίεσης και στα πολιτικά κόμματα, αυτή η διαφορά είναι ότι από τη μία τα πολιτικά κόμματα αποσκοπούν στην κατάκτηση της εξουσίας και από την άλλη οι ομάδες πίεσης προσπαθούν μόνο να την επηρεάσουν. Οι "ομάδες πίεσης" ταυτίζονται με τις "ομάδες συμφερόντων". Οι "ομάδες συμφερόντων" παρουσιάζουν ευρύτερη έννοια από τις άλλες και δεν ασκούν αποκλειστικά πίεση στην εξουσία, σε αντίθεση με τις "ομάδες πίεσης". Σε κάποιες περιπτώσεις όμως οι "ομάδες συμφερόντων" μπορούν να αποτελέσουν μέρος των "ομάδων πίεσης". Για αυτό το συνδυασμό η "ομάδα πίεσης" θα μπορούσε να οριστεί ως μια οργανωμένη ομάδα για την υπεράσπιση συμφερόντων με ενδεχόμενη άσκηση πίεσης στην εξουσία.

Στην ελληνική γλώσσα, είναι προτιμότερος ο όρος "ομάδα πίεσης" από τον όρο "ομάδα συμφερόντων". Η κοινωνία πολιτών θεωρείται για παράδειγμα ένα σύνολο από ομάδες πίεσης όπως ισχύει το ίδιο και για τα κοινωνικά κινήματα. Μόνο που ο όρος κοινωνικό κίνημα παραπέμπει σε μια κίνηση μαζική, προοδευτική και δημοκρατική. Όσον αφορά τις ΜΚΟ, πρόκειται για ομάδες πίεσης οι οποίες διαχωρίζονται από τις κυβερνήσεις και δεν έχουν καμία σχέση με το κράτος.

Όπως προαναφέρθηκε υπάρχει διαφοροποίηση όσον αφορά τα κόμματα και τις ομάδες πίεσης, είναι εξίσου όμως απαραίτητες και οι δύο έννοιες αφού και οι δύο συμβάλλουν με την λειτουργία της η καθεμία στην επιβίωση του δημοκρατικού συστήματος.

Πολλοί είναι εκείνοι που ισχυρίζονται ότι οι ομάδες πίεσης αποτελούν αυξημένο κίνδυνο για τη δημοκρατία. Οι ομάδες πίεσης είναι παρούσες έτσι ώστε να διαφυλάξουν τα κεκτημένα. Τα κεκτημένα όπως ονομάζονται για παράδειγμα η στράτευση, η

φορολογία, είναι συνηθισμένες υποχρεώσεις για όλους τους πολίτες. Κεκτημένα ακόμα μπορεί να είναι ο ελεύθερος χρόνος των εργαζομένων, ή οι διάφορες αργίες και μάλιστα οι θρησκευτικές, ή ακόμα και το διάλλειμα κατά τη διάρκεια εργασίας.

Κάποιοι άλλοι πιστεύουν πως οι ομάδες πίεσης τελικά δεν αποτελούν "αναγκαίο κακό" για τη δημοκρατία. Πολλές ήταν εκείνες που στάθηκαν εμπόδιο σε ξένους κατακτητές και μόνος στόχος τους ήταν να επιφέρουν τη δημοκρατία σε πολλές χώρες. Ένα παράδειγμα είναι η ναζιστική κατοχή που έπληξε πάρα πολλές ευρωπαϊκές χώρες κατά τη διάρκεια του Β' παγκοσμίου πολέμου. Οι ομάδες πίεσης τάχθηκαν ενάντια σ' αυτό το γεγονός πριν ακόμα βγουν στην επιφάνεια οι αντιστασιακές οργανώσεις.

Έτσι μια δημοκρατική κοινωνία μπορεί να βασίζεται στις ομάδες πίεσης σε περιπτώσεις που μπορεί να δεχτεί μια εξωτερική απειλή. Όπως όμως μπορούν να απωθήσουν μια εξωτερική εισβολή, δεν μπορούν να καταπνίξουν ένα στρατιωτικό πραξικόπημα για παράδειγμα. Το μόνο που μπορούν να κάνουν είναι να εμποδίσουν την πλήρη επικράτησή του. Όμως αυτό μπορεί να επιφέρει εμφύλιο πόλεμο. Ακόμα πολλές ήταν οι ομάδες πίεσης οι οποίες αντιστάθηκαν στη δικτατορία και προσπάθησαν, με διάφορους τρόπους και μαζικές κινητοποιήσεις, να την ανατρέψουν. Εκτός από τον αγώνα των ομάδων πίεσης για την υπεράσπιση της δημοκρατίας, συνεισφέρει και στην ανάπτυξή της. Οι ομάδες πίεσης παρέχουν πάρα πολλές αφορμές πολιτικής συμμετοχής σε όλους τους πολίτες, ακόμα και σε αυτούς που δεν μετέχουν στα κοινά. (Μαυρογορδάτος, 2001)

2.2 Ομάδες πίεσης ανά τον κόσμο.

Στη Γενεύη το 1863, ιδρύεται η πρώτη ομάδα πίεσης με το όνομα "Διεθνής Επιτροπή του Ερυθρού Σταυρού".

Παρόλο που ήταν ιδιωτική ομάδα γρήγορα αναγνωρίστηκε σε πολλά κράτη και κυβερνήσεις. Σε μόλις ένα χρόνο έφερε εις πέρας ένα πολύ σημαντικό στόχο, αυτός ήταν η υπογραφή της Συνθήκης της Γενεύης το 1984, για την προστασία των τραυματιών, καθώς και του υγειονομικού προσωπικού σε περιόδους πολέμου. Με αυτό τον τρόπο καλύφθηκαν αρκετές από τις ανάγκες των ατόμων που ήταν αιχμάλωτοι πολέμου. Από τότε και στο εξής συνέχισε το έργο της, αυξάνοντας την ανθρωπιστική της δράση.

Στη συνέχεια ιδρύεται η "Διεθνής Επιτροπή", μια ελβετική εθελοντική οργάνωση η οποία στην αρχή απαρτιζόταν από 5 μέλη, τα οποία σε λίγο χρονικό διάστημα, αυξήθηκαν σε 25. Αυτή η οργάνωση χρησιμοποιεί ομογενείς αντιπροσώπους με σκοπό να εκπληρώσει της αποστολές της. Το ελβετικό κράτος έδειξε την υποστήριξη του στη συγκεκριμένη οργάνωση και αυτός ήταν αρχικά ο σκοπός της επιτυχίας της.

Στο εξής θεμελιώνεται μια ΜΚΟ, που στόχο είχε την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, με το όνομα "Διεθνής Αμνηστία", στο Λονδίνο το 1961.

Η Διεθνής Αμνηστία άρχισε να διευρύνει τους ορίζοντές της και να γίνεται ευρέως γνωστή, όσον αφορά τον αγώνα της ενάντια στην καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ήταν η πρώτη οργάνωση που δημιουργήθηκε για να προστατέψει τα δικαιώματα του κάθε ανθρώπου. Χάρη στα αποτελέσματά της, εξαπλώθηκε σε όλο τον κόσμο και απέκτησε ένα εκατομμύριο μέλη και υποστηρικτές σε 140 χώρες.

Από τη μια μεριά η Διεθνής Αμνηστία έδινε ευκαιρίες στα μέλη της να προσφέρουν έργο ακόμα και μέσα από το σπίτι τους με διάφορες επιστολές που έστελναν, ενώ από την άλλη μεριά, τα μέλη του Διεθνούς Ερυθρού Σταυρού ταξίδευαν σε όλο τον κόσμο έτσι ώστε να προσφέρουν το ανθρωπιστικό τους έργο.

Τα μέλη της Διεθνούς Αμνηστίας δεν ασχολούνται με τις παραβιάσεις των δικαιωμάτων του ανθρώπου στην ίδια τη χώρα τους. Σκοπός τους είναι να επιτύχουν κάποιους πολύ σημαντικούς στόχους, όπως είναι για παράδειγμα η κατάργηση της θανατικής ποινής, η διακοπή των εκτελέσεων και των βασανιστηρίων, κυρίως σε χώρες του τρίτου κόσμου στις οποίες υπάρχουν ακόμα αυτά τα φαινόμενα. Επίσης, σαν ΜΚΟ αποκλείει εντελώς την όποια χρηματοδότηση από το κράτος και εξετάζει προσεκτικά κάθε μεγάλη δωρεά, διαφυλάσσοντας με αυτό τον τρόπο την ανεξαρτησία της. (Μαυρογορδάτος, 2001)

«Οι διεθνείς ομάδες πίεσης δεν έχουν βέβαια απέναντί τους μια αντίστοιχη, διεθνή ή υπερεθνική εξουσία. Ασκούν πίεση κυρίως στις κυβερνήσεις των κρατών, αλλά και στους διεθνείς ή παγκόσμιους οργανισμούς που συγκροτούνται από τα ίδια τα κράτη». (Μαυρογορδάτος, 2001: 263)

2.3 Η έννοια του εκδημοκρατισμού.

«Εκδημοκρατισμός ονομάζεται η εισαγωγή και η καθιέρωση ενός δημοκρατικού πολιτεύματος και κατ' επέκταση η εξασφάλιση συνθηκών ελεύθερης έκφρασης διαδικασιών και θεσμών». (Μπαμπινιώτης, Λεξικό, χ.χ)

Αναστάτωση προκαλεί ένας μη επιστημονικός κανόνας "εκδημοκρατισμού" των ομάδων πίεσης. Τι μπορεί να σημαίνει "εκδημοκρατισμός" των ομάδων πίεσης; Αν κατά κάποιο τρόπο, οι ομάδες πίεσης θεωρούνται δημοκρατικά στοιχεία, είτε άμεσης είτε έμμεσης δημοκρατίας, που βασικό χαρακτηριστικό έχουν την ισότητα των προσώπων, με αυτό τον τρόπο, γίνονται διακριτά τα όρια του εκδημοκρατισμού.

Τα όρια του εκδημοκρατισμού είναι περιορισμένα όσο αναφορά τις θεσμικές ομάδες πίεσης, όπως είναι για παράδειγμα οι καθηγητές, οι επίσκοποι κ.α., διότι είναι ίσοι μόνο όσοι έχουν ίδιο βαθμό στην ιεραρχία. Αντίθετα, μπορεί να έχει πλήρη τοποθέτηση σε εκείνες τις ομάδες που είναι σωματειακές, όπως για παράδειγμα τα επιμελητήρια κ.α. Οπότε, οποιαδήποτε έννοια "εκδημοκρατισμού", εξασθενεί με την ισότιμη συμμετοχή της σε συλλογικά όργανα.

Ο "εκδημοκρατισμός" γίνεται προς όφελος των μελών ενός σωματείου, αν ο στόχος του είναι όντως η κατοχύρωση μιας μικρής δημοκρατίας στο εσωτερικό του. Με αυτό τον τρόπο, ένα κράτος το οποίο χαρακτηρίζεται δημοκρατικό εκτός του ότι νομιμοποιείται, οφείλει να εγγυηθεί τα δημοκρατικά δικαιώματα των μελών του. Αυτό γίνεται με δύο τρόπους. Ο πρώτος είναι με τη νομοθεσία και ο δεύτερος με τη δικαιοσύνη. Από τη μια η νομοθεσία καθορίζει τις προϋποθέσεις που χρειάζονται για να δημιουργηθεί ένα σωματείο, όπως επίσης και ένα νόμιμο καταστατικό. Από την άλλη η δικαιοσύνη ελέγχει έτσι ώστε αυτό να εκτελείται πιστά. Στη δικαιοσύνη απευθύνονται όχι μόνο τα άτομα που είναι μέλη των σωματείων αλλά και αυτά που δεν είναι και αυτό γίνεται σε περιπτώσεις που τα άτομα εγγράφονται ή διαγράφονται από το σωματείο.

Υπάρχει επίσης μια πιθανότητα ο "εκδημοκρατισμός" να επιχειρείται για το όφελος του κοινωνικού συνόλου. Αν αυτό συμβεί, τότε νομιμοποιείται η κρατική επέμβαση. Όποτε η κρατική επιβολή του "εκδημοκρατισμού" βλάπτει μερικές μόνο ομάδες πίεσης, τότε ωφελούνται οι αντίπαλες ομάδες. Δηλαδή ο "εκδημοκρατισμός" των ομάδων πίεσης είναι επιλεκτικός και έτσι με αυτό τον τρόπο, εισάγει ανισότητα. (Μαυρογορδάτος, 2001)

2.4 Κοινωνική ανάπτυξη.

Η κοινωνική ανάπτυξη παρέχει μια δυναμική προσέγγιση έτσι ώστε να προωθήσει την κοινωνική ευημερία στη σημερινή εποχή. Στρέφεται στην κοινότητα ή στην κοινωνία με σκοπό να ενισχύσει την ευημερία ολόκληρου του πληθυσμού, συμπεριλαμβάνοντας μια διαδικασίες αύξησης και αλλαγής. Το πιο χαρακτηριστικό σημείο της κοινωνικής ανάπτυξης είναι ότι προσπαθεί να ενώσει τις κοινωνίες και την οικονομική ανάπτυξη χωρίς όμως να υποβαθμίζει το περιβάλλον. Αποσκοπεί στο να ενσωματώσει τις κοινωνίες και τις οικονομικές διαδικασίες.

Η κοινωνική ανάπτυξη αφορά εκείνα τα άτομα τα οποία είναι παραμελημένα από την οικονομική ανάπτυξη ή εξαιρούνται από την ανάπτυξη γενικότερα. Επίσης η ευρύτερη έννοια κατηγοριοποιείται στις παρακάτω συνισταμένες:

1) Αντιμετώπιση της φτώχειας, η οποία δεν πραγματοποιείται από τη μια στιγμή στην άλλη.

2) Προώθηση της επισιτιστικής βοήθειας και ασφάλειας όσον αφορά τις αναπτυσσόμενες χώρες.

3) Εκπαίδευση και κατάρτιση των λαών.

4) Ενδυνάμωση των συστημάτων κοινωνικής πρόνοιας.

5) Διασφάλιση των υγειονομικών δεδομένων.

6) Προστασία των νοικοκυριών και διασφάλιση των κυριότερων αναγκών τους.

7) Αναβάθμιση του γυναικείου ρόλου.

8) Σεβασμός του πολιτισμού της κάθε κοινωνίας.

9) Ενδυνάμωση της επικοινωνίας.

Υπάρχουν προγράμματα κοινωνικής ανάπτυξης, που έχουν χρησιμοποιηθεί από διεθνείς συνδιασκέψεις, που όμως δεν φέρνουν τα επιθυμητά αποτελέσματα. Κυρίως στις αναπτυσσόμενες χώρες τα περισσότερα κοινωνικά προγράμματα ήρθαν σε αντίθεση με την έλλειψη νέων προγραμμάτων. (Στραβοσκούφης, 2004)

«Μόνο όταν ο άνθρωπος, ως ο υπέρτατος διαχειριστής, θα σεβαστεί και τις ανάγκες της γης, τότε η ανάπτυξη του περιβάλλοντος θα είναι μια πιθανή πραγματικότητα» (Στραβοσκούφης, 2004: 136)

2.5 Πολιτική ανάπτυξη.

Με την ευρύτερή του έννοια, ο όρος "ανάπτυξη" σημαίνει το πέρασμα από μια κατάσταση σε κάποια άλλη, οτιδήποτε γίνεται καλύτερο, μια εξέλιξη από ένα στάδιο σε ένα άλλο ή κάτι που συμβαίνει, για παράδειγμα ένα γεγονός.

Συνώνυμοι όροι με την πολιτική ανάπτυξη, όπως παραδείγματος χάρη "πολιτική ωριμότητα", "πολιτική πρόοδος", "εκσυγχρονισμός", χρησιμοποιούνται ιδιαίτερα για να εκφράσουν μια κατάσταση που βρίσκεται σε εξέλιξη με κάποια προηγούμενη. Ο "εκσυγχρονισμός", ταυτίζεται σε τέτοιο βαθμό με την πολιτική ανάπτυξη, όταν αφορά ειδικότερα πολιτικούς θεσμούς και διαδικασίες, αφού αυτό ακριβώς παρουσιάζεται ως "ανάπτυξη". Βέβαια ο "εκσυγχρονισμός", μπορεί να εξετάζεται σαν ερέθισμα ή κινητήρια δύναμη ώστε να επέλθει η "ανάπτυξη". Μπορεί όμως να υπάρξουν συνέπειες στην πολιτική ανάπτυξη, αν και εφόσον ο εκσυγχρονισμός παρατηρηθεί στην εκπαίδευση, στην επικοινωνία ή στην οικονομία.

Πολιτική ανάπτυξη, θεωρείται η ποιοτική και ποσοτική μεταβολή που αφορά το πολιτικό σύστημα, όπως για παράδειγμα τους θεσμούς και τις διαδικασίες που βοηθούν στο να λειτουργεί καλύτερα το πολιτικό σύστημα. (Κουτσούκης, 1999)

«Κάθε αλλαγή, εκσυγχρονισμός ή ανάπτυξη οποιονδήποτε στοιχείων του πολιτικού συστήματος, σχετίζονται άμεσα με την αποκαλούμενη πολιτική ανάπτυξη». (Στραβοσκούφης, 2004: 137)

Η έννοια της πολιτικής ανάπτυξης αρχικά ορίστηκε από πολιτικούς και όχι από επιστήμονες. Στη γλώσσα της πολιτικής, βασικότερο χαρακτηριστικό είναι η συνθηματολογία, κοινό μέσο επικοινωνίας σε κάθε διάλογο, επίσης όταν προσπαθεί να προσδιοριστεί η ανθρώπινη κατάσταση, επηρεάζεται από τα συναισθήματα της ελπίδας, της αγωνίας, ακόμα και της απογοήτευσης. Μεγάλη σημασία έχουν λοιπόν όλα αυτά έτσι ώστε να κατανοηθούν οι διάφορες συζητήσεις που γίνονται για τις φτωχότερες και αδύνατες χώρες του κόσμου. Πολλοί είναι οι όροι οι οποίοι έχουν εκφραστεί από διάφορες πολιτικές προσωπικότητες σχετικά με αυτές τις κοινωνίες. Οι όροι αυτοί χρησιμοποιούνται υποτονικά κάνοντας με αυτό τον τρόπο δύσκολη την επικοινωνία των κοινωνιών αυτών.

Έτσι λοιπόν έχει γίνει απαραίτητο να χρησιμοποιούνται αισιόδοξες και ελπιδοφόρες εκφράσεις για τις χώρες του τρίτου κόσμου, όπως είναι για παράδειγμα

“αναπτυσσόμενες” ή “ανερχόμενες” χώρες, όταν αυτές οι χώρες προσπαθούν να επιζήσουν, οι κυβερνήσεις τους είναι ετοιμόρροπες και η ευημερία των κατοίκων τους έχει σταματήσει να αυξάνεται, ή αυξάνεται με πολύ αργό ρυθμό. (Pye, 1978)

Η θεωρία της πολιτικής ανάπτυξης ξεκίνησε να υπάρχει: α) από την εμπειρία της μακρόχρονης διαδικασίας ανάπτυξης των ανεπτυγμένων χωρών της Δύσης και β) από τον προβληματισμό για την ανάπτυξη των χωρών του Τρίτου κόσμου. Η έννοια “τρίτος κόσμος” εκδήλωνε μια θέση κατά τη διάρκεια του ψυχρού πολέμου ανάμεσα στους δύο κόσμους και παράλληλα στις δύο υπερδυνάμεις, δηλαδή την Ανατολή και τη Δύση. Στη σημερινή εποχή η ονομασία του τρίτου κόσμου έχει αλλάξει και τη θέση του ονόματός του έχει πάρει ο Νότος, ο οποίος περιλαμβάνει τις αναπτυσσόμενες ή ακόμα και τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες, σε αντίθεση με το Βορρά που περικλείει τις ανεπτυγμένες χώρες.

Φαίνεται λοιπόν ότι τα κοινωνικοπολιτικά και άλλα χαρακτηριστικά του Τρίτου κόσμου επηρεάζουν την κατεύθυνση των χωρών αυτών έτσι ώστε να μπορέσουν να αναπτυχθούν και ακόμα να εκσυγχρονιστούν.

Οι χώρες του Τρίτου κόσμου, έκαναν την εμφάνισή τους στο τέλος του δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου. Από αυτές τις χώρες εξαιρούνται η Αιθιοπία, το Αφγανιστάν, η Τουρκία, το Ιράν κ.α. Πολλές από αυτές τις χώρες, έγιναν κράτη πριν ακόμα ολοκληρωθούν σαν έθνη, αφού υπήρξαν πολλές διαφορές, όπως για παράδειγμα, φυλετικές, γεωγραφικές και άλλες οι οποίες δυσκόλευαν την εθνική τους συγκρότηση. Μερικά από τα χαρακτηριστικά των χωρών αυτών είναι ότι:

- Αποτελούν το 75% περίπου του πληθυσμού της γης
- Συμβάλλουν μόνο κατά το 12% στην παραγωγή παγκοσμίως

Σύμφωνα με τα στοιχεία του Ο.Ο.Σ.Α ο οποίος είναι οργανισμός των ανεπτυγμένων χωρών. Ο Ο.Ο.Σ.Α θεωρεί χώρες του Τρίτου κόσμου όλες τις χώρες της Αφρικής, εκτός της Νότιας Αφρικής, όλες οι χώρες της Αμερικανικής ηπείρου, ξέχωρα από τις Η.Π.Α και τον Καναδά, όλες οι χώρες της Ωκεανίας, εκτός από την Αυστραλία και τη Ν. Ζηλανδία, όλες οι χώρες της Ασίας, εκτός από την Ιαπωνία. Σε οριακό σημείο βρίσκονται επίσης μερικές χώρες της Ευρώπης, δηλαδή μεταξύ του ανεπτυγμένου και του αναπτυσσόμενου (Τρίτου) κόσμου, όπως είναι για παράδειγμα η Ισπανία, η Πορτογαλία, η Ελλάδα, η Μάλτα, η Γιουγκοσλαβία, η Τουρκία.

Στη σημερινή εποχή, χρησιμοποιείται περισσότερο ο όρος "λιγότερο αναπτυγμένες χώρες", παρά "υπανάπτυκτες" ή "τριτοκοσμικές", όπως λέγονταν παλαιότερα. Βέβαια υπάρχουν κάποιες πολύ βασικές διαφοροποιήσεις ανάμεσά τους, όπως για παράδειγμα ανάμεσα στις πολύ φτωχές χώρες της Ασίας και της Αφρικής και σε αυτές τις ανεπτυγμένες χώρες της Λατινικής Αμερικής. Υπάρχουν "πλούσιες χώρες", όπως είναι παραδείγματος χάρη το Κουβέιτ, που παράγει πετρέλαιο, όπως είναι οι "νεοβιομηχανικές χώρες" της Άπω Ανατολής, της νοτιοανατολικής Ασίας και της Λατινικής Αμερικής, δηλαδή οι χώρες: Αργεντινή, Βραζιλία, Ν. Κορέα, Μεξικό, Σιγκαπούρη, Ταϊβάν, Χογκ – Κογκ, οι χώρες αυτές αναπτύχθηκαν λόγω της αύξησης των εξαγωγών τους.

Υπάρχουν και χώρες που ξεχωρίζουν για το πολύ χαμηλό βιοτικό τους επίπεδο, τέτοιες χώρες σχηματίζουν τις λεγόμενες "ζώνες φτώχειας". Σ' αυτές τις ζώνες ανήκουν 21 χώρες της Αφρικής και 9 χώρες της Ασίας. Αυτές οι χώρες ζουν σε κατάσταση απόλυτης φτώχειας και ανήκουν στον λεγόμενο "τέταρτο κόσμο". Γεωγραφικά, αυτές οι χώρες εντοπίζονται στην κάτω Σαχάρα της Αφρικής, εκτός από τη νότια και δυτική Αφρική. Η κατάσταση των χωρών του τρίτου (τέταρτου) κόσμου, είναι η αιτία που οι κυβερνήσεις τους ασκούν αυταρχική και καταπιεστική εξουσία, σύμφωνα με πολλούς μελετητές που εξετάζουν τις κοινωνίες αυτές.

Οι πολιτικές και στρατιωτικές ομάδες, των κυβερνήσεων των χωρών αυτών, ενδιαφέρονται μόνο για τη δική τους προσωπική και πολιτική επιβίωση. Έτσι καταβάλλουν ιδιαίτερες προσπάθειες έτσι ώστε να διατηρηθεί ο νόμος και η τάξη, χωρίς να δείχνουν καθόλου το ενδιαφέρον τους στην απονομή της κοινωνικής δικαιοσύνης, στις πολιτικές ελευθερίες κ.α. Υπάρχουν όμως και χώρες του τρίτου κόσμου που διακρίνονται λόγω των αντιθέσεων που έχουν, όπως είναι για παράδειγμα η Ινδία, η οποία μπορεί να έχει χαμηλό βιοτικό επίπεδο αλλά έχει δημοκρατική διακυβέρνηση και σταθερότητα, χαρακτηριστικά που λίγες χώρες τα απολαμβάνουν. (Κουτσούκης, 1999)

«Όσο μεγαλύτερη είναι η πολιτική ανάπτυξη, τόσο πιο φανερά γίνονται τα πλεονεκτήματα της δημοκρατίας». (Pye, 1978: 114)

Οι άνθρωποι ενδιαφέρονται περισσότερο για την κοινωνία τους και πιστεύουν στην πρόοδο και ότι αυτή είναι εφικτή. Έτσι με αυτό τον τρόπο εκτιμούν και τα πλεονεκτημά τους σε μια κοινωνία ακόμα πιο ανοιχτή. Στις χώρες εκείνες που είναι αναπτυσσόμενες, φαίνεται να υπάρχει το πρόβλημα της δημιουργίας του

αποτελεσματικού διοικητικού μηχανισμού, ενώ ακόμα υπάρχει και πάντα θα υπάρχει ο κίνδυνος για τυχών εξεγέρσεις, επαναστάσεις και για εκδηλώσεις βίας. (Pye, 1978)

Στις αναπτυσσόμενες χώρες, εκτός από το φαινόμενο της πολιτικής βίας, αρχίζει να κάνει την εμφάνισή του και το φαινόμενο της διαφθοράς. Κορυφαίοι θεωρητικοί της πολιτικής ανάπτυξης επισήμαναν το φαινόμενο της διαφθοράς και το σύγκριναν με τη διαδικασία της πολιτικής ανάπτυξης. Έτσι κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι η διαφθορά αποτελεί σύνδρομο της αναπτυξιακής διαδικασίας και επομένως στην πολιτική ανάπτυξη μιας χώρας. Η πολιτική διαφθορά είναι εκείνη που σχετίζεται με τη διαχείριση της εξουσίας και που επισημαίνεται μέσα στο πολιτικό σύστημα και τις διαπλοκές του με την κοινωνία. Γι' αυτό και η πολιτική διαφθορά παρουσιάζεται από τη μία στα υψηλά πολιτικά αξιώματα και από την άλλη στους διάφορους φορείς και υπηρεσίες, όπως είναι παραδείγματος χάρη ο δημόσιος τομέας, εκεί η διαφθορά είναι γνωστή και ως γραφειοκρατική. Όσον αφορά τον ιδιωτικό τομέα, η πολιτική διαφθορά παρατηρείται όταν άτομα αυτού του τομέα, συναλλάσσονται με φορείς και υπηρεσίες του δημοσίου τομέα.

Εκείνες οι χώρες οι οποίες βιώνουν περισσότερο ή λιγότερο το φαινόμενο της διαφθοράς είναι οι χώρες της Δύσης και της Ανατολής, του Βορρά και του Νότου. Ένας από τους πιο σημαντικούς λόγους που το φαινόμενο της διαφθοράς παρουσιάζεται στις αναπτυσσόμενες χώρες είναι ότι λείπουν οι κατάλληλοι θεσμοί, καθώς επίσης και οι κατάλληλες δομές. Έτσι η διαφθορά πλήττει βασικές λειτουργίες του πολιτικού συστήματος, οι οποίες συμβαδίζουν με την πολιτική ανάπτυξη. Επίσης βλάπτει στοιχεία της πολιτικής ανάπτυξης όπως είναι για παράδειγμα η ισότητα, η αποτελεσματικότητα κ.α.

Μέσα από τη διαφθορά, τα άτομα, συνειδητά ή ασυνείδητα, ενσωματώνονται στο πολιτικό σύστημα. Με αυτό τον τρόπο, η συμμετοχή τους γίνεται βραχυπρόθεσμα ή σιωπηρά. Σ' αυτή την περίπτωση της διαφθοράς, συνεργούν οι χρονοβόρες γραφειοκρατικές διαδικασίες του δημοσίου τομέα, οι οποίες συχνά είναι αναποτελεσματικές. Η διαφθορά από τη μια συντηρεί μια καθυστερημένη γραφειοκρατική διοίκηση και αυτή με τη σειρά της διατηρείται από τη διαφθορά. Με αυτό τον τρόπο ενισχύεται ο ρόλος των πελατειακών σχέσεων. Σημαντικό ρόλο παίζουν οι ξένοι επενδυτές, οι οποίοι καθιερώνουν πρακτικές διαφθοράς, έτσι ώστε να εξουδετερώσουν τις χρονοβόρες διαδικασίες. Σύμφωνα με έρευνες της Διεθνούς Διαφάνειας, η διαφθορά είναι φαινόμενο των αναπτυσσόμενων χωρών, δηλαδή των

χωρών εκείνων που δεν έχουν αναπτυχθεί πλήρως κοινωνικά, πολιτικά και οικονομικά. Αντίθετα η διαφθορά είναι ελάχιστη στις αναπτυγμένες και φιλελεύθερες χώρες. Οι δημοκρατικές διαδικασίες, οι οποίες αναβαθμίζουν την πολιτική ανάπτυξη μιας χώρας, αποτελούν βασικό συστατικό έτσι ώστε να μπορέσει η διαφθορά να καταπολεμηθεί αποτελεσματικά.

Υπάρχουν κάποιοι βασικοί παράγοντες οι οποίοι αποθαρρύνουν τις πρακτικές διαφθοράς και συμβάλλουν έτσι στην αναβάθμιση της λειτουργίας του πολιτικού συστήματος. Αυτοί οι παράγοντες είναι: α) η διάχυση της πληροφόρησης, η οποία προκαλείται από την ανάπτυξη της επικοινωνίας, β) η θέσπιση και ο σεβασμός διαδικασιών διαφάνειας όσον αφορά τον δημόσιο τομέα και γ) η διεύρυνση του κοινωνικού ελέγχου. (Κουτσούκης, 1999)

«Ανεξάρτητα από τις επί μέρους στρατηγικές και πρακτικές καταπολέμησης της διαφθοράς, η προσπάθεια περιορισμού της οδηγεί στην κατάφαση για αναβάθμιση της πολιτικής ανάπτυξης». (Κουτσούκης, 1999: 214)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΩΝ ΜΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ

3.1 Ορισμός και ιστορική άνοδος των ΜΚΟ.

Οι ΜΚΟ αποτελούν φορείς της κοινωνίας πολιτών. Εκπροσωπούν τους ίδιους τους πολίτες σε θέματα τα οποία δεν μπορούν να λύσουν από μόνοι τους ή δεν ανήκουν στην πολιτική των θεσμών του κράτους. Οι ΜΚΟ λοιπόν, συνθέτουν ένα σημαντικό μέρος της πολιτικής συμμετοχής και επίσης εκσυγχρονίζουν τα θέματα της επίσημης κρατικής πολιτικής. Λόγω της κινητικότητας που διαθέτουν, έχουν τη δεξιότητα να εισχωρούν σε κατηγορίες της κοινωνίας οι οποίες αποτελούν ζήτημα κοινωνικού αποκλεισμού. Η προέκταση της πολιτικής συμμετοχής εμπεριέχει ενεργούς πολίτες οι οποίοι ανήκουν στην κοινωνία πολιτών και εκπροσωπούνται σε κοινωνικό και πολιτικό επίπεδο. Ο ρόλος αυτός των ΜΚΟ εντείνεται αφού υπάρχει συνεργασία μεταξύ των οργανώσεων αυτών.

Παρόλο που όλοι συμφωνούν ότι οι ΜΚΟ είναι οντότητες μη κρατικές και μη κερδοσκοπικές και αποτελούνται από μέλη τα οποία είναι πολίτες ή ενώσεις πολιτών, δεν υπάρχει ένας ορισμός που να είναι κοινά αποδεκτός. Οι περισσότεροι διαφωνούν ακόμα και για το αν οι ΜΚΟ έχουν εθελοντικό χαρακτήρα και επιπλέον αν οι πόροι τους είναι κρατικοί ή μη κρατικοί. (Σκλιάς – Χουλιάρης, 2002)

«Ως ΜΚΟ ορίζεται: η ανεξάρτητη ένωση των ανθρώπων που ενεργούν από κοινού σε συνεχή βάση με εθνικά και διεθνή κριτήρια, για κάποιο κοινό σκοπό, μακριά από τις κυβερνητικές δομές, αποφεύγοντας τη σύσταση και διανομή της αποκτώμενης περιουσίας αλλά και τις παράνομες δραστηριότητες» (Στραβοσκούφης, 2007: 80)

Σύμφωνα με τον Βάλ, οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις είναι ενώσεις εθελοντών οι οποίες δεν σχετίζονται με το κράτος και τα πολιτικά κόμματα, είναι μη κερδοσκοπικές και εγκρίνουν για μέλη τους άτομα τα οποία έχουν ακόμα και διαφορετική εθνικότητα, θρησκεία ή φύλο. (Παπαμιχαήλ, 2005)

Οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις αποτελούν άρρηκτο στοιχείο της κοινωνίας πολιτών και συνθέτουν τη νέα μορφή της οργανωμένης δράσης της. Είναι

πολυποίκιλτες οργανώσεις οι οποίες δημιουργούνται και καθοδηγούνται από άτομα με κοινό ενδιαφέρον. Οι υπηρεσίες που εκπληρώνουν είναι ποικίλες και οι λειτουργίες τους ανθρωπιστικές. Επιπλέον οι ΜΚΟ διαβιβάζουν τους προβληματισμούς και τις ανησυχίες των πολιτών στις εκάστοτε κυβερνήσεις, αφού πρώτα ελέγξουν τις πολιτικές τους, ενώ παράλληλα παροτρύνουν την πολιτική συμμετοχή στο επίπεδο της κοινότητας. (Στραβοσκούφης, 2009)

Σύμφωνα με τον ορισμό των Gordenker και Weiss, μια Μη Κυβερνητική Οργάνωση είναι:

- Ιδιωτική
- Έχει μια θεσμική οντότητα, άρα σταθερή διάρκεια και οργάνωση
- Η διανομή των κερδών της γίνεται αποκλειστικά για τους σκοπούς της οργάνωσης
- Με βάση τις δικές της καταστατικές αρχές, προσδιορίζει η ίδια η οργάνωση τους κανόνες λειτουργίας της
- Αντιπροσωπεύει κοινωνικές ομάδες οι οποίες συμμετέχουν με τη θέλησή τους έτσι ώστε να βοηθηθούν τρίτα άτομα ή να προωθηθούν συγκεκριμένες γενικές αρχές. (Σκλιάς – Χουλιάρης, 2002)

Οι ΜΚΟ δεν αποτελεί καινούργια έννοια στο φάσμα των διεθνών οργανισμών. Για παράδειγμα η εκκλησία είναι ίσως ο παλαιότερος μη κρατικός φορέας με μεγάλη δράση όπως και ο μοναδικός θεσμός ο οποίος γίνεται αποδεκτός από όλο τον κόσμο. Το 1863, κάνει την εμφάνισή της η πρώτη σύγχρονη ΜΚΟ, με την ονομασία, Διεθνή Επιτροπή για Βοήθεια, η οποία το 1876 μετονομάστηκε σε Διεθνή Επιτροπή Ερυθρού Σταυρού από τον Ερρίκο Ντυνάν. Στη συνέχεια, στις 10 Ιουνίου του 1877 ιδρύεται ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός και σκοπός του ήταν να βοηθήσει και να ηρεμίσει τον κόσμο από τα βασανιστήρια των πολέμων. Έτσι ξεκίνησε ένας πολλαπλασιασμός των ΜΚΟ, οι οποίοι είχαν να κάνουν με τη γεωργία, με την υγεία, με τη διεθνή νομιμότητα κ.α.

Στο τέλος του δευτέρου παγκοσμίου πολέμου το 1945, στη συνέδριο του Σαν Φρανσίσκο μεγάλος αριθμός μη κυβερνητικών αντιπροσώπων συντέλεσε στην ύφανση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων του χάρτη των Η.Ε. Οι ΜΚΟ αποτελούσαν σημαντική τρίτη δύναμη η οποία όμως τη δεκαετία του '50 και του '60, περιθωριοποιήθηκε

αποτελεσματικά από τις υπερδυνάμεις της εποχής εκείνης. Το 1961 ιδρύθηκε η Amnesty International, η λεγόμενη Διεθνής Αμνηστία, η οποία ανέλαβε την υπεράσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και έτσι δημιουργήθηκε μια ανεξάρτητη δυναμική ΜΚΟ. Το 1961 δημιουργήθηκε επίσης μια πολύ δραστήρια ΜΚΟ με σκοπό την προστασία του περιβάλλοντος, αυτή ήταν η World Wildlife Fund, η γνωστή W.W.F. Στα τέλη του 20^{ου} αιώνα η Διεθνής Αμνηστία και το WWF, είχαν περισσότερα από 1 και 3 εκατομμύρια μέλη αντίστοιχα, ενώ στη συνέχεια το 1971 εμφανίζεται μια άλλη οργάνωση με την ονομασία Greenpeace, η οποία κατείχε 4,1 εκατομμύρια μέλη. (Στραβοσκούφης, 2007)

3.2 Έννοια, οργάνωση και λειτουργία των ΜΚΟ.

Από τα μέσα της δεκαετίας του '70 άρχισαν ξαφνικά να αυξάνονται τα μέλη των ΜΚΟ που ασχολήθηκαν κυρίως με την πρόνοια, αφού οι οργανώσεις αυτές είναι σημαντικοί παραγωγοί κοινωνικής ανάπτυξης. Οι ΜΚΟ αφορούν ιδιωτικές οργανώσεις ανεξάρτητες από το κράτος και αυτόνομες οι οποίες έχουν μια πρωταρχική θεσμική ύπαρξη που αφορά τον τρόπο κατά τον οποίο είναι οργανωμένη η δραστηριότητά τους. Διαμοιράζουν τα κέρδη τους μόνο για το σκοπούς της οργάνωσης και δημιουργούν δραστηριότητες που στόχο έχουν να εκπροσωπήσουν διάφορες κοινωνικές ομάδες αλλά και να βοηθήσουν τρίτα άτομα. Το αρνητικό μόνιο «μη» υποδηλώνει τον αποκλεισμό από στοιχεία που έχουν σχέση με το κράτος και την αγορά, όμως αυτό δεν είναι βέβαιο αφού μπορεί να υπάρχουν ακόμα και ΜΚΟ που να ασχολούνται με κερδοσκοπικές δραστηριότητες.

Σύμφωνα με την Ε.Ε μια ΜΚΟ έχει πολλές μορφές, όπως για παράδειγμα εθελοντικές ενώσεις, ομάδες αυτοβοήθειας, υπεράσπισης, κοινωνικά κινήματα κ.α. Είναι φορέας κοινωνικών πολιτικών, όπως ο κοινωνικός αποκλεισμός, η έλλειψη στέγης, η εκπαίδευση, το περιβάλλον, το ανθρώπινο δυναμικό κ.α. Έχει πολλά και διαφορετικά κίνητρα, όπως για παράδειγμα το να προωθήσει τη δικαιοσύνη ή να δείξει το ενδιαφέρον της σε αδύνατους ανθρώπους.

Έτσι σαν ΜΚΟ παρουσιάζεται ένας εθελοντικός μη κερδοσκοπικός φορέας ο οποίος είναι κατατοπισμένος προς τις κοινωνικές υπηρεσίες και αυτό συμβαίνει για το κέρδος των μελών της οργάνωσης. Εμφανίζεται σαν μια ομάδα από πολίτες οι οποίοι

ασπάζονται συγκεκριμένες κοινωνικές αρχές οι οποίοι συντελούν στην ανάπτυξη των κοινοτήτων που διαφυλάσσουν. Φαίνεται σαν μια οργάνωση με ανάπτυξη κοινωνική η οποία ευνοεί στην ενίσχυση των ανθρώπων. Παρουσιάζεται ως μια δημοκρατική οργάνωση η οποία είναι ανεξάρτητη και αγωνίζεται με σκοπό να ενισχύσει κοινωνικά και οικονομικά ομάδες του περιθωρίου. Επιπλέον ως ένας φορέας ο οποίος ενδιαφέρεται και προσπαθεί με σκοπό να αυξηθεί η ποιότητα ζωής των απόρων, των ανθρώπων ή των ομάδων εκείνων που βρίσκονται στο περιθώριο, των βασανισμένων στις αγροτικές και αστικές περιοχές. Εμφανίζονται σαν οργανώσεις που οικοδομούνται από την κοινωνία και έχουν μικρή ή μεγάλη σύμπραξη με την κυβέρνηση, αλλά υπάρχει όμως πιθανότητα να δέχονται παρέμβαση από το κράτος σε μικρό ή μεγάλο βαθμό. Παρουσιάζεται σαν μια οργάνωση η οποία είναι ευλύγιστη και δημοκρατική αφού προσπαθεί να εξυπηρετήσει ανθρώπους χωρίς να υπάρχει το παραμικρό κέρδος γι' αυτήν. (Στραβοσκούφης, 2009)

Υπάρχει μια συγκεκριμένη οργανωτική δομή πάνω στην οποία στηρίζεται η λειτουργία των ΜΚΟ. Αυτή η λειτουργία μεταβάλλεται σε σχέση με εκείνη των πολιτικών κομμάτων ή των κοινωνικών κινημάτων. Η δομή των ΜΚΟ εμπεριέχει ένα διοικητικό συμβούλιο, το οποίο αποτελείται από πολύ λίγα στελέχη, ένα κέντρο με ενεργά μέλη και ένα διευρυμένο πλέγμα από συνδρομητές. Μια ΜΚΟ, υπάρχει πιθανότητα να, κληροδοτεί μια διευρυμένη βάση μελών, ένα οριοθετημένο εκλογικό σώμα και ένα διοικητικό συμβούλιο το οποίο απολογείται στο συγκεκριμένο εκλογικό σώμα.

Με αυτό τον τρόπο, μια ΜΚΟ συνεχίζει την πορεία της λειτουργώντας με σκοπό να υπάρξει ανταπόκριση από την κοινωνία όσον αφορά τους στόχους και τη δράση της. Επιπλέον η λειτουργία των ΜΚΟ εποπτεύεται από υπερεθνικούς οργανισμούς σε σχέση με τους διεθνείς κανόνες που έχουν τεθεί για αυτές και επίσης η ίδια οργανωτική δομή που έχουν οι ΜΚΟ δουλεύουν ανασταλτικά όσον αφορά τους θεσμούς που αντιπροσωπεύουν. (Σκλιάς – Χουλιάρης, 2002)

Για να ονομαστεί μια οργάνωση μη κυβερνητική θα πρέπει να παρουσιάζει κάποια συγκεκριμένα χαρακτηριστικά:

- Να είναι ιδιωτική, δηλαδή διαχωρισμένη από την κυβέρνηση.
- Μη κερδοσκοπική, δηλαδή αν υπάρχει κέρδος από κάποια ενέργεια, αυτό να μην επανέρχεται στους ιδιοκτήτες της.
- Να είναι αυτό-κυβερνώμενη, δηλαδή να μην εξαρτάται από την κυβέρνηση.

- Να είναι εθελοντική, δηλαδή να προσφέρει τη βοήθειά της σε άτομα που το έχουν ανάγκη.
- Να έχει οργανωμένο νομικό πρόσωπο.

Τα λειτουργικά χαρακτηριστικά από τα οποία αποτελούνται οι ΜΚΟ φαίνεται να είναι: α) Οι ΜΚΟ προσανατολίζονται σε μερικές κατηγορίες, όπως για παράδειγμα στην πρόνοια, στην ανάπτυξη, στην υπεράσπιση, β) η απόπειρα μπορεί να γίνει σε τέσσερα επίπεδα, αυτά είναι: 1) εθνικό, 2) διεθνές, 3)κοινοτικό και 4) τοπικό, γ) οι ΜΚΟ εστιάζουν στην δομή, την παρεμβατικότητα, τη διαχείριση και τους πόρους, δ) διάφορα αξιολογώσιμα κριτήρια, όπως είναι:

- ο Αποτελεσματικότητα, η οποία ξεχωρίζει από ΜΚΟ σε ΜΚΟ
- ο Υπευθυνότητα, είναι εκείνος ο παράγοντας ο οποίος κάνει τις ΜΚΟ να διαφοροποιούνται από όλες τις υπόλοιπες οργανώσεις της κοινωνίας πολιτών. Οι ΜΚΟ είναι υπεύθυνες απέναντι στο κράτος και τους δωρητές.
- ο Συμμετοχή, έχει κάποια σύνδεση με τα άτομα εκείνα που δραστηριοποιούνται σε μια ΜΚΟ, είτε αυτά είναι πελάτες, είτε κάτοικοι, είτε καταναλωτές.
- ο Ισότητα, δηλαδή να υπάρχει ισότητα ανάμεσα σε μια συγκεκριμένη ΜΚΟ και σε άλλες.
- ο Αξίες, των ΜΚΟ σε όλα τα διοικητικά στρώματα.
- ο Έλεγχος, των πόρων. (Στραβοσκούφης, 2009)

3.3 Τύποι δράσεων των ΜΚΟ.

Ένας τρόπος για να προβληθεί η ευρύτητα της δράσης των ΜΚΟ είναι η γνωστοποίηση των διαφορετικών τύπων δράσεων της. Η εξέλιξη των δράσεων των ΜΚΟ έχει επιτευχθεί από τις πρωτοβουλίες πολλών πολιτών που σκοπός τους ήταν η πρόνοια και η συλλογική δράση για την πραγματοποίηση κάποιων σκοπών για το κοινό όφελος. Στη συνέχεια έγιναν ολοκληρωμένες παρεμβάσεις έτσι ώστε αυτές οι ΜΚΟ να γίνουν αυτοδύναμες και ανεξάρτητες από το κράτος. Με αυτό τον τρόπο, αποδεικνύεται η δυναμική τους φύση.

Τύποι δράσεων των ΜΚΟ είναι μεταξύ άλλων: α) η αναπτυξιακή εκπαίδευση, β) η άσκηση πίεσης στη διαδικασία λήψης αποφάσεων, γ) η ανθρωπιστική βοήθεια και έκτακτη βοήθεια κ.α.

Αναπτυξιακή εκπαίδευση

Στο τέλος της δεκαετίας του '80 και στην αρχή του '90, άρχισε να κάνει σιγά σιγά την εμφάνισή της μια διεθνής οικονομική κρίση. Φαινόμενα που αναπτύχθηκαν ύστερα από αυτό το γεγονός ήταν η μετανάστευση, η ξενοφοβία, ο ρατσισμός κ.α.

Οι ΜΚΟ αντιλήφθηκαν ότι έπρεπε να ανταποκριθούν σε ένα τέτοιο σημαντικό γεγονός και έτσι ξεκίνησαν οι εκστρατείες ενημέρωσης και αναπτυξιακής εκπαίδευσης με σκοπό να ευαισθητοποιηθεί η κοινή γνώμη και να βρεθούν τρόποι αντιμετώπισης της φτώχειας. Η αναπτυξιακή εκπαίδευση έπαιξε σπουδαίο ρόλο στο να κατανοήσει η κοινή γνώμη την κρισιμότητα της κατάστασης, αφού τα ΜΜΕ δεν βοήθησαν όσο θα έπρεπε έτσι ώστε να το συνειδητοποιήσουν οι πολίτες.

Η κοινή γνώμη συνιστούσε το συνδετικό κρίκο ανάμεσα στις ΜΚΟ και τις κυβερνήσεις. Η αφύπνισή της αποτέλεσε τη δράση των ΜΚΟ. Με αυτό τον τρόπο οι ΜΚΟ προσπάθησαν να κάνουν την αλληλεξάρτηση, τη συνεργασία, την ανάπτυξη, έννοιες κατανοητές στην ευρύτερη κοινωνία. Οι μέθοδοι που χρησιμοποιήθηκαν ώστε να επιτευχθούν αυτές οι εκστρατείες ήταν:

- Εκπαιδευτικές δραστηριότητες
- Οπτικοακουστικές παραγωγές
- Παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού
- Επισκέψεις σε σχολεία και κοινότητες
- Παρουσίαση γραπτού υλικού, βιβλία, φυλλάδια
- Μεταχείριση της μουσικής του θεάτρου
- Άσκηση πίεσης με σκοπό να επηρεαστούν οι αποφάσεις

Η επιλογή του κοινού που θα ενημερωνόταν έγινε από τις ΜΚΟ σε χώρους όπου βρίσκονταν: α) εμπορικά σωματεία, β) αγρότες, γ) γυναίκες, δ) μαθητές, ε) νεολαία, στ) καθηγητές, ζ) εκκλησία, η) άλλες ΜΚΟ κ.α.

Αυτή η αναπτυξιακή εκπαίδευση απαρτιζόταν από διάφορα σημαντικά ζητήματα, όπως είναι η υγεία, ο ρατσισμός, τα ανθρώπινα δικαιώματα, ο πολιτισμός, το περιβάλλον, η ειρήνη κ.α. Έτσι με αυτό τον τρόπο και την παρουσίαση αυτών των θεμάτων οι ΜΚΟ βρήκαν τον τρόπο να αποκτήσουν οπαδούς και υποστηρικτές, καθώς επίσης και την πολυπόθητη χρηματοδότηση έτσι ώστε να συνεχίσουν το έργο τους και τη δράση τους. Η αναπτυξιακή εκπαίδευση λοιπόν έκανε την κοινή γνώμη πιο πληροφορημένη για διάφορα θέματα που την απασχολούσαν και σίγουρα θα έχει απήχηση και θα χρησιμοποιηθεί και από άλλες μελλοντικές ΜΚΟ.

Άσκηση πίεσης

Σε αυτή την περίπτωση οι ΜΚΟ ασκούν πίεση στην εκάστοτε κυβέρνηση και σε οργανισμούς με σκοπό να την επηρεάσουν σε τυχόν αποφάσεις που έχει πάρει και να την πείσει να ακολουθήσει πρακτικές που κεντρικό σημείο τους να είναι ο άνθρωπος. Επειδή όμως αυτές οι πιέσεις στη διαδικασία λήψης αποφάσεων είναι συνήθως χρονοβόρες, οι ΜΚΟ έχουν δημιουργήσει ειδικά τμήματα με εξειδικευμένο προσωπικό.

Η άσκηση πίεσης είναι πολύ δύσκολο να μελετηθεί. Μια κοινή γνώμη η οποία είναι πολύ καλά πληροφορημένη σύμφωνα με την αναπτυξιακή εκπαίδευση, κάνει πιο δυνατή τη ΜΚΟ και αυξάνει τις ευκαιρίες να επηρεάσει τις αποφάσεις των κυβερνήσεων. Ιδιαίτερη πρόκληση για τις ΜΚΟ αποτελεί η συγκεκριμένη δράση παρόλο που η άσκηση πίεσης είναι πολύπλοκη και γι' αυτό το λόγο πολλές ΜΚΟ δεν εμπλέκονται σ' αυτό το πεδίο. Κάλιστα μπορεί να συνδεθεί η άσκηση πίεσης με την αναπτυξιακή εκπαίδευση έτσι ώστε οι ΜΚΟ να αποκτήσουν καλύτερα αποτελέσματα.

Ανθρωπιστική και έκτακτη βοήθεια

Μεγάλος είναι ο αριθμός των ατόμων εκείνων που έχουν χτυπηθεί από φυσικές καταστροφές ή πολέμους και φτώχεια. Σύμφωνα με την Διεθνή Ομοσπονδία του

Ερυθρού Σταυρού, στις αρχές της δεκαετίας του '70, ο αριθμός των πληγέντων από διάφορων ειδών καταστροφές, φτάνει τα 50.000.000 εκ., τη δεκαετία του '80 αυξάνεται σε 125.000.000 εκ., στις αρχές του '90 φτάνει τα 250.000.000 εκ. και το 1991 ανέρχεται στα 320.000.000 εκ. Το ίδιο ισχύει βέβαια και για τους πρόσφυγες.

Οι ανθρωπιστικές ΜΚΟ έχουν δείξει την ευαισθησία τους και έχουν βοηθήσει σε μεγάλο βαθμό και αυτό φαίνεται κυρίως τα τελευταία χρόνια στα οποία όλο ένα και αυξάνονται οι ανθρωπιστικές ΜΚΟ. Η συνεχόμενη παρουσία τους σε περιοχές που υπάρχει κρίση είναι αντιπροσωπευτική.

«Οι κρίσεις στη Σομαλία, τη Βοσνία, το Κόσσοβο κ.ο.κ., ανέδειξαν την ικανότητα των αναπτυξιακών ΜΚΟ να αναλαμβάνουν σημαντικές εκστρατείες σε μικρά χρονικά διαστήματα και να κάνουν σημαντικές συνεισφορές στις περιοχές του πληθυσμού που το έχουν ανάγκη». (Σκλιάς – Χουλιάρης, 2002: 62)

Επειδή στον κόσμο έχει ιδιαίτερη απήχηση η έκτακτη βοήθεια, η ανθρωπιστική βοήθεια που προσφέρει η κοινή γνώμη με διάφορους τρόπους, βοηθά το έργο των ΜΚΟ σε μεγάλο βαθμό και έτσι αναγκάζονται να αρνηθούν τη χρηματοδότηση από το κράτος. Αυτό γίνεται μέσω των αναπτυξιακών δράσεων και της αρωγής, για παράδειγμα, σε περιόδους λιμού ή φτώχειας. Οι ΜΚΟ με αυτό τον τρόπο κερδίζουν περισσότερους οπαδούς, τόσο δωρητές όσο και υποστηρικτές από την ευρύτερη κοινωνία. Για να εκπληρωθεί όμως αυτή η δράση προσφοράς ανθρωπιστικής βοήθειας, θα πρέπει να ληφθούν υπ' όψη κάποια βασικά σημεία, τα οποία είναι: α) ο πολιτικός χαρακτήρας αυτής της ανθρωπιστικής βοήθειας, β) ο συντονισμός, γ) η απαραίτητη διαύγεια κ.α.

Οι ΜΚΟ οι οποίες αναπτύσσονται, καλό θα ήταν να πληθύνουν τον εκπαιδευτικό τους ρόλο για να μπορέσουν με αυτό τον τρόπο να ανταπεξέλθουν στη φτώχεια και να συσσωματώσουν την ανθρωπιστική τους βοήθεια με την ολοκληρωμένη ανάπτυξη, όπως είναι για παράδειγμα η δημιουργία και ενδυνάμωση των θεσμών. (Σκλιάς – Χουλιάρης, 2002)

3.4 Οι ΜΚΟ στον αναπτυσσόμενο κόσμο.

Οι αναπτυξιακές ΜΚΟ αποτελούν μια ειδική ομάδα οργανώσεων της κοινωνίας πολιτών και στόχος τους είναι η παροχή των υπηρεσιών τους σε χώρες κυρίως του τρίτου κόσμου. Περισσότερα από 7 δισεκατομμύρια δολάρια δόθηκαν σε αναπτυσσόμενες χώρες από διεθνείς ΜΚΟ, σύμφωνα με την αξιολόγηση του ΟΗΕ. Σίγουρα δεν διαθέτουν όλες οι ΜΚΟ την ίδια δύναμη. Εκείνες οι ΜΚΟ των αναπτυσσόμενων χωρών είναι πολύ περισσότερες από αυτές των αναπτυγμένων.

Στον ελλαδικό χώρο, το φαινόμενο του εθελοντισμού, δεν είναι ακόμα τόσο ανεπτυγμένο. Για παράδειγμα σε χώρες όπως είναι η Ιρλανδία, που έχει την ιεραποστολική δράση της Καθολικής Εκκλησίας, οι αναπτυξιακές ΜΚΟ είναι πολύ πιο αναπτυγμένες από τη χώρα μας. Μέχρι το 1980, η Ελλάδα ήταν παραλήπτως διεθνούς βοήθειας, τα ελληνικά μέσα μαζικής ενημέρωσης, δεν βοηθούσαν καθόλου στην ενημέρωση της κοινής γνώμης όσον αφορούσε τον εθελοντισμό. Ύστερα από κάποια χρόνια η χώρα άρχισε να μεταβάλλεται με αργούς αλλά σταθερούς ρυθμούς. Οι Έλληνες άρχισαν να διαβάζουν, να ενημερώνονται, να συζητούν, να ταξιδεύουν στον κόσμο και να παίρνουν ιδέες και έτσι η ανθρωπιστική σκέψη και αντίληψη, καθώς και ο εθελοντισμός, άρχισαν να κερδίζουν έδαφος και στον ελλαδικό χώρο.

Οι ΜΚΟ διαθέτουν αρκετά πλεονεκτήματα όσον αφορά την παροχή βοήθειας σε τρίτους και αυτό γίνεται με μικρότερο λειτουργικά κόστος αλλά με την αποτελεσματικότερη χρήση των πόρων για την εξολόθρευση της φτώχειας. Η παροχή βοήθειας, γίνεται με ακόμα πιο αποτελεσματικό τρόπο αφού οι ΜΚΟ είναι εκείνες οι οποίες γνωρίζουν τις ανάγκες των ατόμων που χορηγούν και έτσι με αυτό τον τρόπο δεν χρειάζονται μεσάζοντες για να καταφέρουν το σκοπό τους.

«Οι ΜΚΟ κερδίζουν διαρκώς έδαφος στο διεθνές σύστημα αλλάζοντας τη φύση των διακρατικών σχέσεων και αμφισβητώντας την κρατική κυριαρχία». (Σκλιάς – Χουλιάρης, 2002: 20)

Μεγάλο είναι εκείνο το κομμάτι των ατόμων που θεωρούν ότι οι ΜΚΟ είναι αδύναμες και ανίκανες να ενεργήσουν στον τομέα της προσφοράς. Συκοφαντούνται επίσης από μεγάλη μερίδα ανθρώπων πως διαθέτουν υψηλό επαγγελματικό προσωπικό που δεν ενδιαφέρεται για την καταπολέμηση των άσχημων φαινομένων

όπως είναι η φτώχεια, αλλά νοιάζονται μονάχα για το δικό τους όφελος. (Σκλιάς – Χουλιάρας, 2002).

3.5 Ο ρόλος των σημερινών ΜΚΟ.

Οι ΜΚΟ στη σημερινή εποχή, αποτελούν ένα στοιχείο δράσης σε πολλούς τομείς όπως είναι για παράδειγμα η προστασία του περιβάλλοντος, η υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η προβολή της ειρήνης όπως και άλλα θέματα όχι μόνο της κοινωνίας αλλά και της πολιτικής. Οι σχέσεις που έχουν αναπτυχθεί ανάμεσα στις ΜΚΟ έχουν βοηθήσει στη σημαντική ανάπτυξη της δράσης τους και στην υποστήριξη των πράξεών τους. Έτσι μπορούν και ανταλλάσσουν εμπειρίες, πληροφορίες, ιδέες και ακόμα να επεκτείνουν τα σχέδια και τα προγράμματά τους και αυτό όλο έχει επιφέρει τη μεγέθυνση της αποτελεσματικότητάς τους. (Σκλιάς – Χουλιάρας, 2002)

Σημαντικό ρόλο έπαιξε η άσκηση πίεσης των ΜΚΟ όσο αναφορά τον επηρεασμό των διαδικασιών λήψης αποφάσεων για μια αντίληψη πιο ανθρωποκεντρική, δεν πρέπει μόνο να μείνουν στάσιμες αλλά να δοθούν λύσεις μέσα από πολιτικές προτάσεις. Ένα παράδειγμα είναι η συμβολή της διεθνούς ανθρωπιστικής οργάνωσης OXFAM. (Μοσκώφ, 2004)

«Ο σημαντικότερος ρόλος των ΜΚΟ αποδεικνύεται τόσο από την αριθμητική τους αύξηση όσο και από τα ιδιαίτερα σημαντικά ποσά που καλούνται να διαχειρισθούν. Παράλληλα, όμως αυξάνονται και οι υποχρεώσεις των ΜΚΟ απέναντι στην κοινωνία και τους πολίτες, ιδιαίτερα σ' αυτούς που δραστηριοποιούνται στα προγράμματά τους και τους υποστηρικτές τους καθώς και σ' εκείνους που απολαμβάνουν τους καρπούς και τα οφέλη των δράσεών τους.» (Σκλιάς – Χουλιάρας, 2002: 30)

ΠΙΝΑΚΑΣ

Η αύξηση του αριθμού των ΜΚΟ

Έτος	Αριθμός ΜΚΟ	Έτος	Αριθμός ΜΚΟ
1909		1988	8579
1956		1990	6126
1960		1991	7522
1968	741	1992	14733
1977	1067	1993	16142
1981	3836	1994	18124
1984	6928	1995	21780
1986	7011	1996	23153

Πηγή: *Yearbook of International Associations 1996/1997*, σελ.1685

(Σκλιάς – Χουλιάρης, 2002: 50)

Αυτή η αύξηση των ΜΚΟ συσσωματώνεται με δύο στοιχεία: α) με την εξοικονόμηση πόρων ιδιαίτερα σε κρίσιμες περιόδους και β) με την κατεύθυνση του εκδημοκρατισμού σε καθορισμένες χώρες.

Φτάνουν στο υψηλότερο επίπεδό τους όταν υπάρξει ανθρωπιστική κρίση. Κάνουν έντονη την παρουσία τους κυρίως όταν υπάρξει κρίση και με τα αποτελέσματα της δράσης της, φτάνει στα υψηλότερα επίπεδά της. Με αυτό τον τρόπο προβάλλονται δύο πραγματικότητες:

1. Εκεί που ο κρατικός μηχανισμός είναι ανίκανος να ανταπεξέλθει, αυξάνεται ο ρόλος και η έννοια των ΜΚΟ και σκοπός τους είναι να ευαισθητοποιήσουν και να κινητοποιήσουν όσο μπορούν περισσότερο την κοινωνία.

2. Οικονομικοί πόροι, από τους οποίους οι ΜΚΟ είναι εξαρτημένες έτσι ώστε να κατοχυρωθούν σε περιόδους κρίσης. (Σκλιάς – Χουλιάρης, 2002)

3.6 ΜΚΟ και κοινωνία πολιτών.

Οι εθελοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, είναι οργανώσεις πολιτών που επεκτείνονται, είτε με σκοπό να επηρεάσουν την πολιτική που ασκείται, είτε να μεσολαβήσουν σε περιπτώσεις που το κράτος ή οι ιδιώτες δεν θέλουν ή είναι ανίκανοι να δράσουν. Στις σημερινή εποχή, οι ΜΚΟ και οι παρεμβάσεις τους θεωρούνται η απόλυτη έκφραση της κοινωνίας πολιτών, αφού δραστηριοποιούνται σε πολλούς τομείς και κυρίως σε κοινωνικούς, όπως είναι για παράδειγμα ο τομέας της υγείας.

Το κράτος, ο ιδιωτικός τομέας και η κοινωνία πολιτών είναι οι τρεις σημαντικότεροι πόλοι δράσης, οι οποίοι αλληλοεξαρτώνται και καλύπτουν το κοινωνικό, πολιτικό και οικονομικό μέρος. Όμως οι ΜΚΟ είναι εκείνες που ενοχοποιούνται συνεχώς ότι εργάζονται με δική τους πρωτοβουλία και άρα μη ελεγχόμενοι, εκφράζοντας έτσι την κοινή γνώμη. Ωστόσο διαθέτουν μεγάλη απήχηση σε εθνικό και διεθνές επίπεδο και αναγνωρίζεται με αυτό τον τρόπο το έργο τους. Η κοινωνία πολιτών και οι ΜΚΟ δεν μπορούν σε καμία περίπτωση να αναπληρώσουν το κράτος και την αγορά, όμως η δράση τους ευνοεί και βελτιώνει το κοινωνικό πρότυπο και τη λειτουργία επίσης των θεσμοθετημένων ή όχι εξουσιών.

Αξιόλογος είναι ο ρόλος των ΜΚΟ, καθώς με τη δράση τους ευνοούν τη συμμετοχική δημοκρατία. Επίσης, η συνεργασία των ΜΚΟ σε επίπεδο τοπικό, εθνικό και διεθνές, βοηθάει στην προώθηση καινούργιων προτύπων και επιδρά στην διεθνή πολιτική.

Οι ΜΚΟ λειτουργούν εθελοντικά, εκφράζουν την κοινωνία και έχουν μη κερδοσκοπικό χαρακτήρα. Αυτά είναι τα κύρια στοιχεία που τις ξεχωρίζουν και σύμφωνα με την αρχή της διαφάνειας που τις χαρακτηρίζει, λειτουργούν ανθρωπιστικά.

Μεγαλύτερη είναι η στήριξη που δέχονται οι ΜΚΟ σε περισσότερο αναπτυγμένες χώρες. Για παράδειγμα, στη Γερμανία, η κοινωνία πολιτών είναι πιο ενισχυμένη, αφού το κοινωνικό κράτος είναι εκείνο που την αποδέχεται και την προωθεί πλέον ως την κύρια δύναμη της κοινωνίας γενικότερα. (Γιαννής, 2001)

Η συνεισφορά των ΜΚΟ όσο αναφορά την παροχή υπηρεσιών και την εδραίωση της κοινωνίας πολιτών είναι πολύ μεγάλη. Το κράτος αποδέχτηκε τη σημαντική συμβολή των ΜΚΟ και θέσπισε ένα πλαίσιο λειτουργίας έτσι ώστε να καθιερωθούν οι

ΜΚΟ στη χώρα. Αυτό έγινε με δύο νόμους: α) σύμφωνα με το νόμο 2646/1998, αναπτύχθηκε το εθνικό σύστημα κοινωνικής φροντίδας και β) με το νόμο 2731/1999, μέσω των ΜΚΟ, ξεκινά η άσκηση πολιτικής αναπτυξιακής συνεργασίας από το Ελληνικό Υπουργείο Εξωτερικών. Οι ΜΚΟ έτσι δρουν στον τομέα της επείγουσας ανθρωπιστικής βοήθειας σε πληθυσμούς που αντιμετωπίζουν προβλήματα και βρίσκονται σε κατάσταση ανάγκης. (Σταθόπουλος, 2005)

Στόχος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής είναι να βοηθήσει το έργο των ΜΚΟ, περισσότερο σε ότι έχει να κάνει με την αναπτυξιακή συνεργασία με τρίτες χώρες, παράλληλα χωρίς να κλονίζει την ανεξαρτησία τους. Έτσι, συγχρηματοδοτεί τη δράση των ΜΚΟ κυρίως σε επείγουσα περίπτωση. (Γιαννής, 2001)

Οι ΜΚΟ συνεισέφεραν ιδιαίτερα στην όσο γίνεται καλύτερη κατανόηση για την προώθηση της δημοκρατίας, το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τη βιώσιμη ανάπτυξη και την προστασία του παγκόσμιου οικοσυστήματος.

Εκεί όμως που ο ρόλος των ΜΚΟ είναι ιδιαίτερα σημαντικός είναι στις ίδιες τις αναπτυσσόμενες χώρες. Εκεί οι ΜΚΟ λειτουργούν ως παράγοντες ανάπτυξης και προωθούν τη συμμετοχική δημοκρατία.

Αξίζει να αναφερθεί πως η εμφάνιση και η εξέλιξη των ΜΚΟ διαφέρει από χώρα σε χώρα. Σε εκείνες τις χώρες που παρατηρείται πιο διαδεδομένη δράση των ΜΚΟ, σημαίνει πως υπάρχει αδιαμφισβήτητα μεγάλη κοινωνική στήριξη. (Σκλιάς – Χουλιάρης, 2002)

3.7 Θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας των ΜΚΟ στην Ελλάδα.

«Ο πιο κοινός, θεσμικά, τύπος των εθελοντικών οργανώσεων στην Ελλάδα είναι οι φιλανθρωπικές οργανώσεις. Νομικά πρόσωπα, δηλαδή, αστικού δικαίου, σύμφωνα με τη νομοθεσία από το 1972». (Γιαννής, 2001: 112)

Στόχος αυτών των φιλανθρωπικών οργανώσεων είναι να υποστηρίξουν ηθικά και υλικά άτομα που βρίσκονται σε ανάγκη. Εκτός όμως από αυτή τη μορφή εθελοντικών οργανώσεων υπάρχει και μια άλλη μορφή, αυτή των ιδρυμάτων, τα οποία βρίσκονται υπό τον έλεγχο του Υπουργείου Οικονομικών, καθώς και άλλα ιδρύματα τα οποία

ασχολούνται με την κοινωνική πρόνοια και υπάγονται στο Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας.

Οι αστικές μη κερδοσκοπικές οργανώσεις είναι νομικά πρόσωπα που δραστηριοποιούνται στο χώρο της κοινωνικής προστασίας και είναι οι οργανώσεις εκείνες που προσφέρουν εθελοντικές υπηρεσίες κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας.

Για την καλύτερη δυνατή λειτουργία των ΜΚΟ και ακόμα για τη δημιουργία κοινωνίας πολιτών θα πρέπει να πραγματοποιηθεί μια εμπειρική έρευνα η οποία θα συντελεί:

1) Στη συνολική καταχώρηση των ΜΚΟ στην Ελλάδα και στα ποιοτικά χαρακτηριστικά τους.

2) Στην μέτρηση των υποχρεώσεων και των δυσκολιών των ΜΚΟ σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο.

3) Στην καταγραφή των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι εθελοντές που είναι μέλη των ΜΚΟ.

4) Στην αξιοποίηση σε βάθος των νέων που είναι διαθέσιμοι να συμμετάσχουν στις ΜΚΟ.

5) Στο άνοιγμα της μη εφαρμογής των νέων στις ΜΚΟ

(Γιαννής, 2001)

3.8 Σύμπραξη μεταξύ ΜΚΟ και κράτους.

Η αλληλεξάρτηση που υπάρχει ανάμεσα στο κράτος, την κοινωνία πολιτών, τις ΜΚΟ και των κομμάτων έχει απόλυτη σύνδεση με την ελληνική κουλτούρα.

Για την έννοια της κοινωνίας πολιτών, στον ελλαδικό χώρο έχουν καλλιεργηθεί πολλές προσεγγίσεις, κατά τη διάρκεια των τελευταίων χρόνων, σε όλο το μέρος των εντυπώσεων.

Σύμφωνα με μια πρώτη προσέγγιση, υπάρχουν απόψεις που διατυπώνουν την υπερβολική ελπίδα εκείνων των ατόμων που συμπεριλαμβάνονται στις ΜΚΟ ως εθελοντές δραστηριοποιημένοι, οι οποίοι πιστεύουν στο πνεύμα της κοινωνικής

αλληλεγγύης και προσπαθούν να κάνουν "ένα" τους πολίτες και το κράτος έτσι ώστε αυτό να λειτουργεί δίκαια.

Σύμφωνα με μια δεύτερη προσέγγιση, πολλοί είναι αυτοί που κατακρίνουν το φαινόμενο αυτό, πιστεύοντας πως στις ΜΚΟ ανήκουν άτομα τα οποία πολύ θα ήθελαν να εκλεγούν και να ανέβουν στην εξουσία, είτε λειτουργώντας σαν επιχειρησιακά στηρίγματα αυτών που κυβερνούν, χρησιμοποιώντας κρατικά βοηθήματα, είτε με το να ασχολούνται με μικρά πολιτικά παιχνίδια χωρίς βέβαια να είναι έμπιστα άτομα ούτε στη διαχείριση των οικονομικών ούτε όμως και στην αρχή της αξιοπιστίας τους.

Η γνώμη των πολιτών όσον αφορά την κοινωνία πολιτών και τη διαμεσολάβηση αυτής σε διάφορα θέματα, βρίσκεται ακριβώς στη μέση αυτών των δύο προσεγγίσεων, αφού στην ελληνική κοινωνία συνεχίζεται η ύπαρξη της κομματοκρατίας, των πελατειακών σχέσεων καθώς και η έλλειψη συνεργατικού πνεύματος. Με λίγα λόγια λοιπόν, ο κρατικός μηχανισμός προσπαθεί να προστατέψει τους πολίτες από εξωτερικές απειλές, ενώ παρατηρεί καχύποπτα άλλα εξωτερικά πρότυπα τα οποία συνδέονται με το διεθνιστικό ανθρωπισμό σε άλλα κράτη, ή με τον εθελοντισμό, ή ακόμα και με τους πολίτες οι οποίοι δρουν ως φορείς καταπολέμησης της φτώχειας και βοηθούν ευπαθής ομάδες.

Σε αντίθεση με την κοινή γνώμη που πιστεύει ότι ο κρατικός μηχανισμός είναι ο μόνος που μπορεί να ανταπεξέλθει και να επιλύσει τυχόν κοινωνικά προβλήματα, ενώ ισχυρίζεται πως η προστασία ευπαθών ομάδων, είναι υπόθεση κάθε μιας οικογένειας ξεχωριστά. Ο κύριος λόγος για τον οποίο πολλοί πολίτες βλέπουν με καχυποψία τις ΜΚΟ είναι ότι κατακτούν όλο και περισσότερο έδαφος στο διεθνές σύστημα, μεταβάλλοντας τη σχέση των κρατών μεταξύ τους και αμφισβητώντας των κρατική κυριαρχία, κατευθύνονται σε μια αντίληψη ανθρωποκεντρική.

Καθώς οι ΜΚΟ δραστηριοποιούνται σε σχέση με τον εθελοντισμό και την παροχή περίθαλψης σε άτομα που χρειάζονται βοήθεια, ή την οικολογία για παράδειγμα, είναι δύσκολο να κατηγοριοποιηθούν από οποιονδήποτε, πόσο μάλλον από ευαίσθητοποιημένους πολίτες.

«Οι μεγάλες διεθνείς ΜΚΟ στρέφονται σε μια νέα μορφή "πολιτικοποιημένου ανθρωπισμού", στην οποία η πεισματική αμεροληψία απορρίπτεται ως στείρος στρουθοκαμηλισμός. Το εγχείρημα του πολιτικοποιημένου ανθρωπισμού στρέφεται στη βάση της μεγαλύτερης δυνατής συναίνεσης ανάμεσα στους κοινωνικούς εταίρους για

μια πολιτική μάχη υπέρ αναφαίρετων και θεμελιωδών δικαιωμάτων». (Μοσκώφ, 2004: 62). Όπως είναι γνωστό, τα ανθρώπινα δικαιώματα, η συμμετοχή στη διαδικασία λήψης αποφάσεων και η κοινωνική αλληλεγγύη αποτελούν μερικές από τις θεμελιώδεις πολιτικές έννοιες.

Μεγάλο είναι το θέμα περί αξιοπιστίας και υπόληψης των ΜΚΟ στην χώρα μας και κατά πόσο εξαρτάται ή όχι από διάφορους φορείς χρηματοδότησης. Το υπουργείο εξωτερικών για παράδειγμα που διαθέτει την υπηρεσία διεθνούς αναπτυξιακής συνεργασίας, χρηματοδοτεί ελληνικές ΜΚΟ αφού πρώτα τις αξιολογήσει για το αν είναι σε θέση να εισακούσουν την εκάστοτε πολιτική ηγεσία.

Τα μειονεκτήματα των ελληνικών ΜΚΟ καθώς και άλλων φορέων της κοινωνίας πολιτών, μαρτυρούν την πολιτική κουλτούρα της χώρας σε σχέση με άλλες διεθνείς ΜΚΟ. Η αντιμετώπιση των ελληνικών ΜΚΟ από την κοινή γνώμη της χώρας και τα ΜΜΕ, φανερώνει τον τρόπο με τον οποίο εδραιώθηκε η ελληνική ερμηνεία των ΜΚΟ.

Αυτή η εκδήλωση συλλογικής δράσης δεν έχει σχέση με το κράτος, τα πολιτικά κόμματα ή άλλους φορείς. Εκείνες οι ΜΚΟ για παράδειγμα που προασπίζουν τα δικαιώματα του ανθρώπου ή την ενίσχυση ευπαθών ομάδων δεν φαίνεται να είναι εκείνοι που δρουν συλλογικά για αυτούς τους σκοπούς αλλά λέγεται ότι είναι αρμοδιότητα του κράτους. (Μοσκώφ, 2004)

3.9 Εθελοντισμός και ΜΚΟ.

Η έννοια του εθελοντισμού είναι πολύ δύσκολο να προσδιοριστεί, αφού το φαινόμενο αυτό συνεχώς μεταβάλλεται όσον αφορά τη μορφή, το περιεχόμενο, τους τομείς παρεμβολής, ακολουθώντας τις απαιτήσεις και ανάγκες που έχει η κοινωνία προσπαθώντας να βοηθήσει. (Γιαννής, 2001)

Εθελοντισμός, ονομάζεται η δράση που αναπτύσσεται με αυθόρμητο τρόπο από πολίτες ή από άτυπες οργανώσεις στις οποίες είναι μέλη, για κάποιο σκοπό, προς το συμφέρον της κοινωνίας στην οποία ανήκουν, χωρίς να έχουν στόχο το άμεσο ατομικό κέρδος. (Σωτηρόπουλος, 2004)

Ο εθελοντισμός, δεν είναι νέο φαινόμενο στον ελληνικό χώρο. Από τα μέσα του 19^{ου} αιώνα άρχισε να αναπτύσσεται η φιλανθρωπική δράση στην Αθήνα όπως και σε

άλλες ελληνικές πόλεις, με τη δημιουργία φιλανθρωπικών σωματείων. Έτσι κατά τη διάρκεια αυτής της εποχής παρουσιάζεται η πρώτη ιστορική μορφή εθελοντισμού στο ελληνικό κράτος. Μια άλλη μορφή εθελοντισμού είναι τα αλληλοβοηθητικά σωματεία, τα οποία κάνουν την εμφάνισή τους στις αρχές του 20^{ου} αιώνα παράλληλα με τα εργατικά κινήματα. Η δράση των αλληλοβοηθητικών σωματείων ήταν διαφορετική από αυτή των φιλανθρωπικών, καθώς εκτιμούσαν πως η κοινωνική δυστυχία δεν θα πρέπει μόνο να αντιμετωπίζεται αλλά και να προλαμβάνεται.

Οι πιο πολλές εθελοντικές οργανώσεις παράγουν έργο, υπό τη μορφή σωματείων. Αρχικά, έκαναν την εμφάνισή τους ως ομάδες οι οποίες ασκούσαν πιέσεις, αλλά στη συνέχεια προέκτειναν την δράση τους στον τομέα της εθελοντικής παροχής υπηρεσιών. (Γιαννής, 2001)

Οι εθελοντικές οργανώσεις, τα φιλανθρωπικά σωματεία, η εκκλησία, είναι φορείς μη κυβερνητικοί. Υπάρχουν μικρές εθελοντικές οργανώσεις όπως και μεγάλες. Το βασικό χαρακτηριστικό τους είναι ότι δεν αποτελούν δημόσιες υπηρεσίες. Οι περισσότερες δρουν σε τοπικό επίπεδο, καθώς υπάρχουν και άλλες που δραστηριοποιούνται σε εθνικό και διεθνές επίπεδο όπως παραδείγματος χάρη ο Ερυθρός Σταυρός. Αυτές οι οργανώσεις λειτουργούν υπό την επίβλεψη του Υπουργείου Κοινωνικής Πρόνοιας όπως επίσης και του Υπουργείου Οικονομικών.

Τους φορείς αυτούς τους δημιουργούν φυσικά πρόσωπα με βασικό ερέθισμα το αίσθημα της προσφοράς στους πάσχοντες συνανθρώπους. Η εθελοντική εργασία απορρέει από την ελεύθερη διαδικασία και επιλογή των δραστηριοποιούμενων και όχι από την καταναγκαστική. Προσφέρεται χωρίς οικονομική απολαβή για εκείνον που την εκτελεί και ωφελεί τρίτα άτομα και την κοινωνία γενικότερα. Ο εθελοντισμός και η φιλανθρωπία συμπεριλαμβάνει δράσεις που δεν έχουν στόχο την ενίσχυση των φτωχών για παράδειγμα. Οι άνθρωποι προχωρούν στην πραγματοποίηση της φιλανθρωπίας με μόνο στόχο την αγάπη προς το συνάνθρωπό τους. Οι εθελοντικές οργανώσεις ευαισθητοποιούνται και δίνουν περισσότερη σημασία κυρίως στις ανάγκες των ανθρώπων και αυτές τις ανάγκες προσπαθούν να καλύψουν.

Συνήθως τα άτομα εκείνα που προβαίνουν σε πράξεις φιλανθρωπίας είναι κυρίως άτομα από τον ιατρικό, τον δικηγορικό, τον τραπεζικό και τον επιχειρηματικό χώρο.

Δύο είναι οι βασικοί ρόλοι του εθελοντικού τομέα:

1. Ο δημιουργικός ρόλος: Ο εθελοντικός τομέας αναλαμβάνει προγράμματα και δραστηριότητες που σκοπό έχουν την ανάπτυξη των ατόμων, καλύπτοντας όχι μόνο τις βασικές ανάγκες αλλά και άλλες.

Στην ευρύτερη κοινωνία, οι εθελοντικές οργανώσεις, με την παρουσία και τη δράση τους, ευαισθητοποιούν την κοινωνία σε ότι έχει να κάνει με τα προβλήματα που αντιμετωπίζει και κινητοποιεί ένα αρκετά μεγάλο αριθμό από εθελοντές. Ακόμα η άσκηση πίεσης που ασκούν στους δημόσιους φορείς είναι εξίσου σημαντική. Αυτό γίνεται επειδή είναι ανεξάρτητες από το δημόσιο τομέα και γι' αυτό λοιπόν το λόγο μπορούν χωρίς κανένα πρόβλημα να ασκούν κριτική και να συνεργάζονται με σκοπό την προώθηση αλλαγών στις δομές των κοινωνικών φορέων .

2. Ο ρόλος παροχής υπηρεσιών: Τελικός στόχος και των δύο αυτών τομέων, δηλαδή και ο δημόσιος και ο εθελοντικός, έχουν ως τελικό στόχο την κάλυψη των αναγκών του ανθρώπου. Ο κάθε τομέας ξεχωριστά έχει τις δικές του δυνατότητες έτσι ώστε να μπορέσει να εκπληρώσει τους στόχους του. Την βασική ευθύνη για την παροχή υπηρεσιών την έχει ο δημόσιος τομέας, αφού έχει περισσότερους πόρους στη διάθεσή του και έτσι ο εθελοντικός λειτουργεί βοηθητικά. «Οι εθελοντικές οργανώσεις, καθώς επίσης και οι άτυπες ομάδες αυτοβοήθειας, εκτός από τις υπηρεσίες που προσφέρουν, έχουν και έναν ακόμη σημαντικό ρόλο. Χρησιμοποιούν τη δύναμή τους, την εμπειρία τους και τις γνωριμίες των μελών τους ώστε να λειτουργήσουν ως ομάδες πίεσης προς την κυβέρνηση για την προώθηση μέτρων κοινωνικής πολιτικής». (Σταθόπουλος, 2005: 235)

Πολλές είναι εκείνες οι εθελοντικές οργανώσεις που δραστηριοποιούνται με την βοήθεια της εκκλησίας. Οι εκκλησίες μπορούν και έχουν το δικαίωμα να παρέχουν κοινωνικές υπηρεσίες στα μέλη τους.

Τα τελευταία χρόνια οι περισσότερες εθελοντικές οργανώσεις, ή τα σωματεία, ή οι σύνδεσμοι, δηλώνονται ως μη κυβερνητικές οργανώσεις (ΜΚΟ). Οι ΜΚΟ κυρίως συγκροτούνται κατά εθελοντική βάση, χωρίς η ίδρυσή τους να γίνεται καταναγκαστικά και βασικός στόχος τους είναι η εθελοντική προσφορά. Οι υπάλληλοι εργάζονται για να αποφέρουν κάποιο κέρδος στις ΜΚΟ χωρίς όμως αυτό το κέρδος να το μοιράζονται μεταξύ τους, ούτε αυτό να μοιραστεί στα μέλη της διοίκησης, μένει μόνο για τις ανάγκες της οργάνωσης. Ένα εκατομμύριο είναι οι μη κυβερνητικές οργανώσεις που δραστηριοποιούνται στην Ευρώπη, σύμφωνα με τις πληροφορίες που δίνει η Ε.Ε. Σ'

αυτές απασχολούνται γύρω στα 7.000.000 άτομα. Στην Ελλάδα υπάρχουν περίπου 3.000 ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται σε σχέση με το περιβάλλον, τον πολιτισμό, την κοινωνική πρόνοια, την υγεία, τα ανθρώπινα δικαιώματα και την εκπαίδευση.

Οι εθελοντικές οργανώσεις, για να μπορέσουν να πραγματοποιήσουν το στόχο τους χρειάζονται εθελοντές, όμως οι πολίτες τις περισσότερες φορές δεν είναι ενήμεροι και έτοιμοι να προσφέρουν τη βοήθειά τους. Γι' αυτό οι εθελοντικές οργανώσεις, χρειάζεται να έχουν ειδικά προγράμματα με τα οποία να ενημερώνουν, να προσελκύουν τους πολίτες έτσι ώστε να γίνουν εθελοντές, καθώς επίσης και επιμορφωτικά προγράμματα για να εκπαιδεύουν τους υποψήφιους εθελοντές. (Σταθόπουλος, 2005)

Μεγάλο είναι το μέρος του εθελοντισμού στην Ελλάδα στο χώρο της υγείας και της κοινωνικής πρόνοιας. Παρέχεται σημαντική βοήθεια σε ευπαθής ομάδες που έχουν ανάγκη, όπως για παράδειγμα ασθενείς, άτομα τρίτης ηλικίας, ανύπαντρες μητέρες, άτομα με ειδικές ανάγκες, χρόνια ασθενείς, φυλακισμένοι, οροθετικοί, ψυχικά ασθενείς, μετανάστες, αλκοολικοί, άστεγοι.

Αυτή η μορφή εθελοντισμού, δηλαδή η παροχή κοινωνικής φροντίδας σε άτομα τα οποία βρίσκονται σε κατάσταση ανάγκης, μπορεί να ονομαστεί "κοινωνικός εθελοντισμός". Έχει να κάνει με τα δικαιώματα του πολίτη και του ανθρώπου, όπως είναι για παράδειγμα:

- Το δικαίωμα στο περιβάλλον
- Το δικαίωμα στο πολιτιστικό περιβάλλον
- Το δικαίωμα στην κατοικία
- Την προστασία εκείνων των ατόμων που πάσχουν από ανίατες ασθένειες ή από κάποιες πνευματικές νόσους
- Την προστασία της μητρότητας, της οικογένειας και των παιδιών
- Την προστασία των νέων, δηλαδή των ατόμων που βρίσκονται ανάμεσα στα 18 έως τα 30 χρόνια, τα οποία συνθέτουν μια προστατευόμενη ηλικιακή ομάδα
- Την προστασία των ηλικιωμένων, των αναπήρων και των απόρων
- Το δικαίωμα στον αθλητισμό, για εκείνα τα άτομα που δεν έχουν τη δυνατότητα προσέγγισης αθλητικών εγκαταστάσεων (Γιαννής, 2001)

«Ο εθελοντισμός είναι ευπρόσδεκτος από την πολιτεία σε όποιο βαθμό αποτελεί ελεύθερη έκφραση ισότιμων πολιτών». (Σωτηρόπουλος, 2004: 25)

Στον όρο "εθελοντισμός", εμπεριέχονται διαφόρων ειδών οργανώσεις, από τις οποίες οι περισσότερες έχουν ποικίλους σκοπούς.

Σύμφωνα με μια έρευνα στο Πρωτοδικείο Αθηνών, όπως φαίνεται στον παρακάτω πίνακα, οι οργανώσεις εκείνες που είναι πιο σημαντικές για την κοινωνία πολιτών είναι οι πολιτιστικές, οι αθλητικοί σύλλογοι, οι τοπικοί και βέβαια οι περιβαλλοντικές οργανώσεις.

Ο αριθμός νέων οργανώσεων άρχισε να αυξάνεται κατά τη διάρκεια μετάβασης της δημοκρατίας (το 1974 – 1975) και έπειτα. Κατά το ήμισυ της δεκαετίας του '80 μειώνεται αισθητά και φτάνει στο πιο χαμηλό σημείο της από το 1989 μέχρι και το 1991.

Έτος	Σύνολο εθελοντικών οργανώσεων/συλλόγων	Πολιτιστικές	Αθλητικές	Τοπικοί σύλλογοι	Άλλες
1971/72	2050	23,75	5,56	19,51	51,17
1973	1143	17,84	5,23	27,47	49,43
1974	655	41,37	4,5	20,15	33,89
1975	811	22,19	5,54	17,75	54,5
1976	1005	24,37	8,45	20,89	46,26
1977	935	29,85	11,12	22,03	49,73
1978	729	27,84	5,89	27,29	38,95
1979	686	18,95	10,05	33,67	37,31
1980	843	21,94	7,59	31,55	38,9
1981	670	20,14	7,46	32,83	39,56
1982	973	16,95	5,13	19,83	58,06
1983	851	23,14	4,93	21,03	50,88
1984	1170	21,79	10,68	20,51	47
1985	415	8,43	25,3	18,07	48,19
1986	1230	40,65	6,91	9,34	43,06
1987	1085	49,76	12,9	9,21	28,11
1988	770	12,33	3,11	14,41	70,12
1989	236	20,33	14,83	4,86	60,16
1990	508	22,24	13,97	4,92	58,85
1991	416	26,24	13,7	7,93	51,44
Σύνολο	17181				

Πηγή: Hadjiyanni, υπό έκδοση

(Σωτηρόπουλος, 2004: 137)

3.9.1. Έλλειψη εθελοντισμού στην ελληνική κοινωνία πολιτών.

Σημαντικό είναι το κομμάτι εκείνο της ελληνικής κοινωνίας πολιτών που δεν έχει ασχοληθεί στο παρελθόν με τον τομέα του εθελοντισμού. Αυτό συνέβαινε διότι η χώρα μέχρι την αρχή της δεκαετίας του '80 δεχόταν ακόμα βοήθεια. Αξιόλογος παράγοντας γι' αυτή την κατάσταση είναι η έλλειψη της αναπτυξιακής εκπαίδευσης της κοινής γνώμης, κυρίως των νέων ατόμων που αδιαμφισβήτητα αποτελούν τη βάση της κοινωνίας πολιτών. Η συμμετοχή της κοινωνίας πολιτών σε αυτή την περίπτωση πρέπει να είναι άμεση, με σκοπό να κινητοποιηθούν οι δωρητρίες χώρες και να προσφέρουν, έτσι ώστε να εξαλειφτεί το σημαντικό φαινόμενο της φτώχειας. Μια πολύ καλά ενημερωμένη κοινωνία πολιτών, είναι εκείνη που ενισχύει σε μεγάλο βαθμό την απαλοιφή τέτοιων φαινομένων.

Με την πάροδο του χρόνου, χωρίς ιδιαίτερη καθυστέρηση, κάνει την εμφάνισή της και η ελληνική κοινωνία πολιτών. Διάφορα γεγονότα που συνέβησαν, όπως για παράδειγμα ο σεισμός στην Τουρκία, έκαναν την ελληνική κοινωνία πολιτών να ευαισθητοποιηθεί σε μεγάλο βαθμό και να συνεισφέρει με όποιο τρόπο μπορούσε. Όμως το μεγάλο ερώτημα είναι: γιατί η ελληνική κοινωνία πολιτών δεν μπήκε στη διαδικασία να δημιουργήσει αναπτυξιακά προγράμματα και κυρίως ισόβαθμες ΜΚΟ με αυτές των ξένων χωρών;

Με τον καιρό όμως ιδρύονται, στον ελλαδικό χώρο, σημαντικές ΜΚΟ κυρίως ανθρωπιστικές και προστασίας του περιβάλλοντος, οι οποίες έκαναν δυναμικά την εμφάνισή τους. (Σκλιάς – Χουλιάρης, 2002)

Αξίζει να αναφερθεί ότι, σύμφωνα με μια δημοσιογραφική έρευνα, το μέγεθος των εθελοντικών οργανώσεων κυρίως σε θέματα κοινωνικής φροντίδας, φτάνει περίπου στις δύο χιλιάδες. (Γιαννής, 2001)

Οι ελληνικές ΜΚΟ άρχισαν να ασχολούνται με τις χώρες την Μέσης Ανατολής, τη νοτιοανατολική Ασία και γενικότερα με τις αναπτυσσόμενες χώρες, προσφέροντας τη βοήθειά τους κυρίως με ρόλο ανθρωπιστικό. Έτσι άρχισαν να κινητοποιούνται οι πανεπιστημιακοί φορείς, η εκκλησιαστικές οργανώσεις, οι πολιτιστικοί φορείς κ.α. Οι κινήσεις εθελοντισμού σίγουρα δεν μπορούν να περιοριστούν, μπορούν όμως να ενισχυθούν και μόνος τρόπος για να επιτευχθεί αυτό είναι η συνεχής ενημέρωση της ελληνικής κοινωνίας και περισσότερο των εθελοντών που είναι νέα άτομα, έτσι ώστε να

αυξηθεί η διεθνής αναπτυξιακή συνεργασία και να καταπολεμηθούν φαινόμενα όπως αυτό της φτώχειας.

«Θα πρέπει πάντως να σημειωθεί ότι, στο Ειδικό Μητρώο της ΥΔΑΣ, είναι εγγεγραμμένοι σήμερα περί τις 180 ΜΚΟ, η πλειοψηφία των οποίων έχει έδρα την Αθήνα ή τη Θεσσαλονίκη, εκ των οποίων περισσότεροι από 45 έχουν επωφεληθεί των χρηματοδοτήσεων της ΥΔΑΣ την τριετία 2000 – 2002, μετά την υποβολή, αξιολόγηση και έγκριση των σχετικών προγραμμάτων σε αναπτυσσόμενες και υπό μετάβαση χώρες και ιδιαίτερα τα Βαλκάνια. (Σκλιάς – Χουλιάρης, 2002: 172)

Επίσης το Υπουργείο Εξωτερικών, εγκρίνει πια τη δραστηριοποίηση των ΜΚΟ, και έτσι αυξάνεται ο αριθμός των οργανώσεων και των φορέων της κοινωνίας πολιτών. Για να ενισχυθούν όμως περισσότερο οι ΜΚΟ χρειάζεται να σημειωθούν δύο παράγοντες: α) η μείωση ή ακόμα και η εξάλειψη της φορολογικής επιβάρυνσης των ΜΚΟ από το κράτος. Κατά πρώτο λόγο εκείνων που είναι εγγεγραμμένοι στο Ειδικό Μητρώο της ΥΔΑΣ. Με αυτό τον τρόπο θα πολλαπλασιαστούν τα αναπτυξιακά προγράμματα και η χώρα θα προβληθεί διεθνώς και β) η αύξηση των χρηματοδοτήσεων που θα πρέπει να γίνει ιδιαίτερα από τον ιδιωτικό τομέα για τα προγράμματα των ΜΚΟ. Για παράδειγμα στην Ισπανία το 2000, δόθηκαν περισσότερα από 250.000.000 ευρώ από ιδιώτες, με σκοπό να συνεχίσουν το έργο τους, να ενισχυθούν οι ισπανικές ΜΚΟ και να δραστηριοποιηθούν όσον αφορά τις αναπτυσσόμενες χώρες. (Σκλιάς – Χουλιάρης, 2002)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Ανθρώπινα δικαιώματα και κοινωνικός αποκλεισμός

4.1 Τά δικαιώματα του ανθρώπου.

Τα ανθρώπινα δικαιώματα αποτελούν θεμελιώδεις προϋποθέσεις της ζωής του ανθρώπου. Κατά τη νεώτερη εποχή, από τη Γαλλική Επανάσταση το 1789 και έπειτα, ύστερα από το συχνό απολυταρχισμό της εξουσίας σε βάρος των ανθρώπων, ζητήθηκε η διατύπωση εγγράφως και δημοσίως, ορισμένων θεμελιωδών δικαιωμάτων για τους ανθρώπους και εκτός από αυτό, η καταγραφή των δικαιωμάτων αυτών στο σύνταγμα. Για να συμβεί αυτό, δηλαδή να συνταχθεί το σύνταγμα, συγκαλείται Εθνοσυνέλευση. Το σύνταγμα δεν μπορεί να τροποποιηθεί από τη Νομοθετική εξουσία, γι' αυτό το λόγο ψηφίζεται νόμος. Έτσι τα ανθρώπινα δικαιώματα αποκτούν ισχύ και δύναμη και περιλαμβάνονται με νόμιμο τρόπο στο σύνταγμα του κάθε κράτους. (Δημητρακόπουλος, 1975)

«Ως αντικείμενο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων μπορεί να θεωρηθεί η εξέταση των δικαιωμάτων εκείνων που εξασφαλίζουν στα άτομα την ελευθερία και την αξιοπρέπεια». (Μανωλοπούλου, 1990: 9). Η ελευθερία σαν έννοια, έχει πάρα πολλές διαστάσεις, φιλοσοφικές, κοινωνικές, νομικές. Ελευθερία σημαίνει η έλλειψη εξαναγκασμού και απαγορεύσεων, απαγορεύσεων κρατικών ή κοινωνικών ή ακόμα και απαγορεύσεις που προέρχονται από τον ίδιο τον άνθρωπο.

Ανθρώπινα δικαιώματα είναι η επιστήμη που αφορά κυρίως τα εργαζόμενα άτομα αλλά και όλα τα υπόλοιπα άτομα τα οποία ζουν και συνυπάρχουν μέσα σε μια κοινωνία και αφού έχουν διαπράξει κάποιο αδίκημα ή έχουν κατηγορηθεί για κάτι πρέπει να τους παραχθεί νομική προστασία. (Μανωλοπούλου, 1990)

Σίγουρα υπάρχουν ερωτήματα σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα. Μερικά από αυτά είναι: α) αν τα δικαιώματα τα οποία έχουν διακηρυχθεί, έχουν αποκτηθεί αποτελεσματικά. Αδιαμφισβήτητα υπάρχουν ανθρώπινα δικαιώματα τα οποία ενώ έχουν διακηρυχθεί δεν έχουν ακόμα αποκτηθεί ολοκληρωτικά. Είτε πρόκειται για το δικαίωμα της ατομικής ελευθερίας, το δικαίωμα της προσωπικής ασφάλειας, το δικαίωμα του συνεταιρισμού, ή ακόμα και το δικαίωμα της ελευθερίας του τύπου, πολλοί

είναι οι περιορισμοί οι οποίοι υφίστανται εξ' αιτίας του συστήματος ιδιοκτησίας, του κέρδους και σαν επακόλουθο η εκμετάλλευση του ανθρώπου από άνθρωπο.

Χωρίς να υποτιμάται η έννοια των διακηρύξεων και των διατυπώσεων των δικαιωμάτων του ανθρώπου, η σύγχρονη κοινωνία ισχυρίζεται ότι εκείνο που συνδέει τους ανθρώπους μεταξύ τους δεν είναι τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις αλλά οι υλικές απαιτήσεις, οι ατομικές ανάγκες και τα ατομικά συμφέροντα. Σε όποια περίοδο συγκρούστηκαν τα υλικά συμφέροντα με τα ανθρώπινα δικαιώματα, υπερίσχυσαν τα πρώτα. (Σομεροζαν, 1977)

Τα ανθρώπινα δικαιώματα υπάρχουν μόνο σε ότι αφορά τις σχέσεις των ανθρώπων, γι' αυτό κατοχυρώνονται κυρίως όταν απειλούνται, περιορίζονται ή καταργούνται οι νόμοι περί δικαιωμάτων. Σύμφωνα με τη Διακήρυξη της Ανεξαρτησίας του 1776, αναφέρονται πολύ λίγα από αυτά τα δικαιώματα. (Λήν, 1977)

Μερικά από τα στοιχεία πάνω στα οποία στηρίζεται η θεωρία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι:

- **Οι βάσεις:** των ανθρωπίνων δικαιωμάτων χωρίζονται σε αυτές που στηρίζονται στο φυσικό δίκαιο και σε αυτές που στηρίζονται στο θετικό. Το φυσικό δίκαιο, πολλές φορές από τα παλαιότερα χρόνια ακόμα και στη σημερινή εποχή, χρησιμοποιήθηκε σαν επιχείρημα έτσι ώστε θεωρητικά να υπερασπιστούν κάποια ανθρώπινα δικαιώματα. Όμως το φυσικό δίκαιο δεν έχει την υποχρέωση να παρέχει δικαιώματα και δεν προσδίδει κυρώσεις σε περιπτώσεις που θιχτούν κάποια από αυτά. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα πολλά ανθρώπινα δικαιώματα που έχουν αναγνωρισθεί μέσα από τους κανόνες του φυσικού δικαίου δεν μπορούν να υπερασπιστούν από αυτό το δίκαιο σε περίπτωση προσβολής.

Από την άλλη πλευρά, στο θετικό δίκαιο αναγνωρίζονται δύο κύρια χαρακτηριστικά με τα οποία θεμελιώνονται τα ανθρώπινα δικαιώματα. Αυτά είναι: α) ο νομικός θετικισμός και β) ο κοινωνιολογικός θετικισμός. Το φυσικό δίκαιο και ο θετικισμός, δεν μπορούν να συνθέσουν τη βάση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ακόμα περισσότερο να τα προστατεύσουν. Έτσι το μόνο δίκαιο που μπορεί να προβληθεί είναι το υπάρχον, αυτό δηλαδή που κάνει την εμφάνισή του στους νόμους και τους κανόνες μιας κοινωνίας.

- **Οι πηγές:** των ανθρωπίνων δικαιωμάτων διακρίνονται σε δύο κατηγορίες: α) σε αυτές που βρίσκονται στο εσωτερικό δίκαιο του κράτους και β) σε εκείνες που

βρίσκονται στο διεθνές. Μια από τις βασικότερες εσωτερικές πηγές κάθε κράτους είναι το σύνταγμα. Στο σύνταγμα του κάθε κράτους ξεχωριστά τα ανθρώπινα δικαιώματα δεν παρουσιάζονται με τη μορφή καταλόγου, αλλά βρίσκονται διάσπαρτα σε διάφορες διατάξεις. Δεύτερη βασική πηγή είναι εκείνη που δημιουργείται από το νόμο. Ένα παράδειγμα είναι το έθιμο, που είναι πηγή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Οι διεθνείς πηγές χωρίζονται σε εκείνες που έχουν ευρύτερη εκτέλεση και σε άλλες που έχουν περιορισμένη. Οι διεθνείς πηγές είναι αδιαμφισβήτητα λιγότερες από τις εσωτερικές, έχουν όμως μεγάλη σημασία.

- **Οι μέθοδοι** : έχουν γίνει κάποιες προσπάθειες σε πολλές χώρες έτσι ώστε να δοθούν στα ανθρώπινα δικαιώματα κάποιοι ειδικοί χαρακτήρες. Εμφανής είναι ο πολύπλευρος χαρακτήρας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Το διεθνές δίκαιο αναπτύσσεται όλο και περισσότερο σε σχέση με τα ανθρώπινα δικαιώματα, όμως θα ήταν πιο πρότερον να συμμετάσχουν και άλλες επιστήμες, όπως είναι για παράδειγμα οι οικονομικές, οι ιατρικές, οι κοινωνιολογικές, οι ιστορικές κ.α.

- **Οι παράγοντες** : των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι πολιτικοί, ιστορικοί, οικονομικοί, τεχνικοί, πολιτιστικοί και τέλος θρησκευτικοί. Δύο είναι οι σημαντικότεροι πολιτικοί παράγοντες: α) η σημασία της δημοκρατίας και β) η σημασία της εξουσίας. Η σχέση μεταξύ ανθρωπίνων δικαιωμάτων και δημοκρατίας είναι δύσκολη, αφού δεν υπάρχει ένα δημοκρατικό μοντέλο που να προσφέρει ασφάλεια για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Τα ανθρώπινα δικαιώματα δημιουργήθηκαν, ύστερα από μια σειρά πολέμων και επαναστατικών κινημάτων, και επίσης ως μια αντίδραση στην καταπίεση που μπορεί να προκαλέσει η πολιτεία. Για να μπορέσουν τα ανθρώπινα δικαιώματα να εξελιχθούν, θα πρέπει να δημιουργηθεί ένα σύνολο από πολιτικά και θρησκευτικά στοιχεία. Δηλαδή, σύμφωνα με τα πολιτιστικά στοιχεία, ο κάθε πολίτης να αποκτήσει συνείδηση των δικαιωμάτων του και των υποχρεώσεών του. Σύμφωνα με τα θρησκευτικό περιβάλλον, αυτό από μόνο του δημιουργεί για τα ανθρώπινα δικαιώματα ένα κλίμα εύκολο ή δύσκολο. (Μανωλοπούλου, 1990)

Υπάρχουν ξεχωριστές κατηγορίες δικαιωμάτων, δύο από αυτές είναι τα δικαιώματα των λαών και τα δικαιώματα του ανθρώπου. Έτσι όπως υπάρχουν τα δικαιώματα των ανθρώπων, δηλαδή τα ατομικά δικαιώματα του καθενός, υπάρχουν και τα δικαιώματα των λαών. Τα δικαιώματα των λαών είναι συλλογικά δικαιώματα και διαφέρουν από τα δικαιώματα του ανθρώπου που είναι κυρίως ατομικά.

Τα δικαιώματα των λαών είναι εγγύηση και κατοχύρωση των δικαιωμάτων του ανθρώπου, δηλαδή το δικαίωμα του λαού στην αυτοδιάθεση συγκροτεί την εγγύηση για το σεβασμό των δικαιωμάτων του ανθρώπου. (Περράκης, 1993)

«Το 1952, η Γενική Συνέλευση του Ο.Η.Ε. εκτιμούσε ότι το δικαίωμα στην αυτοδιάθεση ήταν ο απαραίτητος όρος για την απόλαυση των δικαιωμάτων του ανθρώπου». (Περράκης, 1993: 48)

4.1.1 Διεθνής προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Τα ανθρώπινα δικαιώματα δεν ήταν πάντα αναγνωρισμένα νομικά. Ύστερα από την αμερικανική επανάσταση, στο τέλος του 18^{ου} αιώνα έγινε η καθιέρωσή τους από το σύνταγμα των Η.Π.Α. Στη συνέχεια από τη Γαλλική Επανάσταση και έπειτα, το 1789, πραγματοποιήθηκε η "Διακήρυξη του Ανθρώπου και του Πολίτη", από την οποία επηρεάστηκαν σχεδόν όλα τα συντάγματα των υπολοίπων χωρών της Ευρώπης.

Το 1815, σε ένα συνέδριο που πραγματοποιήθηκε στη Βιέννη, έγινε προσπάθεια για να διεθνοποιηθούν τα ανθρώπινα δικαιώματα, με αρχική απαγόρευση τη δουλεμπορία. Μετά τον πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο ξεκίνησε η διεθνή προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου και ιδιαίτερα των δικαιωμάτων των μειονοτήτων. Επιπλέον το Ινστιτούτο Διεθνούς Δικαίου, το 1929 πραγματοποίησε τη "Διακήρυξη των Διεθνών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου", καθώς προς το τέλος του δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, ύστερα από τα φασιστικά και ναζιστικά γεγονότα, μεγιστοποιήθηκε η κίνηση για τη διεθνοποίηση των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

«Ο πρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών Roosevelt, σε διάγγελμά του προς το Κογκρέσο, πριν ακόμα από την είσοδο των Η.Π.Α. στον πόλεμο, διακήρυξε τις "Τέσσερις Ελευθερίες" που ήταν απαραίτητες για τη μεταπολεμική διεθνή τάξη: ελευθερία του λόγου και της εκδηλώσεως της γνώμης, θρησκευτική ελευθερία, ελευθερία από φόβο και ελευθερία από ανάγκη». (Μανωλοπούλου, 1990: 55-56)

Δημιουργήθηκε ο Χάρτης του Ατλαντικού, ο οποίος περιελάμβανε τις δύο τελευταίες ελευθερίες και υπογράφηκε την 26^η Ιουνίου του 1941 από τον Roosevelt και τον Churchill. Έτσι εξασφαλιζόνταν με αυτό τον τρόπο η ελευθερία των ανθρώπων σε

όλες τις χώρες και η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους. Ο Χάρτης του Ατλαντικού επικυρώθηκε από 47 κράτη.

Στη συνέχεια υπογράφηκε ο Καταστατικός Χάρτης των Ηνωμένων Εθνών, στις 26 Ιουνίου 1945, ο οποίος άρχισε να ισχύει στις 24 Οκτωβρίου 1945 και αφορούσε τα θεμελιώδη δικαιώματα του ανθρώπου. Σκοπός των Ηνωμένων Εθνών, έτσι ώστε να πετύχουν διεθνή συνεργασία, ήταν να επιλυθούν προβλήματα οικονομικά, κοινωνικά, ανθρωπιστικά και ακόμα να πραγματοποιηθεί ο σεβασμός για τα δικαιώματα του ανθρώπου καθώς και οι θεμελιώδεις ελευθερίες για όλα τα άτομα οποιουδήποτε φύλου, φυλής, γλώσσας και θρησκείας. (Μανωλοπούλου, 1990)

«Από τις διαπραγματεύσεις που οδήγησαν στην ίδρυση των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων τη δεκαετία του '50, αλλά και από τις ίδιες τις ιδρυτικές συνθήκες των τριών Κοινοτήτων, απουσιάζει οποιαδήποτε αναφορά στα ανθρώπινα δικαιώματα και στην αναγκαιότητα για μηχανισμούς προστασίας τους». (Ταγαράς, 1992: 93)

Έτσι για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ξεκίνησε να λειτουργεί ένας μηχανισμός, στα πλαίσια του Συμβουλίου της Ευρώπης, ο οποίος αποτέλεσε χωρίς καμία αμφιβολία, μαζί με άλλα, το πιο κοντινό σύστημα ελέγχου και προστασίας τους σε παγκόσμιο επίπεδο. Στα περισσότερα διεθνή κείμενα η διακήρυξη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων συμβαδίζει πλέον με τη θέσπιση συστημάτων ελέγχου και προστασίας τους.

Για πρώτη φορά, στα τέλη της δεκαετίας του '50, υποβλήθηκαν θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο Δικαστήριο. Το 1969, το Κοινοτικό Δικαστήριο έκρινε ότι τα ανθρώπινα δικαιώματα αποτελούν μέρος της κοινοτικής έννομης τάξης. (Ταγαράς, 1992)

Όσον αφορά την Ελλάδα, δεν είναι ακόμα αναπτυγμένη η παρέμβαση των μη κυβερνητικών οργανώσεων ειδικά για τη μερίδα των ξένων μεταναστών που ζουν και εργάζονται στη χώρα. Παρόλα αυτά το τελευταίο διάστημα αρχίζει να υπάρχει μια αυξημένη κινητικότητα όσον αφορά τους μετανάστες στην Ευρώπη γενικότερα αλλά και στην Ελλάδα. Γι' αυτό το λόγο, αρκετοί είναι οι οργανισμοί που έχουν δημιουργηθεί με στόχο να προστατεύσουν τους ξένους εργαζόμενους.

Έτσι το 1981 ιδρύθηκε στην Ελλάδα η Ελληνική Επιτροπή Διεθνούς Δημοκρατικής Αλληλεγγύης (Ε.Ε.Δ.Δ.Α). Ήταν μια αναγνωρισμένη μη κυβερνητική οργάνωση που βοήθουσε οργανώσεις ξένων μεταναστών και προσφύγων, καθώς

επίσης και για την προστασία των δικαιωμάτων άλλων ατόμων από την παραμονή τους στην Ελλάδα. Επιπλέον η Sos – Racisme, που ιδρύθηκε το 1989 στην Ελλάδα, είναι ακόμα ένα σωματείο που ασχολείται με θέματα που αφορούν τους μετανάστες, ακόμα και επιθέσεις εναντίον των ξένων. Το σωματείο αυτό δραστηριοποιείται κυρίως μέσω των δελτίων τύπου και διάφορων συνεντεύξεων και παρέχει στους αλλοδαπούς, ηθική, υλική και ψυχολογική βοήθεια.

Υπάρχει μια ομάδα ατόμων η οποία ανήκει στην Επιτροπή για τις μειονότητες και τα δικαιώματα των ξένων εργατών. Η ομάδα αυτή συνέρχεται έτσι ώστε να δημιουργήσει σχέσεις με ομάδες αλλοδαπών έτσι ώστε να υποστηριχτούν τα δικαιώματά τους κυρίως στον εργασιακό χώρο. Το Ίδρυμα Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (I.M.Δ.A) έχει καταφέρει να ευαισθητοποιήσει την κοινή γνώμη όσον αφορά τα δικαιώματα των αλλοδαπών ατόμων στην Ελλάδα. Αυτό το έχει κατορθώσει με τις διάφορες δραστηριότητές του.

Αρκετές είναι οι ξένες οργανώσεις, εκείνες οι οποίες προωθούν τα δικαιώματα των μελών τους, όπως για παράδειγμα η KASAPI, η VISAVAS MINDANAO, ενώσεις εργαζομένων από τις Φιλιππίνες κ.α. Οι οργανώσεις αυτές προσπαθούν να βελτιώσουν τις σχέσεις τους με τις Ελληνικές οργανώσεις εργαζομένων. Μερικές από αυτές είναι: α) η Αιθιοπική Ευαγγελική Χριστιανική Ένωση, θρησκευτική οργάνωση με μέλη από την Αιθιοπία που ζουν στην Ελλάδα, β) το Αρμενικό Λαϊκό Κίνημα, γ) η Αιγυπτιακή Κοινότητα, δ) το Συμβούλιο των Ιρανών προσφύγων, ε) η Τουρκική Δημοκρατική Ένωση κ.α.

Σχετικές μελέτες έχουν διεξαχθεί από το Ίδρυμα Μελετών της Ελληνικής Οικονομίας, από την Εταιρία Δημογραφικών Μελετών καθώς επίσης και από το Ινστιτούτο Κοινωνικών Μελετών Ερρίκος Ντυνάν, ο οποίος ιδρύθηκε από τον Ελληνικό Ερυθρό Σταυρό.

Η Διεθνής Καθολική Επιτροπή Μετανάστευσης, είναι μία φιλανθρωπική οργάνωση με έδρα την Ελλάδα, η οποία βοηθά με τη σειρά της τα άτομα που θέλουν για προσωπικούς λόγους να μεταναστεύσουν σε άλλη χώρα. Σκοπός αυτής της οργάνωσης είναι να μπορέσει, με κάθε νόμιμο τρόπο, να αποκαταστήσει τους πρόσφυγες σε τρίτες χώρες.

Πολλοί είναι οι αλλοδαποί που βρίσκονται στην Ελλάδα και έχουν ανάγκη βοήθειας. Τα άτομα αυτά προσφεύγουν σε διάφορες ανθρωπιστικές οργανώσεις όπως

είναι για παράδειγμα: α) η Caritas, η οποία είναι καθολική φιλανθρωπική οργάνωση που παρέχει προστασία σε αλλοδαπούς πρόσφυγες οποιασδήποτε εθνικότητας, θρησκεύματος, φυλής κ.α., β) η Διεθνή Κοινωνική Υπηρεσία, η οποία είναι ένα φιλανθρωπικό σωματείο με σκοπό την προσφορά βοήθειας σε μετακινούμενα άτομα, γ) ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός, ο οποίος προσφέρει υλική βοήθεια κυρίως και κοινωνικές υπηρεσίες σε άτομα που δεν μπορούν να βοηθηθούν από πουθενά και δ) η Φιλαλληλία, ένα κοινωφελές σωματείο το οποίο παρέχει συμπαράσταση, περίθαλψη, φιλοξενία, ακόμα και επαγγελματική αποκατάσταση σε μετανάστες.

Επίσης η καθολική ενορία έχει κάνει αξιόλογη προσπάθεια καθώς λειτουργεί στην Κοκκινιά ένας ξενώνας όπου φιλοξενούνται αλλοδαποί ναυτικοί. Στην Αθήνα λειτουργεί μια φοιτητική εστία στην οποία φιλοξενούνται κυρίως αλλοδαποί φοιτητές πληρώνοντας κάποιο συμβολικό ποσό. (Σταυροπούλου, 1994)

«Η ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης, αλλά και των κρατικών αρχών στα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα των αλλοδαπών, όπως και κάθε άλλου ατόμου, πρέπει να αποτελέσει έναν από τους κυριότερους σκοπούς μιας τέτοιας ευρύτερης κινητοποίησης». (Σταυροπούλου, 1994: 220)

4.2 Κοινωνικός αποκλεισμός και ειδικές κατηγορίες πληθυσμού.

«Κοινωνικός αποκλεισμός είναι η διαδικασία η οποία συμβάλλει ώστε άτομα και ομάδες του πληθυσμού να αποκλείονται μερικώς ή πλήρως από τη συμμετοχή στην κοινωνία στην οποία ανήκουν. Είναι η συνειδητή ή όχι άρνηση ευκαιριών για πλήρη ψυχολογική, συναισθηματική, διανοητική ανάπτυξη ατόμων και ομάδων με αποτέλεσμα να εμποδίζεται η πρόσβαση και ουσιαστική συμμετοχή τους στην οικονομική, πολιτική και κοινωνική ζωή της κοινωνίας». (Σταθόπουλος, 2005: 403)

Η έννοια του κοινωνικού αποκλεισμού, έκανε την εμφάνισή της για πρώτη φορά σε διάφορα κείμενα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε χρηματοδοτούμενα προγράμματα για την καταπολέμηση της φτώχειας και όχι μόνο, αναφέρεται και για άλλες κατηγορίες του πληθυσμού, όπως είναι για παράδειγμα οι μετανάστες, οι τσιγγάνοι, οι τοξικομανείς, τα άτομα που πάσχουν από Aids κ.α. (Σταθόπουλος, 2005)

«Είναι γνωστό ότι τα φαινόμενα κοινωνικού αποκλεισμού, όσο κι αν συνοδεύουν τις ανθρώπινες ομάδες σ' όλη τη διάρκεια της ιστορίας, εντούτοις σημασία αποκτούν από τότε που οι κοινωνίες περνούν σε μια φάση της εξέλιξής τους στην οποία η μηχανική αλληλεγγύη της κοινότητας παραχωρεί τη θέση της στην οργανική αλληλεγγύη της κοινωνίας». (Κατσούλης, 2002: 28)

Η κοινωνική δυναμική εκδηλώνεται στις σύγχρονες μαζικές και διοργανωμένες κοινωνίες. Σ' αυτές τις κοινωνίες παρουσιάζεται πιο συχνά το φαινόμενο του κοινωνικού αποκλεισμού των ομάδων. Τα χαρακτηριστικά αυτών των ομάδων, όπως για παράδειγμα είναι ο πολιτισμός, η αποκλίνουσα συμπεριφορά, καθώς και άλλες ιδιαιτερότητες μπορεί να κάνουν την κοινωνία να τα αντιλαμβάνεται επίφοβα. Εκτός από τις θεμελιωμένες προκαταλήψεις της κοινωνίας οι οποίες οδηγούν σε κοινωνικό αποκλεισμό, τέτοια φαινόμενα παρατηρούνται σε περιόδους οικονομικής κρίσης. Ένα παράδειγμα είναι όταν κάποιες ομάδες της κοινωνίας αποκλείονται από τον εθνικό τρόπο ζωής και περιθωριοποιούνται, είτε γιατί αποβάλλονται από την αγορά εργασίας, είτε αδυνατούν να επανενταχθούν σ' αυτήν. (Κατσούλης, 2002)

Ο κοινωνικός αποκλεισμός, φαίνεται να είναι μια κατάσταση πρόσκαιρης ή μη αποξένωσης του ατόμου από την αγορά εργασίας, από την οικογένεια και το κοινωνικό περιβάλλον, καθώς επίσης και από τη λειτουργία του κράτους σε ότι έχει να κάνει με την προστασία και τη φροντίδα των πολιτών. (Τσομπάνογλου Γ, Κορρές Γ, Γιαννοπούλου Ι, 2005)

Ο αποκλεισμός από την εκπαίδευση, είτε για οικονομικούς λόγους, είτε για κοινωνικούς, παραπέμπει τα άτομα απευθείας σε αποκλεισμό από την εργασία και τα οδηγεί σε κοινωνική απομόνωση. Έτσι τα άτομα αυτά, αποκτούν χαμηλή αυτοεκτίμηση και στρέφονται όλο και περισσότερο προς την παραβατικότητα. (Σταθόπουλος, 2005)

Η μετανάστευση, απόρροια του κοινωνικού αποκλεισμού, είναι ένα φαινόμενο το οποίο έγινε εντονότερο τα τελευταία χρόνια, από την κατάρρευση των κομμουνιστικών καθεστώτων της Α. Ευρώπης. Οι λόγοι ήταν κυρίως οικονομικοί και πολιτικοί που ανάγκασαν πολλά άτομα να γίνουν πρόσφυγες προς τις χώρες της Δυτικής καθώς και της Νότιας Ευρώπης. Η Ελλάδα, από χώρα η οποία εξήγαγε μετανάστες, τώρα μεταμορφώθηκε σε μια χώρα που δέχεται μετανάστες. Αυτό δημιουργεί τεράστιο πρόβλημα στην ελληνική οικονομία και κοινωνία. Με αυτό τον τρόπο, αυξάνεται ο κίνδυνος εμφάνισης του ρατσισμού και της ξενοφοβίας των ατόμων που είναι

ενταγμένοι στο κοινωνικό σύνολο. Έτσι τα άτομα αυτά, οδηγούνται σε κοινωνικό αποκλεισμό, όπως επίσης και μια μεγάλη μερίδα ατόμων οι οποίοι είναι λαθρομετανάστες.

Στη συνέχεια γίνεται λόγος για μια άλλη ομάδα κοινωνικού αποκλεισμού, όπως είναι τα άτομα τα οποία έχουν απεξαρτητοποιηθεί και προσπαθούν πάλι να ενταχθούν στο κοινωνικό σύνολο. Η ελληνική κοινωνία συνεχίζει να βλέπει αυτά τα άτομα ρατσιστικά και με καχυποψία. Το θέμα των ναρκωτικών θα πρέπει να εξεταστεί από το Υπουργείο Δικαιοσύνης, καθώς και ο κοινωνικός αποκλεισμός των απεξαρτημένων ατόμων και επίσης να ληφθούν τα απαραίτητα μέτρα για την επαγγελματική κατάρτιση και απασχόληση των ατόμων αυτών.

Οι φυλακισμένοι και οι πρώην φυλακισμένοι είναι η επόμενη ομάδα κοινωνικού αποκλεισμού. Δύσκολη είναι η επανένταξη και αυτών των ατόμων στην ευρύτερη κοινωνία. Υπάρχουν κάποιες προτάσεις όσον αφορά αυτή την ομάδα κοινωνικού αποκλεισμού, οι οποίες αποτελούν προτάσεις των ίδιων των φυλακισμένων και αποφυλακισμένων ατόμων. Για τα άτομα που αποφυλακίζονται θα πρέπει να υπάρχει μετασφρονιστική προστασία, για εκείνα τα άτομα που είναι μέσα στη φυλακή θα μπορούσαν να υπάρχουν βιβλιοθήκες, παροχή εργασίας μέσα στη φυλακή, πιο συχνή επαφή και επικοινωνία με τον έξω κόσμο, ψυχαγωγία μέσα στη φυλακή, κατάλληλο σφρονιστικό προσωπικό, διαχωρισμός των κρατούμενων ανάλογα με το αδίκημα για το οποίο κατηγορούνται, όπως επίσης και διαχωρισμός ανάλογα με την ηλικία.

Ακόμα μία ομάδα που δέχεται τον κοινωνικό αποκλεισμό, είναι τα άτομα με αναπηρία (ΑΜΕΑ). Αυτά τα άτομα, ανάλογα με το πρόβλημα που αντιμετωπίζουν, συχνά περιθωριοποιούνται από το κοινωνικό σύνολο. Θα είναι καλό να υπάρξει καλύτερη συνεργασία ανάμεσα στους υπεύθυνους φορείς, να αυξηθούν τα σχολεία τα οποία είναι κατάλληλα διαμορφωμένα για αυτή την περίπτωση, να γίνουν απλούστερες οι γραφειοκρατικές διαδικασίες, να ενημερώνονται κατάλληλα οι γονείς, να αξιοποιηθούν τα προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και να δημιουργηθούν στα ελληνικά πανεπιστήμια κατάλληλα τμήματα τα οποία να εκπαιδεύουν το προσωπικό έτσι ώστε να είναι ικανό να ασχοληθεί με αυτή την ομάδα ατόμων. Οι φορείς που ειδικεύονται σε τέτοια ζητήματα, θα πρέπει να καταλάβουν ότι ανάμεσα στα υγιή άτομα της πόλης, ζουν και εργάζονται άτομα που έχουν ανάγκη κατάλληλους εξοπλισμούς (στους δρόμους για παράδειγμα), έτσι ώστε να μπορούν να κινηθούν και να ζουν φυσιολογικά, έτσι όπως πρέπει. Για να γίνει αυτό, θα πρέπει να επέμβει η πρόνοια έτσι ώστε τα άτομα με

αναπηρία να μπορούν να μετακινηθούν στο χώρο εργασίας τους, στο σπίτι, καθώς και σε ψυχαγωγικούς και πολιτιστικούς χώρους.

Η επόμενη ομάδα κοινωνικού αποκλεισμού είναι οι τσιγγάνοι. Υπάρχουν κάποιες ιδιαιτερότητες κοινωνικού αποκλεισμού οι οποίες αφορούν αυτή την ομάδα. Θα πρέπει να δημιουργηθεί πληροφοριακό υλικό με το οποίο θα πληροφορείται η κοινή γνώμη για τις ανάγκες των τσιγγάνων, καθώς και να ευαισθητοποιηθούν οι φορείς και η κοινότητα έτσι ώστε να γίνει ενημέρωση των πολιτών για την τσιγγάνικη κοινωνία. Να υπάρξει πρόσβαση των τσιγγάνων σε χώρους εργασίας, να γίνει γνωστή η τσιγγάνικη κουλτούρα και γλώσσα και επιπλέον να βελτιωθεί η κοινωνική πρόνοια έτσι ώστε να δημιουργηθούν έργα υποδομής. (Κατσούλης, 2002)

4.2.1 Μακροχρόνια άνεργοι.

«Στην Ελλάδα, κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας, η ανεργία έχει προσλάβει σοβαρές διαστάσεις. Το φαινόμενο αφορά κυρίως νέους κάτω των 25 ετών και άτομα ηλικίας άνω των 45 ετών». (Τσομπάνογλου Γ, Κορρές Γ, Γιαννοπούλου Ι, 2005: 78)

Η πλειοψηφία των ανέργων παραμένουν εκτός αγοράς εργασίας για περισσότερο από ένα χρόνο. Το φαινόμενο μαστίζει σε μεγαλύτερο βαθμό τις γυναίκες, καθώς και το μέρος των ατόμων εκείνων που είναι πάνω από 45 ετών αφού είναι δύσκολη η επανένταξή τους στην αγορά εργασίας. Τα άνεργα άτομα ανάλογα με τα χαρακτηριστικά που διαθέτουν βιώνουν τον κοινωνικό αποκλεισμό. Το μεγάλο κύμα μετανάστευσης που υπάρχει ακόμα και σήμερα στον αστικό ελλαδικό χώρο κάνει ακόμα πιο δύσκολο το πρόβλημα της ανεργίας.

Έτσι ώστε να γίνει πιο κατανοητό το φαινόμενο της ανεργίας, θα πρέπει να παρουσιαστούν κάποιοι ορισμοί.

1. Εργατικό δυναμικό: ονομάζεται το σύνολο των απασχολούμενων και των ανέργων.

2. Απασχολούμενοι: ονομάζονται τα άτομα εκείνα που είναι πάνω από 15 ετών, έχουν εργαστεί έστω και μια ώρα τη βδομάδα με σκοπό το κέρδος, τα άτομα που εργάζονται σε οικογενειακή επιχείρηση.

3. Άνεργοι: είναι εκείνο το τμήμα των ατόμων που δεν έχει εργαστεί έστω και μια ώρα τη βδομάδα, αναζητεί εργασία και είναι έτοιμος να εργαστεί την επόμενη εβδομάδα.

4. Νέοι άνεργοι: θεωρούνται τα άτομα που είναι νεοεισερχόμενοι στο χώρο εργασίας και έχουν ηλικία μέχρι 25 ετών.

5. Μη ενεργός πληθυσμός: είναι τα άτομα που δεν εργάζονται και δεν αναζητούν εργασία.

6. Μακροχρονίως άνεργοι: ονομάζονται τα άτομα που δεν εργάζονται και έχουν να εργαστούν πάνω από ένα χρόνο.

Ο βαθμός ανεργίας στην Ελλάδα είναι από τους μεγαλύτερους στην Ευρώπη. Ο δείκτης ανεργίας των γυναικών είναι πολύ μεγαλύτερος από των ανδρών, δηλαδή περίπου 7% για τους άνδρες και 15,6% για τις γυναίκες τη χρονολογία του 2001.

Ανάμεσα στις χρονολογίες 1990 και 2001, ο αριθμός των ανέργων στην Ελλάδα αυξήθηκε από 280 σε 445 χιλιάδες άτομα. Τα υψηλότερα ποσοστά ανέργων καταγράφονται συνήθως στις ηλικίες των 20 – 24 ετών και 30 – 44 ετών. Μεταξύ των χρονολογιών 1991 και 2001, ο αριθμός των μακροχρονίως ανέργων αυξήθηκε από 142 σε 242 χιλιάδες. Η χώρα εκείνη με το μεγαλύτερο δείκτη μακροχρονίας ανεργίας φαίνεται να είναι η Ιταλία.

Η μακροχρόνια ανεργία τελικά μπορεί να αποτελέσει κοινωνικό αποκλεισμό. « Η ένταση και έκταση του φαινομένου αυτού στην Ελλάδα οδηγούν στο συμπέρασμα ότι δεν πρόκειται για συγκυριακό αλλά για διαρκές φαινόμενο». (Τσομπάνογλου Γ, Κορρές Γ, Γιαννοπούλου Ι, 2005: 91). Έτσι φαίνεται να είναι πολύ μεγάλες οι πιθανότητες κοινωνικού αποκλεισμού του πληθυσμού των μακροχρονίως ανέργων. Απ' τη μια η οργάνωση της κοινωνικής προστασίας κάνει ένα χρόνο για να παρέχει στα άτομα αυτά το επίδομα ανεργίας, καθώς και την ασφαλιστική κάλυψη. Με αυτό τον τρόπο οι άνεργοι βρίσκονται χωρίς προστασία από την ίδια την κοινωνία. Από την άλλη η αδυναμία της κοινωνικής προστασίας να στηρίξει τους ανέργους, ωθεί τα άτομα αυτά σε υπό-απασχόληση. Επίσης πολλά είναι εκείνα τα άτομα που για να βρουν εργασία, αναγκάζονται να εγκαταλείψουν την πόλη και να εγκατασταθούν στην επαρχία και να δραστηριοποιηθούν σε αγροτικές εργασίες, έτσι ώστε να αποφύγουν έστω και στο ελάχιστο το φαινόμενο του κοινωνικού αποκλεισμού.

Ανάλογα με το πόσα είναι εκείνα τα άτομα που κατοικούν σε αστικές περιοχές, μεταβάλλεται και η διακύμανση της ανεργίας.

Το φαινόμενο της ανεργίας δεν φαίνεται να συνδέεται αποκλειστικά με εκείνο της φτώχειας, παρόλα αυτά όμως, η αύξηση του δείκτη ανεργίας νέων ανδρών παραπέμπει σε αύξηση του επιπέδου της φτώχειας. Ο πληθυσμός εκείνος απειλείται να φτάσει σε κοινωνικό αποκλεισμό, αφού η μακροχρόνια ανεργία οδηγεί σε παρατεταμένη κατάσταση φτώχειας. Η μακροχρόνια ανεργία, όπως μπορεί να οδηγήσει σε κοινωνικό αποκλεισμό, έτσι παράλληλα μπορεί να οδηγήσει και σε δημογραφικό αποκλεισμό. Δηλαδή, από την οικονομική ανέχεια τα άνεργα άτομα δεν μπορούν να τελέσουν γάμο ή να τεκνοποιήσουν και αυτό έχει σαν αποτέλεσμα την αύξηση του δημογραφικού προβλήματος. Ειδικότερα τα μακροχρόνια άνεργα άτομα, καθυστερούν αυτά τα γεγονότα. Αυτή η καθυστέρηση των γάμων των μακροχρονίως ανέργων ατόμων, παραπέμπει και σε καθυστέρηση των γεννήσεων.

Η μακροχρόνια ανεργία επίσης μπορεί να συνδεθεί με διάφορες δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα άτομα, καθώς και με άσχημες ενέργειες. Τα παραδείγματα είναι πολλά, τα άτομα στρέφονται στην εγκληματικότητα και στις αυτοκτονίες. Άλλα άτομα στρέφονται στον αλκοολισμό και το κάπνισμα, ενέργειες που μπορούν να προκαλέσουν πολλά και δυσάρεστα προβλήματα στην υγεία τους, όπως για παράδειγμα κίρρωση του ήπατος και νόσους του κυκλοφοριακού συστήματος.

Αυξημένο είναι επίσης το πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι μακροχρόνια άνεργοι, όσον αφορά την πρόσβασή τους σε υπηρεσίες υγείας, καθώς και στην ιατροφαρμακευτική περίθαλψη.

Οι σχέσεις των μακροχρονίως ανέργων με άτομα του οικογενειακού τους περιβάλλοντος αρχίζουν να πλήττονται, αφού η ανεργία μπορεί να έχει ακόμα και ψυχολογικές επιδράσεις στα άτομα αυτά και έτσι αυτό έχει σαν αποτέλεσμα την όξυνση των σχέσεων γονέων και παιδιών, ή των σχέσεων ανάμεσα στο ζευγάρι. Τέτοιες καταστάσεις οδηγούν πολλές φορές στη διάλυση της οικογένειας με επακόλουθο την αύξηση των διαζυγίων. Σοβαρές είναι επίσης και οι επιπτώσεις που μπορεί να έχουν οι μονογονεϊκές οικογένειες από το φαινόμενο αυτό της μακροχρόνιας ανεργίας. (Τσομπάνογλου Γ, Κορρές Γ, Γιαννοπούλου Ι, 2005)

4.2.2 Φορείς – ασθενείς του Aids.

Οι φορείς και ασθενείς του Aids είναι συνήθως άτομα εξαρτημένα σε τοξικές ουσίες, όπως είναι για παράδειγμα τα ναρκωτικά, το αλκοόλ κ.α.

Αυτά τα άτομα προσδιορίζονται ως κοινωνικά περιθωριοποιημένα και με ειδικές ανάγκες. Οι άνθρωποι που έχουν πληγεί από τη νόσο του Aids, θεωρούνται άτομα με αναπηρία και εκτός από αυτό το σοβαρό πρόβλημα που αντιμετωπίζουν, δέχονται και την απόρριψη από το κοινωνικό σύνολο, πράγμα που κάνει ακόμα πιο δύσκολη την ένταξή τους στην κοινωνία. Υπάρχει ένα μεγάλο ποσοστό ατόμων των οποίων η κατάσταση επιδεινώνεται, με αποτέλεσμα να καταλήγουν εκτός από σωματικά και διανοητικά ανάπηροι. Έτσι χαρακτηρίζονται άτομα με ειδικές ανάγκες και χρόνιες παθήσεις.

Περιορισμένα είναι ακόμα και στη σημερινή εποχή τα προγράμματα κοινωνικής πρόνοιας αυτών των ατόμων, καθώς επίσης και ανύπαρκτα τα επιδόματα. Ομάδες που περικλείουν άτομα με τον ιό του H.I.V, είναι περιθωριοποιημένες και επιπλέον αντιμετωπίζουν τον κοινωνικό αποκλεισμό.

Το σύνδρομο επίκτητης ανοσολογικής ανεπάρκειας (aids), για κάποιους σημαίνει τιμωρία για μη ηθική σεξουαλική δραστηριότητα, καθώς και μη φυσιολογική κοινωνική συμπεριφορά. Το aids ταυτίστηκε σε μεγάλο βαθμό με την ομοφυλοφιλία, τη χρήση παράνομων τοξικών ουσιών καθώς και με την πορνεία.

«Το AIDS είναι η ασθένεια κατά την οποία βλάπτεται η λειτουργία του ανοσοποιητικού συστήματος, ελαττώνοντας την αντίσταση του οργανισμού σε διάφορους νοσογόνους παράγοντες, με αποτέλεσμα να προκαλούνται λοιμώξεις, νεοπλασμάτα κ.τ.λ.». (Σταθόπουλος, 2005: 405)

Ο φορέας του aids είναι άτομο ασυμπτωματικό, δηλαδή άτομο που δεν εμφανίζει κανένα σημείο νόσησης, παρόλα αυτά όμως δεν παύει να είναι ένα άτομο επικίνδυνα μολυσματικό. Ο αριθμός των θυμάτων στο τέλος του 2001 ανέρχεται σε περισσότερα από 40 εκατομμύρια άτομα, από αυτά τα 20 εκατομμύρια έχουν ήδη πεθάνει από τη νόσο. Στην Ελλάδα, ο αριθμός των ανθρώπων που νοσούν από τον ιό εκτιμάται σε περισσότερα από 20.000 άτομα.

Σύμφωνα με στοιχεία του Κ.Ε.Ε.Λ, τα κρούσματα του aids φτάνουν τα 1.111. Από αυτά, τα 978 αναφέρονται στον ανδρικό πληθυσμό και τα 133 στο γυναικείο, καθώς επίσης οι δηλωμένοι θάνατοι από τον ιό φτάνουν τα 455 άτομα.

Η μετάδοση του ιού γίνεται με τους εξής τρόπους: α) με τη σεξουαλική επαφή, β) με τη χρήση βελονών, γ) με μετάγγιση μολυσμένου αίματος, δ) από τη μολυσμένη μητέρα στο έμβρυο κατά τη διάρκεια του τοκετού.

Το Κ.Ε.Ε.Λ είναι οργανισμός ιδιωτικού δικαίου και έχει συσταθεί με την πρωτοβουλία του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας. Ιδρύθηκε το 1992 έτσι ώστε να βοηθήσει στην αντιμετώπιση και πρόληψη της εξάπλωσης ειδικών μεταδοτικών νοσημάτων καθώς και την θεραπευτική διαδικασία τους.

Το Κ.Ε.Ε.Λ λειτουργεί σε τρεις βασικούς άξονες:

- Πρόληψη (γίνεται με γενική ενημέρωση). Οι οροθετικοί, τα άτομα δηλαδή που είναι προσβεβλημένα από τη νόσο του Η.Ι.Υ, αντιμετωπίζουν πολλαπλές μορφές κοινωνικού αποκλεισμού, όπως για παράδειγμα, αποκλεισμό από την εργασία, από τη νοσηλεία και γενικά από τις κοινωνικές δραστηριότητες.

- Περίθαλψη (γίνεται με ειδικό τρόπο και άμεσα). Η ιατρονοσηλευτική περίθαλψη γίνεται μέσω ειδικών προγραμμάτων εκπαίδευσης του ιατρικού και νοσηλευτικού προσωπικού.

- Καταγραφή – ανάλυση – επίλυση (των διαφόρων προβλημάτων που παρουσιάζονται σαν αποτελέσματα των νοσημάτων αυτών).

Υπηρεσία του Κ.Ε.Ε.Λ αποτελεί και ο συμβουλευτικός σταθμός που στόχο έχει να καλύψει τις ανάγκες ψυχολογικής υποστήριξης των φορέων του aids. Αποσκοπεί επίσης στην πρόληψη του aids μέσω ειδικών προγραμμάτων που σκοπό έχουν να ενημερώσουν το γενικό πληθυσμό, όσον αφορά τους τρόπους μετάδοσης του ιού. Επίσης λειτουργεί η τηλεφωνική γραμμή του Κ.Ε.Ε.Λ. Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να πληροφορηθούν για το aids καθώς επίσης και τα άτομα εκείνα που πάσχουν, μπορούν να δεχτούν ψυχολογική υποστήριξη από εκπαιδευμένα άτομα.

Το νοσοκομείο Α. Συγγρός, φιλοξενεί τον συμβουλευτικό σταθμό καθώς επίσης και την τηλεφωνική γραμμή που λειτουργούν από το 1992.

Επιπλέον, από το 1993 λειτουργεί στον Πειραιά ένας ξενώνας ο οποίος φιλοξενεί άτομα που έχουν προσβληθεί από τον ιό του aids. Ο ξενώνας έχει τη δυνατότητα να

φιλοξενήσει 20 άτομα και, εκτός από στέγη, ψυχαγωγία, συμβουλευτικές και κοινωνικές υπηρεσίες, μπορεί να παράσχει μια επιστημονική ομάδα η οποία αποτελείται από έναν βιολόγο, έναν ψυχολόγο και έναν κοινωνικό λειτουργό.

Σε διάφορα νοσοκομεία της χώρας υπάρχουν Κέντρα Αναφοράς και Κέντρα Ελέγχου AIDS. Τα νοσοκομεία διαθέτουν κέντρα αναφοράς και κέντρα ελέγχου aids, όπου εκεί μπορούν να γίνουν δωρεάν οι εξετάσεις για τον ιό Η.Ι.Υ, επιπλέον παρέχεται συμβουλευτική καθοδήγηση των φορέων και γίνεται επίσης ανοσολογική έρευνα.

Η κοινωνική πρόνοια έχει επιληφθεί του θέματος και χορηγεί στους φορείς – ασθενείς του aids επίδομα των 460 ευρώ το μήνα, αφού αυτά τα άτομα θεωρούνται άτομα με ειδικές ανάγκες. Η επιτροπή ενημέρωσης του γενικού πληθυσμού έχει αναλάβει κάποιες δραστηριότητες. Κάποιες από αυτές είναι:

α) σεμινάρια και ομιλίες σχετικά με τον ιό του aids σε διάφορους χώρους, όπως για παράδειγμα σε χώρους εργασίας, σε σχολεία της Αττικής και στην αστυνομία.

β) διανομή έντυπου υλικού σε αεροδρόμια, ξενοδοχεία, σταθμούς, δίοδια και δρόμους.

γ) μηνύματα τα οποία προβάλλονται από ραδιοφωνικές εκπομπές και τηλεοπτικούς σταθμούς της χώρας και

δ) βίντεο με ενημερωτικό υλικό για το aids σε σχολεία της χώρας.

Παράλληλα με τις Κρατικές Υπηρεσίες, λειτουργούν και δραστηριοποιούνται και διάφορες εθελοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις οι οποίες προσφέρουν οικονομική και κοινωνική στήριξη στους φορείς και επίσης προσπαθούν να ευαισθητοποιήσουν και να ενημερώσουν την ελληνική κοινωνία για τις διαστάσεις αυτής της νόσου και πολύ περισσότερο για την πρόληψή της.

Υπάρχουν πέντε σύλλογοι στην Αθήνα που δραστηριοποιούνται. Ο πιο γνωστός είναι ο Πανελλήνιος Σύλλογος Υποστήριξης Φορέων του ιού του aids με το όνομα "ΕΛΠΙΔΑ". (Σταθόπουλος, 2005)

4.2.3 Άτομα εξαρτημένα από τοξικές ουσίες.

Σύμφωνα με τις έρευνες του Ευρωπαϊκού κέντρου παρακολούθησης των ναρκωτικών και της τοξικομανίας, η Ελλάδα βρίσκεται στη χειρότερη θέση σε σχέση με άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στη χώρα μας συνεχώς αυξάνονται τα κρούσματα των ατόμων που είναι εξαρτημένα σε τοξικές ουσίες, όπως είναι τα ναρκωτικά. Η Ελλάδα είναι η δεύτερη χώρα μετά τη Ιρλανδία στην οποία έχουν αυξηθεί τα οι θάνατοι από τη χρήση ναρκωτικών. (Σταθόπουλος, 2005)

Οι χρήστες ενδοφλέβιων ναρκωτικών ουσιών (ΧΕΝ), είναι η δεύτερη στη σειρά ομάδα υψηλού κινδύνου που ευθύνεται για τη μετάδοση του ιού του Η.Ι.Υ. Ο κίνδυνος του Aids στους ΧΕΝ οφείλεται κυρίως στις ελάχιστες ποσότητες αίματος που μένουν στη σύριγγα μετά την κοινή χρήση. Η συχνότητα ύπαρξης του ιού του Aids διαφοροποιείται από χώρα σε χώρα. Στην Ελλάδα υπάρχει χαμηλό ποσοστό του ιού στους ΧΕΝ, αφού προμηθεύονται εύκολα αποστειρωμένες βελόνες και σύριγγες από τα φαρμακεία, γνωρίζοντας ότι έτσι προστατεύονται από τον ιό.

Οι χρήστες ενδοφλέβιων ναρκωτικών, που είναι φορείς του ιού του Aids, μεταφέρουν τον ιό μέσω της σεξουαλικής επαφής χωρίς μέτρα προφύλαξης για τους συντρόφους τους. Πολλοί τοξικομανείς, είτε άνδρες, είτε γυναίκες, στρέφονται στην επαίεα προκειμένου να κατοχυρώσουν τη δόση τους. (Τσομπάνογλου Γ, Κορρές Γ, Γιαννοπούλου Ι, 2005)

«Πρέπει να επισημανθεί, ότι ο τοξικομανής μόλις αγοράσει τη δόση του, αισθάνεται έντονη ανυπομονησία να προχωρήσει στη λήψη της. Η ανυπομονησία αυτή μπορεί να προκαλέσει ή να επιτείνει τα στερητικά συμπτώματα, τα οποία αποτελούν κίνδυνο για τη ζωή του». (Τσομπάνογλου Γ, Κορρές Γ, Γιαννοπούλου Ι, 2005: 241)

Συνήθως τα άνεργα άτομα είναι εκείνα που βρίσκονται σε επικινδυνότητα, από αυτή την ομάδα κοινωνικού αποκλεισμού, τους ανέργους, πολλοί έχουν πεθάνει αποκλειστικά από τη χρήση ηρωίνης.

Θάνατοι από ναρκωτικά κατά τα έτη 1992 έως 31/12/2002

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Αναφερθέντες θάνατοι	86	83	164	190	241	241	255	277	312	334	269
Βεβαιωθέντες θάνατοι	79	78	146	176	222	232	245	265	304	321	259
1. Ηλικία											
α) μέχρι 20 ετών	1	4	8	7	14	24	33	47	51	46	28
β) από 21-30 ετών	47	49	71	90	98	102	112	122	130	158	140
γ) από 31 και άνω	31	25	67	79	110	106	100	96	123	117	91
2. Φύλο											
α) Άνδρες	70	70	135	162	202	209	216	245	285	300	242
β) Γυναίκες	9	8	11	14	20	23	29	20	19	21	17
3. Υπηκοότητα											
α) Έλληνες	76	74	141	168	212	227	240	251	292	307	247
β) Αλλοδαποί	3	4	5	8	10	5	5	14	12	14	12
4. Περιοχή											
α) Αττική	61	69	105	136	166	166	170	186	200	211	161
β) Θεσσαλονίκη	9	4	21	18	25	38	39	30	49	54	50
γ) Λοιπή χώρα	9	5	20	22	31	28	36	49	55	56	48
5. Οικογενειακή κατάσταση											
α) Άγαμοι	75	74	129	157	184	195	227	245	289	298	243
β) Έγγαμοι	2	3	13	15	32	28	16	16	12	15	12
γ) Διαζευγμένοι	2	1	4	4	6	9	2	4	3	8	4
6. Γραμματικές γνώσεις											
α) Στοιχειώδης εκπαίδευση	27	28	31	73	78	85	87	65	111	108	109
β) Μέση εκπαίδευση	27	38	23	30	106	135	143	169	178	194	133
γ) Ανώτατη εκπαίδευση	6	2	1	6	4	4	3	3	4	2	3
δ) Άγνωστη	19	10	91	66	34	8	12	28	11	17	14
ε) Αγράμματοι											
7. Επάγγελμα											
α) Άεργοι	47	50	81	99	144	144	175	197	232	258	224
β) Τεχνίτες-εργάτες-οικοδ.	15	9	24	29	21	25	31	18	28	11	11
γ) Ιδιωτικοί υπάλληλοι	10	5	16	20	9	21	14	11	15	17	8
δ) Λοιποί	7	14	25	28	48	42	25	39	29	35	16
8. Είδος ναρκωτικού											
α) Ηρωίνη	73	77	134	157	213	222	243	263	300	318	256
β) Υπόλοιπα	6	1	12	19	9	10	2	2	4	3	3

(Σταθόπουλος, 2005: 411)

Ο Οργανισμός για την Καταπολέμηση των Ναρκωτικών (Ο.ΚΑ.ΝΑ) είναι ένας ειδικός φορέας που έχει ιδρύσει το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας.

Σκοπός του Ο.ΚΑ.ΝΑ είναι:

- Η μελέτη σε εθνικό επίπεδο όλου του προβλήματος των ναρκωτικών.

- Η ενημέρωση και η ευαισθητοποίηση της κοινωνίας.
- Η ίδρυση θεραπευτικών μονάδων από τον ίδιο τον οργανισμό καταπολέμησης των ναρκωτικών καθώς και η έγκριση και χρηματοδότηση θεραπευτικών προγραμμάτων από κρατικούς μηχανισμούς.

Σε διάφορες πόλεις της Ελλάδας έχουν αναπτυχθεί θεραπευτικά προγράμματα αποτοξίνωσης και επανένταξης των εξαρτημένων ατόμων σε τοξικές ουσίες.

Τρεις είναι οι βασικές προσεγγίσεις για την αντιμετώπιση του προβλήματος της εξάρτησης από ουσίες.

1) Οι θεραπευτικές κοινότητες στις οποίες παρουσιάζονται κάποια προγράμματα, αρχικά διαμονής και στη συνέχεια ανοιχτής φροντίδας. Οι χρήστες μπορούν αν συμμετάσχουν σε αυτό το πρόγραμμα μόνο ένα χρόνο. Τα προγράμματα θεραπευτικών κοινοτήτων έχουν σαν στόχο την αλλαγή του τρόπου ζωής των χρηστών, την απόλυτη αποχή από τις ουσίες, τη μη παραβατική συμπεριφορά καθώς και την επαγγελματική αποκατάσταση. Στο Κέντρο Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων (ΚΕ.ΘΕ.Α.) περιλαμβάνονται κάποιες θεραπευτικές μονάδες, όπως είναι για παράδειγμα α) το πρόγραμμα "ΙΘΑΚΗ", β) το πρόγραμμα "ΣΤΡΟΦΗ", γ) το "ΕΞΟΔΟΣ", δ) η "ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ", ε) η "ΔΙΑΒΑΣΗ", στ) το πρόγραμμα "ΝΟΣΤΟΣ", καθώς και πολλά άλλα.

2) Τα ανοιχτά προγράμματα απευθύνονται σε χρήστες μη οπιοειδών ουσιών. Όσοι συμμετέχουν σ' αυτά, παρακολουθούν ομάδες ψυχοθεραπείας και παίρνουν μέρος σε εκπαιδευτικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες. Ένα τέτοιο πρόγραμμα με την ονομασία "18 και άνω", για την απεξάρτηση των ναρκομανών υπάρχει στο Ψυχιατρικό Νοσοκομείο Αττικής (Δαφνί).

3) Προγράμματα χορήγησης μεθαδόνης. Σ' αυτά τα προγράμματα χορηγούν στους χρήστες μεθαδόνη αντί για ηρωίνη. Η μεθαδόνη είναι φαρμακευτικό υποκατάστατο της ηρωίνης και προσφέρεται στους χρήστες σε καθορισμένη δόση κάθε μέρα. Στόχος αυτού του προγράμματος είναι να μειωθεί η βλάβη που προκαλεί η ανεξέλεγκτη χρήση ηρωίνης. Βέβαια η μεθαδόνη δεν λύνει το πρόβλημα της εξάρτησης, ελέγχεται όμως με αυτό τον τρόπο ο χρήστης. Ο "Ο.ΚΑ.ΝΑ" απασχολεί κατάλληλα εξειδικευμένο προσωπικό και είναι υπέρ της δημιουργίας κλινικών μεθαδόνης. (Σταθόπουλος, 2005)

4.2.4 Άτομα με αναπηρίες (ΑΜΕΑ).

Μια άλλη ομάδα που αντιμετωπίζει το φαινόμενο του κοινωνικού αποκλεισμού είναι τα άτομα με αναπηρία (ΑΜΕΑ).

Αρχικά θα πρέπει να γίνει η παρουσίαση κάποιων ορισμών.

- **Ανικανότητα:** είναι ο όρος που περικλείει ένα μεγάλο αριθμό από διαφορετικούς λειτουργικούς περιορισμούς που μπορούν να εμφανιστούν σε οποιονδήποτε άνθρωπο από οποιαδήποτε χώρα του κόσμου.

- **Αναπηρία:** είναι ο όρος που σημαίνει την απώλεια ή τον περιορισμό από τις ευκαιρίες που έχει ένα άτομο να συμμετάσχει στις δραστηριότητες του κοινωνικού συνόλου. Επισημαίνεται η ανεπάρκεια από πολλές δραστηριότητες στην κοινωνία όπως είναι για παράδειγμα η εκπαίδευση, η επικοινωνία, των ατόμων που έχουν κάποια αναπηρία και δεν μπορούν να συμμετάσχουν στα κοινά με ίσους όρους. (Τσομπάνογλου Γ, Κορρές Γ, Γιαννοπούλου Ι, 2005)

Ο όρος "ανάπηρος" αναφέρεται σε οποιοδήποτε άτομο το οποίο δεν μπορεί να καλύψει μόνο του, χωρίς κάποια βοήθεια, τις φυσιολογικές και κοινωνικές του ανάγκες ή ένα μέρος των αναγκών του, εξ' αιτίας κάποιου εκ γενετής ή επίκτητου σωματικού ή διανοητικού προβλήματος. Οι αναπηρίες χωρίζονται ως προς το χρόνο εκδήλωσής τους, για παράδειγμα εκείνες με τις οποίες γεννιέται το βρέφος, με εκείνες που εκδηλώνονται ύστερα από ένα ατύχημα ή μια ασθένεια, με τις συγγενικές αναπηρίες οι οποίες προκαλούνται εκτός από την κληρονομικότητα, με την κακή διατροφή, την έλλειψη της φροντίδας, οι τραυματισμοί κατά τη διάρκεια του τοκετού και οι παρενέργειες από τα διάφορα φάρμακα.

Οι αναπηρίες διαχωρίζονται σε τέσσερα είδη:

1. Κινητικές ή σωματικές
2. Αισθητηριακές
3. Νοητικές ή γνωστικές
4. Συναισθηματικές

Σύμφωνα με μια μελέτη του Ο.Α.Ε.Δ. (1988) ο αριθμός των σωματικών και διανοητικών αναπήρων ξεπερνά τα 800.000 άτομα.

Οι βαριά ανάπηροι θεωρούνται άτομα δεύτερης κατηγορίας περιθωριοποιημένοι από κοινωνικά και πολιτικά δικαιώματα, κλεισμένοι σε ιδρύματα και τελικά κοινωνικά αποκλεισμένοι.

Ύστερα από τη βιομηχανική επανάσταση, τα άτομα με αναπηρία δεν μπορούσαν να συμβιώσουν στην πόλη μαζί με τα υγιή άτομα, αφού τα άνοσα άτομα εργάζονταν και δεν υπήρχε κανείς που να μπορεί να τους προσφέρει τη βοήθειά του. «Μέχρι τη δεκαετία του 1960 οι πάσχοντες από χρόνιες παθήσεις και οι σωματικά και ψυχικά βαριά ανάπηροι παρέμεναν σε ιδρύματα κλειστής περίθαλψης, σε πολλές περιπτώσεις χωρίς καμία προσπάθεια νοσηλείας, θεραπείας και αποκατάστασης». (Σταθόπουλος, 2005: 365)

Κατόπιν πολλών δικών στα ανώτατα αμερικανικά δικαστήρια, οι ανάπηροι αναγνωρίστηκαν σαν άτομα τα οποία όχι μόνο έχουν δικαίωμα στη ζωή, σε συνθήκες αξιοπρεπείς που τους αρμόζουν αλλά δικαιούνται θεραπεία και κοινωνική αποκατάσταση σε όσους το επιτρέπει η κατάστασή τους. Η Γενική Συνέλευση του Ο.Η.Ε. αναγνώρισε τα κοινωνικά δικαιώματα που θα πρέπει να έχουν τα άτομα με αναπηρία. Στο άρθρο 6 της διακήρυξης αναφέρεται το δικαίωμα των αναπήρων στην ιατρική και ψυχολογική παρακολούθηση, στην κοινωνική αποκατάσταση καθώς και στην επαγγελματική, όπως επίσης και στην εκπαίδευση. Με αυτό τον τρόπο θα μπορέσουν να επιταχύνουν την ένταξή τους στο κοινωνικό σύνολο. (Σταθόπουλος, 2005)

Αποκατάσταση ονομάζεται η διαδικασία η οποία στόχο έχει να διευκολύνει τα άτομα με αναπηρίες, να φτάσει και να διατηρήσει το βέλτιστο φυσικό, πνευματικό και κοινωνικό λειτουργικό τους επίπεδο. Η διαδικασία της αποκατάστασης δεν εμπεριέχει μόνο την αρχική ιατρική φροντίδα αλλά και ένα μεγάλο τμήμα από μέτρα και δράσεις από την πιο κύρια και γενική αποκατάσταση σε πιο κατατοπισμένους στόχους και δράσεις όπως είναι για παράδειγμα η επαγγελματική αποκατάσταση. Η διαδικασία αυτή της αποκατάστασης ονομάζεται επανένταξη. (Τσομπάνογλου Γ, Κορρές Γ, Γιαννοπούλου Ι, 2005)

Έτσι ώστε να μπορέσει να αντιμετωπισθεί η αναπηρία όχι μόνο σε ατομικό αλλά και σε κοινωνικό επίπεδο, η σύγχρονη πολιτική στοχεύει στη λήψη μέτρων αλλά και στη διαμόρφωση κάποιων ειδικών προγραμμάτων τα οποία περιλαμβάνουν:

α) *πρόληψη αναπηρίας*. Πραγματοποιείται με την ευαισθητοποίηση των πολιτών και από την ενημέρωση που τους παρέχουν οι γιατροί, οι ιατρικοί επισκέπτες και οι κοινοτικές νοσηλεύτριες.

β) *την εύρεση τυχών περιπτώσεων* συγγενούς αναπηρίας σε βρέφη και νήπια όσο γίνεται πιο νωρίς.

γ) *τη γρήγορη διάγνωση* του προβλήματος έτσι ώστε να αρχίσει η ανάλογη θεραπεία για την καταπολέμησή του.

δ) *νοσηλεία* σε περίπτωση που χρειαστεί κάποιος ανάλογα με το είδος της αναπηρίας. Νοσηλεία μέσα ή έξω από το ίδρυμα, φυσιοθεραπεία, εργοθεραπεία, ειδική αγωγή κ.α.

ε) *αποκατάσταση* κοινωνική και επαγγελματική. Δηλαδή την ένταξη του αναπήρου στην οικογένεια, την κοινωνία, την εργασία.

Κατηγορίες αναπηρίας:

- Άτομα με προβλήματα κώφωσης ή βαρηκοΐας
- Άτομα με προβλήματα όρασης
- Άτομα με κινητικά προβλήματα
- Άτομα με εγκεφαλική παράλυση (σπαστικά άτομα)
- Άτομα με νοητική καθυστέρηση
- Άτομα με άλλες αναπηρίες και χρόνιες παθήσεις:
 - ο Επιληπτικοί
 - ο Χανσενικοί
 - ο Άτομα που πάσχουν από νεφρική ανεπάρκεια
 - ο Πάσχοντες από μεσογειακή αναιμία ή συγγενή αιμορραγική διάθεση (αιμορροφυλία)
 - ο Άτομα με χρόνιες παθήσεις, σωματικές βλάβες – κατάκοιτοι
 - ο Άτομα με βαριές αναπηρίες ποσοστού 67% και πάνω
 - ο Άτομα πάσχοντα από ψυχικές ασθένειες – αναπηρίες

(Σταθόπουλος, 2005)

4.2.5 Πρόσφυγες, μετανάστες και λαθρομετανάστες στην Ελλάδα.

Μια άλλη κατηγορία ατόμων που κατάγονται από άλλες χώρες και γνωρίζουν τον κοινωνικό αποκλεισμό είναι οι πρόσφυγες και οι μετανάστες. Σύμφωνα με την ιστορία, ο Εύξεινος Πόντος, η Μαύρη Θάλασσα, ο Καύκασος συγκροτούσαν το κέντρο της διασποράς των Ελλήνων. Υπάρχουν πολλά παραδείγματα, μερικά από αυτά είναι: α) οι αλληπάλληλες μετακινήσεις των Ελλήνων Ποντίων για να αποφύγουν τον αφανισμό, ύστερα από την πτώση του Βυζαντίου και την εξάπλωση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, β) οι ομογενείς της Βορείου Ηπείρου, που εκπατρίσθηκαν από τις πιέσεις και τους διωγμούς των Αλβανών κ.α.

Το 1990 ύστερα από το άνοιγμα των συνόρων, ήρθαν στην Ελλάδα 11.000 άτομα για να βρουν εργασία. Πολλά προβλήματα αντιμετώπισαν όχι μόνο τα άτομα που ήρθαν από άλλες χώρες για μια καλύτερη ζωή στην Ελλάδα, αλλά και Έλληνες που προσπάθησαν να επαναπατρισθούν. Τα πρώτα χρόνια τα προβλήματα ήταν σημαντικά και μεγάλα. Αρχική δυσκολία ήταν η εξασφάλιση στέγης και η εύρεση εργασίας έτσι ώστε να μπορέσουν να επιβιώσουν.

Το 1990 το ελληνικό κράτος, για να μπορέσει να επιλύσει τις ανάγκες των ανθρώπων αυτών και να γίνει πιο εύκολη η ένταξή τους στην ελληνική κοινωνία χωρίς να υπάρξει το φαινόμενο του κοινωνικού αποκλεισμού, δημιούργησε ένα ίδρυμα με την ονομασία "Ε.Ι.Υ.ΑΠ.Ο.Ε.". Αυτό το ίδρυμα σκοπό είχε το συντονισμό και την εφαρμογή πολιτικής και κοινωνικής ενσωμάτωσης των επαναπατριζόμενων Ελλήνων. Ακόμα εφάρμοσε κάποια προγράμματα όπως ήταν για παράδειγμα:

- *Η εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας:* ήταν βασικό στοιχείο για την κοινωνική και οικονομική ένταξη των ομογενών στην ελληνική κοινωνία.
- *Η στέγαση:* ήταν το κύριο πρόβλημα που αντιμετώπισαν πολλά άτομα, γι' αυτό δημιουργήθηκαν τα Κέντρα Υποδοχής που μπορούσαν να φιλοξενήσουν περίπου 250 οικογένειες. Ήταν δώδεκα μικρά χωριά με δωμάτια προκατασκευασμένα, τα οποία κατασκευάστηκαν στη Θράκη, τη Μακεδονία (ανατολική) και στη Θεσσαλία. Σ' αυτά τα κέντρα παρέχονταν τρόφιμα για τους ανθρώπους, παιδικό σταθμοί για τα παιδιά κ.α.

- Η επαγγελματική κατάρτιση: ήταν πολύ σημαντική για τους ομογενείς. Γι' αυτό το λόγο ο Ο.Α.Ε.Δ. διοργάνωσε κάποια προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης και σεμινάρια για ανειδίκευτους εργάτες.

- Σημαντική ήταν επίσης και η επιδότηση της απασχόλησης που παρείχε ο Ο.Α.Ε.Δ. στα άτομα εκείνα που ξεκινούσαν να δημιουργήσουν τις δικές τους επιχειρήσεις.

- Οι χρηματικές και υπηρεσιακές παροχές:

1. Το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας προσφέρει:

- α) εφ' άπαξ για κάθε μέλος της οικογένειας ξεχωριστά, έτσι ώστε να μπορέσουν να καλύψουν τα αρχικά τους έξοδα.

- β) επιδότηση για το ενοίκιο ανάλογα με τον αριθμό των μελών της οικογένειας.

- γ) μηνιαίο επίδομα για τα άτομα εκείνα που δεν παίρνουν σύνταξη και είναι πάνω από 60 χρονών.

- δ) οικονομική ενίσχυση για έξοδα κηδείας.

- ε) επίδομα σε φοιτητές των Α.Ε.Ι. και Τ.Ε.Ι.

2. Το Υπουργείο εργασίας προσφέρει μέσω του Ο.Α.Ε.Δ. ένα επίδομα ανεργίας σε τρεις δόσεις για τα άτομα εκείνα που είναι άνεργα, ικανά άτομα για εργασία και από 18 έως 60 ετών. Επίσης μηνιαίο επίδομα για κάθε ανήλικο παιδί ή σπουδαστή.

3. Το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας χορηγεί την απαλλαγή των στρατιωτικών υποχρεώσεων για 5 χρόνια για τα άτομα που έχουν γεννηθεί πριν από το 1965.

4. Το Υπουργείο Παιδείας παρέχει την εισαγωγή σε Α.Ε.Ι. και Τ.Ε.Ι. ύστερα από ειδικές εξετάσεις κ.α.

Οι πρόσφυγες τα τελευταία χρόνια συνεχώς αυξάνονται. Αυτή τη στιγμή, σε όλο τον κόσμο, ο αριθμός των προσφύγων φτάνει τα 23 εκατομμύρια, από τα οποία το 80% είναι γυναικόπαιδα. Στον ελλαδικό χώρο καταφτάνουν συνεχώς χιλιάδες πρόσφυγες από διάφορες χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, της Ασίας και της Αφρικής. Οι πρόσφυγες που βρίσκονται στην Ελλάδα ανέρχονται περίπου στις 8.000 άτομα.

Το 1952, στην Ελλάδα, ιδρύθηκε η Ύπατη Αρμοστεία Προσφύγων (Υ.Α.Π.) και υπογράφηκε σύμβαση ανάμεσα σ' αυτή και το Ελληνικό κράτος. Τη χρονιά εκείνη ιδρύθηκε επίσης και μια άλλη οργάνωση που σκοπό είχε να βοηθήσει τους μετανάστες, έτσι ώστε να ανταπεξέλθουν στις δυσκολίες τους, όχι μόνο στη χώρα υποδοχής αλλά και στη χώρα προσέλευσης. Αυτή η οργάνωση ονομαζόταν Δ.Ε.Μ.Ε., δηλαδή Διακυβερνητική Επιτροπή Μεταναστεύσεως εξ Ευρώπης. Έτσι οι δύο αυτές οργανώσεις ανέπτυξαν τη συνεργασία τους και με άλλες κοινωνικές υπηρεσίες και προστάτεψαν τους μετανάστες. Σύμφωνα με το νόμο 75/1991, το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, ευθύνεται για την παροχή ασύλου στους πρόσφυγες.

Στο Λαύριο, υπάρχει το Κέντρο Αλλοδαπών Πολιτικών Προσφύγων όπου φιλοξενεί 300-350 άτομα σε τρεις κτηριακές εγκαταστάσεις. Εκεί τους παρέχεται τροφή, στέγη, εκπαίδευση και υγειονομική περίθαλψη. Για την κάλυψη των αναγκών των ανθρώπων που φιλοξενούνται, καθώς και για την αντιμετώπιση των προβλημάτων τους, ευθύνεται αποκλειστικά ο Ερυθρός Σταυρός. Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ στις 18/6/1995, στη σελίδα 2 αναφέρει ότι: «η κοινωνική υπηρεσία αναλαμβάνει το λεπτό ρόλο του ρυθμιστή που οφείλει να προβλέπει και να μεριμνά εγκαίρως για τις ανάγκες ενός χώρου όπου οι εθνότητες είναι συχνά αντιθέτων ιδεολογιών και αλληλοσυγκρουόμενων απαιτήσεων ως προς την κάλυψη των αναγκών. Δεν ήταν λίγες οι φορές που δημιουργήθηκαν έκρυθμες καταστάσεις, οι οποίες ανεστάλησαν, χάρη στη συνεργασία των φορέων» (Σταθόπουλος, 2005: 438). Πολλοί είναι εκείνοι οι πρόσφυγες που διαμένουν στην Ελλάδα και, παρόλο που δεν τους παρέχεται άσυλο, δεν απελαύνονται αλλά δεν έχουν όμως το δικαίωμα να ενταχθούν στην ελληνική κοινωνία.

Στην Αθήνα το 1989, με την υποστήριξη της Διεθνούς Αμνηστίας, μιας εθελοντικής οργάνωσης που προστατεύει τα ανθρώπινα δικαιώματα των φυλακισμένων, των προσφύγων κ.α., ιδρύθηκε ακόμη μια οργάνωση με την ονομασία Ιατρικό Κέντρο Αποκατάστασης Θυμάτων Βασανιστηρίων. Αυτό το ιατρικό κέντρο έχει σαν στόχο να θεραπεύσει τα άτομα εκείνα που έχουν δεχθεί σωματικά και ψυχολογικά βασανιστήρια. Οι πρόσφυγες που έχουν υποστεί βασανιστήρια αντιμετωπίζουν περισσότερες δυσκολίες στο να ενταχθούν σε ένα νέο κοινωνικό περιβάλλον.

Επιπλέον στην Ελλάδα, καταφτάνουν παράνομα όλο και περισσότερα άτομα από άλλες χώρες, αυτοί είναι οι λεγόμενοι λαθρομετανάστες. Συνήθως τα άτομα εκείνα που αναγκάζονται να εγκαταλείψουν τις πατρίδες τους και να εγκατασταθούν παράνομα σε κάποιες άλλες χώρες, έχουν βρεθεί σε οικονομική εξαθλίωση. Στον ελλαδικό χώρο,

σύμφωνα με το Υπουργείο Εξωτερικών και του κέντρου προγραμματισμού και οικονομικών μελετών, ζουν και εργάζονται οικονομικοί μετανάστες που αποτελούν το 10-11% του εργατικού δυναμικού της χώρας. Από αυτούς οι Αλβανοί αποτελούν τη μεγαλύτερη ομάδα και στη συνέχεια σειρά έχουν οι Πολωνοί, οι Αιγύπτιοι και οι Φιλιππινέζοι.

Τα δημόσια νοσοκομεία προσφέρουν υγειονομική περίθαλψη στους λαθρομετανάστες, παρόλα αυτά δεν διαθέτουν νόμιμα δικαιώματα και επίσης δεν έχουν καμία άλλου είδους προστασία. Οι περισσότεροι πέφτουν θύματα εκμετάλλευσης και αναγκάζονται να εργάζονται στη μαύρη αγορά εργασίας, καθώς επίσης οι συνθήκες διαβίωσής τους είναι απαράδεκτες.

Η κρατική πολιτική έχει σαν στόχο να περιορίσει όσο μπορεί τη λαθρομετανάστευση και επίσης να γίνει πιο εντατική η φρούρηση των Ελληνοαλβανικών συνόρων από αστυνομικές και στρατιωτικές μονάδες. Το πρόβλημα βέβαια δεν παύει να υφίσταται, αφού οι άνθρωποι αυτοί συνεχίζουν να έχουν κοινωνικές και οικονομικές ανάγκες. Η κυβέρνηση, ύστερα από την αποτυχία της απέλασης, νομιμοποίησε την είσοδο των λαθρομεταναστών με δύο Προεδρικά Διατάγματα. Αρχικά δίνεται στους αλλοδαπούς μετανάστες η Λευκή Κάρτα η οποία ισχύει μόνο για την προσωρινή τους διαμονή στην Ελλάδα. Στη συνέχεια δίνεται η Πράσινη Κάρτα με την οποία διαμένουν νόμιμα οι μετανάστες στην Ελλάδα και ακόμα τους δίνεται το δικαίωμα να εργαστούν για τρία χρόνια. Επίσης έχουν δικαίωμα στην ασφάλιση, στην έξοδο από τη χώρα και παραμονή στο εξωτερικό για δύο μήνες.

Συνήθως οι μετανάστες, οι οποίοι προέρχονται από χώρες που δεν περιέχονται στην Ευρωπαϊκή Ένωση, εργάζονται ως τεχνίτες και ανειδίκευτοι εργάτες σε οικοδομές, ως μικροπωλητές με πολύ χαμηλό ημερομίσθιο. Έτσι με αυτό τον τρόπο, όσο αυξάνεται η εισροή των αλλοδαπών εργατών στην Ελλάδα, τόσο θα αυξάνεται με γοργούς ρυθμούς και η ανεργία, καθώς επίσης και η εγκληματικότητα, αφού το 45% των κρατούμενων στις ελληνικές φυλακές είναι αλλοδαποί.

Για να μπορέσουν να ενταχθούν τα παιδιά των μεταναστών στο εκπαιδευτικό σύστημα, έχουν οργανωθεί διάφορα προγράμματα διαπολιτισμικής εκπαίδευσης και φροντιστηριακά τμήματα. Ο Δήμος Αθηνών, με σκοπό να παρέχει τις υπηρεσίες του στους αλλοδαπούς, έχει ιδρύσει το Γραφείο Κοινωνικής Υποστήριξης και Ενημέρωσης Αλλοδαπών. Στο γραφείο αυτό οι αλλοδαποί μπορούν να ενημερωθούν για διάφορα

θέματα που τους αφορούν, καθώς επίσης και να τους παραχθεί άδεια εργασίας και παραμονής στη χώρα. Στόχος του γραφείου είναι να μπορέσουν οι αλλοδαποί να ενταχθούν στην ελληνική κοινωνία όσο το δυνατόν πιο ομαλά. (Σταθόπουλος, 2005)

«Χρειάζεται να επισημανθεί με τον πλέον κατηγορηματικό τρόπο ότι η Ελλάδα έχει ήδη γίνει χώρα υποδοχής – νομίμως και παρανόμως – μετακινούμενων πληθυσμών. Η μέχρι πρόσφατα ακολουθούμενη κατασταλτική πολιτική ήταν απλώς επιζήμια αλλά και αναποτελεσματική. Η ένταξη, ενσωμάτωση και θετική προσαρμογή των ατόμων αυτών στην Ελληνική κοινωνία είναι μακροπρόθεσμα η μόνη επιθυμητή πολιτική». (Σταθόπουλος, 2005: 442)

4.3 Οι ΜΚΟ ως "πηγές πληροφοριών".

Τον Ιούνιο του 1999, ύστερα από τους βομβαρδισμούς στο Κόσσοβο, έκανε την εμφάνισή της μια μεγάλη μεγέθους ανθρωπιστική βοήθεια. Τρεις μήνες αργότερα, μετά τους σεισμούς στην Τουρκία, το Υπουργείο Εξωτερικών, στέλνει στην Τουρκία την ΕΜΑΚ τη δεύτερη μέρα των σεισμών και έτσι υπάρχει μια συντονισμένη προσπάθεια παρέμβασης σε δύσκολες συνθήκες από τις ΜΚΟ μέσω της "ανθρωπιστικής διπλωματίας". Ύστερα από την τραγωδία που έπληξε τη γειτονική χώρα, οι ελληνικές ΜΚΟ άρχισαν να εξελίσσονται και σε "πηγές πληροφόρησης".

Τα ΜΜΕ, αντιμετώπισαν τις ΜΚΟ με ιδιαίτερη εκτίμηση καθώς σε όλο αυτό το διάστημα που τα συνεργεία των ΜΚΟ βρίσκονταν στο πεδίο απέκτησαν μια σχέση εξάρτησης. Όλες περίπου οι ΜΚΟ, ακόμα και οι μεγάλες, εκείνες δηλαδή που αποτελούν τμήματα μεγάλων διεθνών οργανισμών, ενημερώνουν τα συνεργεία που βρίσκονται στο πεδίο να δίνουν τις πληροφορίες τους στην "επίσημη" πολιτική πληροφόρησης και έτσι με αυτό τον τρόπο, οι ΜΚΟ γκρεμίζουν τις σχέσεις τους με τα ΜΜΕ. (Σκλιάς – Χουλιάρης, 2002)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

Η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και η καταπολέμηση της διαφθοράς μέσα από την εμπειρική αποτύπωση τριών ελληνικών ΜΚΟ

5.1 Διεθνής Αμνηστία.

Η Διεθνής Αμνηστία, ιδρύθηκε το 1961 και είναι μια παγκόσμια μη κυβερνητική οργάνωση, που σκοπό έχει την υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η οργάνωση αυτή δραστηριοποιείται με στόχο να προστατεύσει άτομα τα οποία είναι κρατούμενα για λόγους πολιτικούς, θρησκευτικούς, φυλετικούς κ.α.

Η Διεθνής Αμνηστία, έρχεται σε ολοκληρωτική αντίθεση όσον αφορά την εφαρμογή των βασανιστηρίων και την επιβολή της θανατικής ποινής. Επίσης ασκεί πιέσεις σε ότι έχει να κάνει με την Παγκόσμια Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών, καθώς επίσης και για την διαφύλαξη των ελάχιστων μόνιμων κανόνων των Ηνωμένων Εθνών για τη μεταχείριση των αιχμαλώτων.

Η οργάνωση μετράει περισσότερα από 40.000 μέλη διάσπαρτα σε 60 χώρες σε όλο τον κόσμο, χρηματοδοτείται αποκλειστικά από τα μέλη της και έχει υπό την προστασία της 4.500 κρατούμενους. Κάθε Ομάδα Εργασίας της οργάνωσης ασχολείται με τρεις περιπτώσεις: α) μια που αναφέρεται σε κάποια ανεπτυγμένη "δυτική" χώρα, β) μια που αναφέρεται σε κάποια χώρα του Κομμουνιστικού Μπλοκ και γ) μια που αναφέρεται σε κάποια χώρα του τρίτου κόσμου.

Όλες οι πληροφορίες που αφορούν τους κρατούμενους ελέγχονται από το Τμήμα Έρευνας της Γραμματείας της Διεθνούς Αμνηστίας στο Λονδίνο. Η κάθε ομάδα, κάνει εκκλήσεις στις ανάλογες κυβερνήσεις έτσι ώστε να απολυθεί ο φυλακισμένος ή να μειωθεί η ποινή του. Με αυτό τον τρόπο το θέμα βγαίνει στη δημοσιότητα και επιλύεται. Ακόμα όταν χρειάζεται, η οργάνωση, προσφέρει στον κρατούμενο οικονομική βοήθεια.

Σε δύσκολες περιπτώσεις, η Διεθνής Αμνηστία στέλνει διακεκριμένους νομικούς ή διπλωμάτες για να παρακολουθήσουν από κοντά τις δίκες των κρατούμενων και στη

συνέχεια να μπορέσουν να διαπραγματευτούν με τις διάφορες κυβερνήσεις. Η οργάνωση κάθε χρόνο στέλνει, σε όλο τον κόσμο, επίσημες αποστολές για να συντάξουν εκθέσεις όσον αφορά τη μεταχείριση των κρατούμενων και τα ανθρώπινα δικαιώματά τους. Ένα από τα σημαντικότερα επιτεύγματα της Διεθνούς Αμνηστίας είναι η πίεση που ασκεί σε διάφορες κυβερνήσεις, καθώς και η διεθνής κατακραυγή κατά των βασανιστηρίων, ζητώντας την κατάργησή τους. (Διεθνής Αμνηστία, 1975)

Η ίδρυση της οργάνωσης ξεκίνησε από το γεγονός ότι σε πάρα πολλές δίκες ατόμων που κρατούνταν και επρόκειτο να βασανισθούν, κατά την περίοδο της Χούντας, η κατηγορία που απαγγέλλετο στους βασανισθέντες δεν ήταν ο βασανισμός και μόνο αυτός, αλλά "υπέρβαση καθήκοντος", όπως όριζαν οι διοικητικές διατάξεις. Το 1984 ψηφίστηκε ένας νόμος που αφορούσε τα βασανιστήρια και την συνταγματική κατάργησή τους, έτσι το 1986 άρχισαν να παρουσιάζονται υποθέσεις, που είχαν άμεση σχέση με αυτά, στο Πρωτοδικείο. (Πόλλις, 1988)

Η Διεθνής Αμνηστία ξεκίνησε την εκστρατεία της, κατά των βασανιστηρίων των κρατούμενων, το 1972, την Ημέρα των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Το Δεκέμβρη του 1973 η δράση αυτή έφτασε στο αποκορύφωμά της με τη σύγκλιση της Διεθνούς Σύσκεψης στο Παρίσι, για την κατάργηση των βασανιστηρίων. Το 1973 δημοσιεύτηκε από την οργάνωση η πρώτη κύρια διεθνή έκθεση για τα βασανιστήρια σε περισσότερες από 65 χώρες.

Το 1968, η οργάνωση, δημοσίευσε μια έκθεση όσον αφορούσε τα βασανιστήρια στην Ελλάδα, με στοιχεία τα οποία είχαν συλλέξει τα μέλη της. Κατά τη διάρκεια του 1969, η οργάνωση άσκησε πίεση στην Ελληνική Χούντα, μέσα στο Συμβούλιο της Ευρώπης. Η Χούντα, για να αποφύγει το διωγμό της από το Συμβούλιο της Ευρώπης, συμφώνησε με την Διεθνή Επιτροπή του Ερυθρού Σταυρού να επισκέπτεται τους πολιτικούς κρατούμενους και να περιορίσει για ένα χρονικό διάστημα τα μαρτύρια των φυλακισμένων. Η Διεθνής Αμνηστία συνέχισε τη δημόσια επίθεσή της στις μεθόδους που χρησιμοποιούσε η Χούντα, ώσπου αυτή "έπεσε" τον Ιούλιο του 1974.

Τα βασανιστήρια αποτελούν ένα γεγονός και είναι τμήμα της ζωής πολλών ανθρώπων, στα περισσότερα μέρη του κόσμου, παρά τις διεθνείς συμφωνίες για την απαγόρευσή τους. (Διεθνής Αμνηστία, 1975)

«Όπως ο φόνος και ο πόλεμος αποτελούν κι αυτά το έσχατο όριο της ανθρώπινης διαφθοράς. Η συνεχιζόμενη χρήση τους ταπεινώνει το θύμα και

απανθρωπίζει το βασανιστή. Στο άρθρο 5 της Παγκόσμιας Διακήρυξης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, θα' πρεπε να προστεθεί μια ηθική επιταγή, που να ορίζει πως όσοι είναι ελεύθεροι, έχουν καθήκον να φροντίζουν αυτούς που δεν είναι». (Διεθνής Αμνηστία, 1975)

5.1.1 Η δομή της.

Η Διεθνή Αμνηστία είναι ένας Μη Κυβερνητικός Οργανισμός που έχει το αξίωμα του συμβουλευτικού οργάνου του Ο.Η.Ε., της UNESCO και του συμβουλίου της Ευρώπης. Συνεργάζεται επίσης με την Αμερικανική Επιτροπή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Η δομή και η οργάνωση της οργάνωσης διακρίνεται σε δύο επίπεδα: α) στο εθνικό επίπεδο, στο οποίο η Διεθνής Αμνηστία δραστηριοποιείται με ομάδες ή ευρύτερους τομείς. Αυτές οι ομάδες χαρακτηρίζονται, ως προς τη νομική τους μορφή, από τη νομοθεσία του κράτους. Γι' αυτό το λόγο παίρνουν τη μορφή ενός σωματείου, μιας ένωσης και τα μέλη τους είναι φυσικά άτομα τα οποία έχουν εγκρίνει το καταστατικό του οργανισμού.

Από τα μέλη αυτά δημιουργούνται οι λεγόμενες "υιοθεσίας" στις οποίες για να γίνει κανείς μέλος θα πρέπει να συναινέσει το Εκτελεστικό Γραφείο καθώς και ο τοπικός Γραμματέας. Το Εκτελεστικό Γραφείο και ο τοπικός Γραμματέας αναθέτουν στα μέλη των ομάδων κάποια καθήκοντα και αυτά είναι υποχρεωμένα να τα εκπληρώσουν. Επίσης τα χρήματα που χρειάζονται για να πραγματοποιηθούν αυτά τα καθήκοντα προέρχονται από εισφορές των ίδιων των μελών. Τα μέλη κάθε εθνικού τομέα συγκεντρώνονται σε τοπικό επίπεδο και προσδιορίζουν για ένα χρόνο έναν τοπικό Γραμματέα και έναν αναπληρωτή. Ο Γραμματέας είναι περισσότερο όργανο συντονισμού και πληροφόρησης παρά διοικητικό όργανο του εθνικού κράτους.

Η πολιτική της Διεθνούς Αμνηστίας καθορίζεται από τα όργανα του κάθε εθνικού τομέα καθώς επίσης επιβλέπουν τη δράση των μελών και τις αποφάσεις που παίρνει η οργάνωση. Για να μπορέσει να δημιουργηθεί ένας εθνικός τομέας χρειάζονται κάποιες προϋποθέσεις οι οποίες είναι:

1) Να αποτελείται από δύο ομάδες και είκοσι μέλη το λιγότερο και κάθε ομάδα να έχει πέντε τουλάχιστον μέλη.

2) Σύμφωνα με το σκοπό της Διεθνούς Αμνηστίας, θα πρέπει να αποδείξει την ικανότητά του στη δράση και την οργάνωση.

3) Η Διεθνής Εκτελεστική Επιτροπή να δεχτεί τους κανονισμούς του.

4) Η Διεθνής Γραμματεία να υποδείξει έναν πολιτικό κρατούμενο και να τον υιοθετήσει.

5) Να αναλάβει μια ετήσια συνεισφορά που θα καθοριστεί από το Διεθνές Συμβούλιο.

και στο β) στο διεθνές, στο οποίο η Διεθνής Αμνηστία διασπάται ως εξής:

- Στο Διεθνές Συμβούλιο: το οποίο είναι το ανώτατο όργανο και διευθύνει την οργάνωση, αποτελείται από τις αντιπροσωπείες των εθνικών τομέων όπου κάθε τομέας διαθέτει έναν αριθμό ψήφων ανάλογα με τις ομάδες υιοθεσίας που έχει. Επίσης συνέρχεται μια φορά κάθε δύο χρόνια και παίρνει αποφάσεις όσο αναφορά τη γενική πολιτική της οργάνωσης. Το Διεθνές Συμβούλιο εκλέγει τη Διεθνή Εκτελεστική Επιτροπή.

- Στη Διεθνή Εκτελεστική Επιτροπή: η οποία αποτελείται από 7 μέλη τα οποία ανήκουν σε εθνικούς τομείς καθώς επίσης και σε έναν αντιπρόσωπο του προσωπικού της Διεθνούς Γραμματείας και έναν ταμία. Η Επιτροπή συνέρχεται δύο τουλάχιστον φορές το χρόνο και αρμοδιότητά της είναι να εκτελεί τις αποφάσεις του Συμβουλίου.

- Στη Διεθνή Γραμματεία: όπου επικεφαλής είναι ο Γενικός Γραμματέας, τον οποίο διορίζει η Εκτελεστική Επιτροπή, και είναι ευθύνεται για τις υποθέσεις της Διεθνούς Αμνηστίας, καθώς και για τις αποφάσεις του Διεθνούς Συμβουλίου που πρέπει να πραγματοποιηθούν. Η Γενική Γραμματεία εδρεύει στο Λονδίνο και τα σπουδαιότερες υπηρεσίες της είναι το τμήμα έρευνας όπως επίσης και το τμήμα προγραμματισμού. (Μανωλοπούλου, 1990)

5.1.2 Ο σκοπός της.

Η Διεθνής Αμνηστία είναι μια μη κυβερνητική οργάνωση η οποία υπερασπίζεται τα ανθρώπινα δικαιώματα όπως αυτά αναφέρονται στην Οικουμενική Διακήρυξη. Στην πρώτη παράγραφο του καταστατικού της αναφέρεται η Διακήρυξη καθώς επίσης

γίνονται και άλλες αναφορές και σε άλλα άρθρα του καταστατικού. Σκοπός αυτής της οργάνωσης είναι: α) η ελευθερία και η βοήθεια στα άτομα που είναι κρατούμενοι σωφρονιστικών καταστημάτων, β) η κατάργηση και καταδίκη της θανατικής ποινής, των βασανιστηρίων και της βίαιης και απάνθρωπης συμπεριφοράς και μεταχείρισης, γ) η ενεργοποίηση των εγγυήσεων που δικαιούνται οι πολιτικοί κρατούμενοι.

Πιο ειδικά η Διεθνής Αμνηστία ενδιαφέρεται κυρίως για τα άτομα εκείνα που κρατούνται για την πολιτική τους πεποίθηση ή για την πολιτική τους συνείδηση, χωρίς όμως να έχουν χρησιμοποιήσει βία. Ο όρος πολιτική πεποίθηση με την ευρύτερη σημασία του περιλαμβάνει άτομα που δέχονται φυσικούς περιορισμούς, όχι μόνο για τις πολιτικές τους πεποιθήσεις αλλά και για τις θρησκευτικές όπως επίσης και για εθνικούς λόγους, για λόγους φυλής, φύλου ή γλώσσας.

Η "βία" αποτέλεσε συχνό θέμα συζήτησης της Διεθνούς Αμνηστίας. Κατά πόσο θα πρέπει να απαλλαχτούν από το σκοπό της οργάνωσης οι κρατούμενοι οι οποίοι για λόγους πολιτικούς, θρησκευτικούς ή άλλους, χρησιμοποίησαν βία. Μια λύση ήταν για παράδειγμα το ενδιαφέρον της οργάνωσης για τα κρατούμενα άτομα που χρησιμοποίησαν βία έτσι ώστε να προστατευτούν από την καταπίεση και την τυραννία που δέχονταν, δηλαδή μια "νόμιμη" βία. Όμως τελικά αυτή η λύση απορρίφθηκε και έτσι η Διεθνή Αμνηστία δραστηριοποιείται σε καταστάσεις στις οποίες δεν διαπράττεται βία με οποιαδήποτε μορφή από τα κρατούμενα άτομα.

Η οργάνωση δραστηριοποιείται με σκοπό να βοηθήσει κρατούμενους για τις πολιτικές τους πεποιθήσεις σε περιόδους ειρήνης. Έτσι το Διεθνές Συμβούλιο της Διεθνούς Αμνηστίας συνεργάστηκε με τον Ερυθρό Σταυρό, εξ' αιτίας των φυλακισμένων ατόμων που έπρεπε να βοηθηθούν κατά τις περιόδους πολέμου. Δεύτερος στόχος της οργάνωσης είναι να κατοχυρωθούν όλα τα δικαιώματα των κρατούμενων σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Δηλαδή να παραχθεί σε όλα τα άτομα, που είναι καταδικασμένα για πολιτικούς λόγους, νομική προστασία και τακτική δίκη, καθώς επίσης και όλες οι εγγυήσεις που καθορίζονται.

Για το λόγο αυτό, η Διεθνής Αμνηστία έχει παρουσιάσει επανειλημμένα τα άρθρα που συμπεριλαμβάνουν τέτοια δικαιώματα, για παράδειγμα ότι "κάθε άτομο έχει το δικαίωμα της πλήρους ισότητας και να μπορεί να εκφράζει τη γνώμη του ελεύθερα και δημόσια". (Μανωλοπούλου, 1990)

«Η καταδίκη της θανατικής ποινής, των βασανιστηρίων και της απάνθρωπης βίαιης ή εξευτελιστικής μεταχειρίσεως, αποτελεί τον τρίτο στόχο της Διεθνούς Αμνηστίας, ο οργανισμός αυτός "μάχεται" για την κατάργησή τους με κάθε δυνατή δραστηριοποίηση». (Μανωλοπούλου, 1990: 120)

5.1.3 Η δράση της.

Υπάρχουν κάποιοι μηχανισμοί δράσης της Διεθνούς Αμνηστίας, έτσι ώστε να μπορέσει να επιτύχει το σκοπό της. Αυτοί οι μηχανισμοί αναφέρονται στο καταστατικό της. Έτσι η πρώτη έγνοια της οργάνωσης είναι να συγκεντρώσει πληροφορίες σχετικά με τα άτομα τα οποία κρατούνται λόγω των πεποιθήσεών τους. Για την επίτευξη αυτού του σκοπού, πληροφορείται από τον τύπο, από διάφορες διακηρύξεις, από ανακοινώσεις, ακόμα και από ομάδες εξόριστων στη χώρα τους. Με αυτό τον τρόπο η οργάνωση, μέσω της Διεθνούς Γραμματείας, διαθέτει καταλόγους σχετικά με τον αριθμό των κρατούμενων καθώς επίσης και την κατάστασή τους σε διάφορες χώρες. (Μανωλοπούλου, 1990)

Η οργάνωση αποζητά με τη σειρά της το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Εντάσσεται για το λόγο αυτό απέναντι στην εξαθλίωση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και αγωνίζεται ενάντια στις παραβιάσεις τους. Σημαντικό κομμάτι της οργάνωσης αποτελεί η Οικουμενική Διακήρυξη για τα δικαιώματα του ανθρώπου που ενστερνίστηκε από τα Ηνωμένα Έθνη στις 10 Δεκεμβρίου του 1948. (Ελληνικό κέντρο προώθησης του εθελοντισμού, προτεινόμενη ιστοσελίδα www.anthropos.gr)

Στη συνέχεια σειρά παίρνει η επέμβαση της Διεθνούς Αμνηστίας. Η επέμβαση αυτή αποτελείται από:

α) τη βοήθεια των κρατούμενων: πρόκειται κατ' αρχήν για νομική βοήθεια καθώς και υλική συνδρομή στους ήδη φυλακισμένους, όπως επίσης και στα άτομα που έχουν αποφυλακιστεί. Όσο αναφορά τη νομική βοήθεια, αυτή γίνεται με όλες τις παρατηρήσεις και επεμβάσεις έτσι ώστε να πραγματοποιηθούν όλες οι νόμιμες διαδικασίες σχετικά με τις πεποιθήσεις των κρατούμενων. Η Διεθνής Αμνηστία δραστηριοποιείται χωρίς να εξαρτάται από πολιτικές θεωρήσεις. Έτσι οι κρατούμενοι οι οποίοι έχουν υιοθετηθεί από την οργάνωση είναι άτομα που ανήκουν σε χώρες διαφορετικών καθεστώτων και οποιασδήποτε γεωγραφικής θέσης.

Οι ομάδες υιοθεσίας δεν μπορούν να διαλέξουν τους κρατούμενούς τους, αυτό είναι αρμοδιότητα των οργάνων της μη κυβερνητικής οργάνωσης. Οι ομάδες αυτές, αφού ελέγξουν αν οι κρατούμενοι είναι πράγματι φυλακισμένοι για τις πεπαιθώσεις τους, τότε αρχίζουν τη συνεχή παρακολούθησή τους, με σκοπό να επιτύχουν την αποφυλάκισή τους. Μια ομάδα υιοθεσίας, χρησιμοποιεί τη μέθοδο της αλληλογραφίας με τους κρατούμενους και έτσι με αυτό τον τρόπο βρίσκει την ευκαιρία να τους εμψυχώσει και να τους κάνει να αισθανθούν την παρουσία της οργάνωσης.

Επίσης έρχεται σε επαφή με κρατικούς φορείς, με την εκκλησία, με διάφορες πρεσβείες και έτσι παίρνει τη μορφή μιας "ομάδας πίεσης", έτσι ώστε να επιτύχει το σκοπό της οργάνωσης. Εξίσου σημαντική είναι και η επιτόπια έρευνα που γίνεται από τις ομάδες υιοθεσίας, σε συνεργασία με τον Ερυθρό Σταυρό, όσο αναφορά τις συνθήκες διαβίωσης των κρατούμενων μέσα στις φυλακές.

β) τη δημοσιότητα: η Διεθνής Αμνηστία πιστεύει πως το βασικότερο μέσο της δημοσιότητάς της είναι η κοινή γνώμη, έτσι χρησιμοποιεί διάφορα εργαλεία με τα οποία θα πετύχει το στόχο της. Χρησιμοποιεί για το σκοπό αυτό:

- Δημοσιεύει κάθε χρόνο μια αναφορά η οποία εκδίδεται σε 80.000 αντίτυπα σε έξι γλώσσες.
- Εκδίδει κάθε μήνα για τα μέλη της δελτία πληροφοριών σχετικά με πολιτικές συλλήψεις και δίκες.
- Δημοσιεύει διάφορες ανακοινώσεις σχετικά με το αντικείμενό της.

Ιδιαίτερα στενή είναι η σχέση της Διεθνούς Αμνηστίας με τους Διεθνείς Οργανισμούς. Με αυτό τον τρόπο η οργάνωση συμμετέχει στις εργασίες του Οικονομικού και Κοινωνικού Συμβουλίου του Ο.Η.Ε. καθώς επίσης επιβλέπει και την Επιτροπή για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Συμμετέχει σε μεγάλο βαθμό και υπερασπίζεται τα δικαιώματα του ανθρώπου καθώς παρέχει χρήσιμες πληροφορίες όσο αναφορά τις παραβιάσεις τους. Συνεργάζεται επίσης με την UNESCO, όπως επίσης και με τη Διεθνή Οργάνωση Εργασίας, για θέματα όπως η καταπίεση, η φυλάκιση και η εξαφάνιση των ανθρώπων. Τέλος η Διεθνής Αμνηστία συνεργάζεται με τους περιφερειακούς οργανισμούς προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. (Μανωλοπούλου, 1990)

5.2 Διεθνής Διαφάνεια.

Στα τέλη του Νοεμβρίου του 1996, ένα μέρος πολιτών με επικεφαλής την Υφυπουργό Εξωτερικών κυρία Βιργινία Τσουδερού, μια πολύ σημαντική φυσιογνωμία της δημόσιας ζωής, μαζί με άλλους πολιτικούς, επιχειρηματίες, δικαστικούς, επιστήμονες, γιατρούς, δικηγόρους, δημοσιογράφους, στρατιωτικούς, δημόσιους και ιδιωτικούς υπαλλήλους, αποφάσισε να καταπολεμήσει τη διαφθορά. Έτσι ξεκίνησε η ιδέα για την ίδρυση μιας μη κυβερνητικής οργάνωσης, για την εξολόθρευση της διαφθοράς, με την ονομασία "Διεθνής Διαφάνεια". Επιδίωξη όλων ήταν και συνεχίζει να είναι η εξάλειψη της αδιαφορίας σε θέματα διαφάνειας και λειτουργίας των θεσμών.

Η Διεθνής Διαφάνεια είναι σωματείο μη κερδοσκοπικό και μη κυβερνητικό, με έδρα την Αθήνα και ακόμα ένα παράρτημα στη Θεσσαλονίκη. Η διοίκηση αποτελείται από τα εξής όργανα: α) τη Γενική Συνέλευση, β) το Διοικητικό Συμβούλιο και γ) την Εξελεγκτική Επιτροπή.

Το Διοικητικό Συμβούλιο της οργάνωσης εκλέχθηκε στις 6 Δεκεμβρίου του 2006 και έχει την υποχρέωση των αποφάσεων και των κατευθύνσεων που έχουν τεθεί από τη Γενική Συνέλευση.

Η Εθνική Συμβουλευτική Επιτροπή, όσον αφορά την οργάνωση, συμβάλλει στην:

- Αναβάθμιση του κύρους
- Ενίσχυση της αποτελεσματικότητας
- Ενδυνάμωση της παρουσίας
- Δυναμικότερη δράση

Τη Διεθνή Διαφάνεια στηρίζουν οικονομικά διάφορες εταιρείες, όπως επίσης και επιχειρήσεις, όπως είναι για παράδειγμα η ανώνυμη εταιρεία ΑΒ. Βασιλόπουλος, η Alpha Bank και κάποιες κατασκευαστικές εταιρείες. Η οργάνωση έχοντας σαν στόχο να ευαισθητοποιήσει την κοινή γνώμη, δημοσιεύει δελτία τύπου, συνεντεύξεις και αρθρογραφίες που θίγουν το ζήτημα της διαφθοράς στην Ελλάδα. Επιπλέον οι πολίτες μπορούν να ενημερωθούν και από το site της ΜΚΟ το οποίο σχεδόν κάθε μήνα ανανεώνεται. Πραγματοποιούνται επίσης και κάποιες εκδηλώσεις, ανοιχτές προς το κοινό έτσι ώστε να παρακολουθήσουν και να κατανοήσουν τα άτομα, που παρευρίσκονται, το σημαντικό ζήτημα της διαφθοράς. Επιτελούνται ακόμα ομιλίες και

παρουσιάζονται παραδείγματα μέσα από τα οποία το κοινό μπορεί να ευαισθητοποιηθεί και να συμμετέχει στον αγώνα κατά της διαφθοράς.

Η Διεθνής Διαφάνεια συνεργάζεται κατά καιρούς με πολλές ΜΚΟ, μία από τις οποίες είναι και η Κίνηση Πολιτών, καθώς επίσης και με διάφορα Υπουργεία και Δημόσιους Οργανισμούς. Κατά τη διάρκεια της περιόδου Οκτωβρίου 2008 – Σεπτεμβρίου 2009, η Διεθνής Διαφάνεια δέχτηκε δωρεές και χορηγίες τόσο από διάφορες εταιρείες όσο και από φυσικά πρόσωπα. Το ποσό ανέρχεται στις 87.500 ευρώ χωρίς να συμπεριλαμβάνεται σε αυτό το ποσό που δόθηκε από τη 13^η Συνδιάσκεψη κατά της διαφθοράς. Πολλές είναι επίσης και οι τηλεοπτικές και ραδιοφωνικές συνεντεύξεις οι οποίες έχουν δοθεί κατά καιρούς από τον Πρόεδρο της Διεθνούς Διαφάνειας, τον κ. Κώστα Μπακούρη. Αρκετά επίσης και τα άρθρα που έχουν δημοσιευθεί από τον συγκεκριμένο άνθρωπο, στον ημερήσιο και κυριακάτικο τύπο, με στόχο να προωθηθεί το έργο και οι προτάσεις της Διεθνούς Διαφάνειας. Ενδεικτικά είναι τα άρθρα: α) "Το νόμιμο και το διαφανές", *ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ*, 15/07/09, β) "Πολιτικό κόστος: το άλλοθι της απραξίας", *ΕΣΤΙΑ*, 22/07/09 και γ) "Οι πολίτες και η διαφθορά", *ΤΟ ΒΗΜΑ*, 13/08/09. Διεθνής Διαφάνεια Ελλάς, προτεινόμενη ιστοσελίδα www.transparency.gr)

5.2.1 Ο στόχος της.

Η Διεθνής Διαφάνεια για να αντιμετωπίσει τη διαφθορά έχει θέσει κάποιους στόχους οι οποίοι είναι:

1. Η καταπολέμηση της διαφθοράς με την εφαρμογή νέων θεσμών με διαφανείς μεθόδους.
2. Η ευαισθητοποίηση των πολιτών σε επικίνδυνα ζητήματα που προέρχονται από τη διαφθορά και ακόμα η συνειδητοποίηση της κοινής γνώμης ότι η διαφθορά υπονομεύει τη Δημοκρατία και τη λειτουργία της.
3. Η αντιμετώπιση της αδιαφορίας σε θέματα αδιαφάνειας και λειτουργίας των θεσμών .
4. Ο αγώνας για την αποκατάσταση των θεσμών και η καταπολέμηση της διαφθοράς.

5. Η προώθηση συνεργασίας σε εθνικό και διεθνές επίπεδο και η λήψη ειδικών μέτρων σε κάθε χώρα.

5.2.2 Η δράση της.

Κάθε χρόνο η οργάνωση, δημοσιεύει τον Δείκτη Αντίληψης Διαφθοράς, οποίος ταξινομεί τις χώρες ανάλογα με την έκταση διαφθορά τους.

Ο Δείκτης Αντίληψης της Διαφθοράς - Corruption Perceptions Index - (CPI 2009) βαθμολογεί την Ελλάδα το 2009, με 3.8 βαθμούς και την κατατάσσει στην 71^η θέση του σχετικού πίνακα. Η μέτρηση βασίστηκε σε 6 διαφορετικές έρευνες – μελέτες και έλαβε υπόψη της στοιχεία του 2008 και του 2009. Η Ελλάδα σημειώνει μια από τις μεγαλύτερες πτώσεις στη βαθμολογία του πίνακα και βρίσκεται πλέον στην τελευταία θέση της Ευρώπης των 27 μαζί με τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία. Η περσινή χρονιά και τα σκάνδαλα που μας ταλάνισαν, κατέδειξε ότι δεν υπάρχουν στέρεες βάσεις πάνω στις οποίες μπορούμε να σταθούμε ώστε να πολεμήσουμε τη διαφθορά.

Για τρίτη χρονιά τα πολιτικά κόμματα αναδεικνύονται στον περισσότερο διεφθαρμένο τομέα. Με βαθμολογία 4.4 τα πολιτικά κόμματα βρίσκονται στην κορυφή, ενώ ακολουθούν τα ΜΜΕ (3.8).

Ο σχετικός πίνακας έχει ως εξής (μέσα στην παρένθεση η μέση ευρωπαϊκή επίδοση):

- Πολιτικά κόμματα 4.4 (3.7)
- ΜΜΕ 3.8 (3.3)
- Δημόσια Διοίκηση 3.7 (3.4)
- Κοινοβούλιο 3.7 (3.4)
- Δικαιοσύνη 3.4 (3.1)
- Ιδιωτικός τομέας 3.4 (3.4)

Η Διεθνής Διαφάνεια δραστηριοποιείται επίσης με διάφορες εκδηλώσεις όπως είναι για παράδειγμα:

1) Στις 18/03/2010: ημερίδα με θέμα "κράτος και διαφθορά: δημιουργώντας συνθήκες διαφάνειας".

2) Στη 01/03/2010: συνέντευξη τύπου για την παρουσίαση της έρευνας για τη διαφθορά στην Ελλάδα το 2009.

3) Στις 23/01/2009: ημερίδα με θέμα "Βαλκάνια – Νοτιοανατολική Ευρώπη, ο ρόλος του NATO και η στρατιωτική εμπλοκή".

Επίσης η οργάνωση έχει πραγματοποιήσει μια σειρά από έρευνες έτσι ώστε να κατευνάσει το φαινόμενο της διαφθοράς στην Ελλάδα. Μερικές από αυτές είναι: α) έρευνα για την έκταση της διαφθοράς στην Ελλάδα το 2005, β) εθνική έρευνα για τη διαφθορά στην Ελλάδα το 2007, γ) κλίμακες στάσεων στη διαφθορά το 2008 κ.α. (Διεθνής Διαφάνεια Ελλάς, προτεινόμενη ιστοσελίδα www.transparency.gr)

5.3 Ίδρυμα Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου.

Το Δεκέμβριο του 1977 ιδρύθηκε το Ίδρυμα Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΙΜΔΑ) . Πραγματοποιήθηκε με τη διαθήκη του άλλοτε Προέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας Γιώργου Ν. Μαραγκόπουλου. Η αρχική σκέψη για τη δημιουργία του Ίδρυματος στην Ελλάδα αναπαράχθηκε από την πικρή εμπειρία της στρατιωτικής δικτατορίας που επιβλήθηκε στον ελληνικό λαό το 1967 και διήρκησε για πάνω από επτά ολόκληρα χρόνια. Ο Γ.Ν. Μαραγκόπουλος, ήταν τότε Σύμβουλος Επικρατείας και ύστερα από το στρατιωτικό πραξικόπημα του 1967 παραιτήθηκε μαζί με άλλους επτά Συμβούλους από το αξίωμά του, διαμαρτυρόμενος για τη σκληρή παρέμβαση των στρατιωτικών στο έργο της δικαιοσύνης. Το 1973 συνέταξε τη διαθήκη του με την οποία παραχωρούσε τη μισή του περιουσία με σκοπό να δημιουργηθεί ένα Ίδρυμα που στόχο θα είχε την υπεράσπιση και προστασία των αναγνωρισμένων θεμελιωδών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

Όταν αποκαταστάθηκε πλήρως η Δημοκρατία στη χώρα το 1974, ο Γ.Ν. Μαραγκόπουλος διορίστηκε Πρόεδρος του Συμβουλίου της Επικρατείας, και ύστερα από τρία χρόνια, στις 22 Δεκεμβρίου του 1977 απεβίωσε και αμέσως δημιουργήθηκε το Ίδρυμα Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου.

Στη συνέχεια, τον Αύγουστο του 1978 ο Δημήτριος Ν. Μαραγκόπουλος, ο οποίος ήταν Έλληνας του εξωτερικού, διέθεσε όλη του την περιουσία στο ίδρυμα, στη μνήμη

της συζύγου του και του αδερφού του Γιώργου Ν. Μαραγκόπουλου. Έτσι ξεκίνησε η λειτουργία του το 1979.

«Το Ίδρυμα σήμερα παραμένει βασικά αυτοχρηματοδοτούμενο και οι πόροι του προέρχονται από την περιουσία του». (ΙΜΔΑ, προτεινόμενη ιστοσελίδα www.mfhr.gr)

5.3.1 Σκοπός και μέσα δράσης.

Οι κύριοι σκοποί του Ιδρύματος Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου είναι η έρευνα, η μελέτη, η διαφύλαξη, και προαγωγή των αναγνωρισμένων δικαιωμάτων και ελευθεριών του ανθρώπου. Το Ίδρυμα ενδιαφέρεται για την ενίσχυση της εκπαίδευσης και επιμόρφωσης σε θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων και επίσης για την ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης για θέματα που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα, την ειρήνη και την ανάπτυξη των δημοκρατικών θεσμών.

Για να πραγματοποιηθεί ο σκοπός του Ιδρύματος, χρησιμοποιούνται από αυτό κάποια μέσα δράσης. Το Ίδρυμα:

- Οργανώνει μαθήματα, σεμινάρια, διαλέξεις και συνέδρια σε Ελλάδα και εξωτερικό, καθώς συμμετέχει σε διάφορες εκδηλώσεις.
- Παρέχει υποτροφίες και χρηματικές ενισχύσεις έτσι ώστε να σπουδάσουν άτομα και να ειδικευτούν στο χώρο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
- Διαθέτει δικά του ερευνητικά προγράμματα, καθώς επίσης συμμετέχει και σε προγράμματα άλλων φορέων.
- Χρηματοδοτεί έρευνες θεωρητικής και πρακτικής φύσης.
- Συνεργάζεται και με άλλες μη κυβερνητικές οργανώσεις, ελληνικές και ξένες, που έχουν τον ίδιο ή παρόμοιο σκοπό.
- Υποβάλλει αιτήσεις των προσφύγων σε διεθνή δικαστήρια εναντίον κάποιων κρατών ή οργανισμών που παραβιάζουν τα ανθρώπινα δικαιώματα.
- Συγκεντρώνει χρηματικά ποσά μέσα από τραπεζικούς λογαριασμούς με σκοπό να τα διαθέσει για να βοηθήσει αδύναμους λαούς και ομάδες ανθρώπων.

- Συγκεντρώνει και διαδίδει πληροφορίες και κείμενα που έχουν σχέση με τα δικαιώματα του ανθρώπου, επίσης εκδίδει δελτία τύπου, διαμαρτυριών και οργανώνει συνεντεύξεις τύπου.

- Παρέχει νομική βοήθεια σε άτομα των οποίων τα ανθρώπινα δικαιώματα έχουν παραβιαστεί, επίσης πραγματοποιεί αποστολές τις οποίες χρηματοδοτεί για έρευνες στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

- Διαθέτει μια εξειδικευμένη βιβλιοθήκη, ανοιχτή προς το κοινό, η οποία περιέχει νομοθεσίες/νομολογίες, διάφορα περιοδικά ανθρωπίνων δικαιωμάτων, βιβλία και σχετικό υλικό σε διάφορες γλώσσες, όπως για παράδειγμα Ελληνικά, Αγγλικά, Γαλλικά, Γερμανικά κ.α.

Το Ίδρυμα Μαραγκοπούλου συνεργάζεται με διάφορα όργανα προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων του Ο.Η.Ε., του Συμβουλίου της Ευρώπης καθώς και άλλων διεθνών οργανισμών. Διατηρεί επίσης συνεργασία και δεσμούς με παρόμοιες ΜΚΟ σε πολλά μέρη του κόσμου. «Το Μάιο του 1988, το Ίδρυμα απέκτησε "συμβουλευτικό καθεστώς" στο Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο (ECOSOC) των Ηνωμένων Εθνών. Επίσης, έχει "ειδική σχέση" με το Τμήμα Πληροφοριών του Ο.Η.Ε. στη Νέα Υόρκη και συνεργάζεται στενά με το Γραφείο Πληροφοριών του Ο.Η.Ε. στην Αθήνα». (ΙΜΔΑ, προτεινόμενη ιστοσελίδα www.mfhr.gr)

Από το 1991 το Ίδρυμα Μαραγκοπούλου έχει το ρόλο του παρατηρητή προς την Αφρικανική Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Δικαιωμάτων των Λαών. Επιπλέον είναι μέλος της Εθνικής Επιτροπής Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, της οποίας Πρόεδρος είναι η Πρόεδρος του ΙΜΔΑ, Αλίκη Γιωτοπούλου – Μαραγκοπούλου.

Έτσι ώστε να ευαισθητοποιήσει την κοινή γνώμη, το Ίδρυμα, οργανώνει συνέδρια, συμπόσια, σεμινάρια κ.α. με σκοπό να παρουσιάσει σημαντικά προβλήματα δικαιωμάτων του ανθρώπου. Στα συνέδρια αυτά συμμετέχουν διακεκριμένοι Έλληνες και ξένοι ειδικοί. Χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι:

- Το 1979: α) διεθνές συμπόσιο με θέμα "το σχέδιο της Διεθνούς Σύμβασης κατά των βασανιστηρίων και β) συζήτηση στρογγυλής τραπέζης σε συνεργασία με τη Διεθνή Αμνηστία, με θέμα "τη θανατική ποινή".

- Το 1981: α) διεθνές συμπόσιο, σε συνεργασία με την ΟΥΝΕΣΚΟ, με θέμα "οι ψευδοεπιστημονικές θεωρίες περί φυλετικών διακρίσεων και τα δικαιώματα του

ανθρώπου", β) διεθνές συμπόσιο με θέμα "το δικαίωμα της τιμωρίας" και γ) συζήτηση στρογγυλής τραπέζης με θέμα "από την Οικουμενική Διακήρυξη στα Σύμφωνα του Ο.Η.Ε.

- Το 1982: α) συμπόσιο με θέμα "ποινική τιμωρία και ανθρώπινα δικαιώματα.
- Το 1983: α) συζήτηση στρογγυλής τραπέζης με θέμα "η τουρκική υπόθεση και η ευρωπαϊκή προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και β) συζήτηση στρογγυλής τραπέζης με θέμα "η κατοχύρωση των δικαιωμάτων του ανθρώπου ως παράγοντας διασφάλισης της παγκόσμιας ειρήνης.
- Το 1984: α) τριήμερο διεθνές συμπόσιο με θέμα "κράτος δικαίου και δικαιώματα του ανθρώπου"
- Το 1985: α) διήμερο διεθνές συμπόσιο με θέμα "η θρησκευτική ελευθερία" και β) διήμερο διεθνές συμπόσιο με θέμα "η συμβολή του Ο.Η.Ε. στην πραγματοποίηση της ισότητας των φύλων.
- 1986: α) τριήμερο διεθνές συμπόσιο με θέμα "η προστασία των ατομικών δικαιωμάτων στην έννομη τάξη των ευρωπαϊκών κοινοτήτων και β) τριήμερο διεθνές συμπόσιο, στο Κολυμπάρι της Κρήτης, με θέμα "τα επιστημονικά θεμέλια των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
- Το 1987: α) διήμερο διεθνές συμπόσιο με θέμα "ο αγώνας κατά των βασανιστηρίων" και β) συζήτηση στρογγυλής τραπέζης με θέμα "η προστασία του περιβάλλοντος: νομικές και κοινωνιολογικές όψεις.
- Το 1988: α) τετραήμερο διεθνές συμπόσιο στο Κολυμπάρι της Κρήτης, με θέμα "βιοϊατρικοί πειραματισμοί και δικαιώματα του ανθρώπου" και β) συζήτηση στρογγυλής τραπέζης με θέμα "Πτολεμαΐδα: μια βαριά περίπτωση ρύπανσης του περιβάλλοντος".
- Το 1989: α) συνάντηση 30 εκπροσώπων ΜΚΟ Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων από 25 χώρες, β) διήμερο διεθνές συμπόσιο με θέμα "τα 200 χρόνια της γαλλικής διακήρυξης των δικαιωμάτων του ανθρώπου και του πολίτη" και γ) συζήτηση στρογγυλής τραπέζης με θέμα "κατάχρηση θεμελιωδών δικαιωμάτων και δημοκρατία".
- Το 1990: α) διεθνές συμπόσιο με θέμα "η Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και το Κυπριακό και β) συζήτηση στρογγυλής τραπέζης με

θέμα "Βόρεια Κύπρος και Αλβανία: δύο περιοχές της Ευρώπης στις οποίες εξακολουθεί η συστηματική καταπάτηση των δικαιωμάτων του ανθρώπου".

- Το 1991: α) διεθνές συμπόσιο στην Ορθόδοξη Ακαδημία Κρήτης με θέμα "απόψεις σχετικές με τον άνθρωπο, τις κοινωνικές πραγματικότητες και τα δικαιώματα του ανθρώπου", β) διεθνές συνέδριο με θέμα "τα Διεθνή Σύμφωνα για τα ανθρώπινα δικαιώματα" και γ) ημερίδα με θέμα "τα ανθρώπινα δικαιώματα στην Ευρώπη και την Αφρική"

- Το 1992: α) διήμερο διεθνές συμπόσιο στην Αθήνα με θέμα "η προστασία των δικαιωμάτων των μεταναστών εργατών και των οικογενειών τους", β) συμπόσιο με θέμα "εγκληματολογία και δικαιώματα του ανθρώπου, ιδίως στις νέες δημοκρατίες της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης" και γ) συνέδριο με θέμα "η προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου σε περιόδους μετάβασης σε δημοκρατικό καθεστώς"

- Το 1993: α) διήμερο συνέδριο με θέμα "ανθρώπινη διάσταση και επίλυση διαφορών" και β) διεθνές συνέδριο με θέμα "μεταμοσχεύσεις οργάνων και δικαιώματα του ανθρώπου"

- Το 1994: α) διήμερο διεθνές σεμινάριο με θέμα "μετανάστες, πρόσφυγες, μειονότητες", β) συζήτηση στρογγυλής τραπέζης με θέμα "μέσα μαζικής ενημέρωσης, ανθρώπινα δικαιώματα και βία", γ) διεθνής συνάντηση με θέμα "η παγκοσμιότητα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από ψυχοκοινωνιολογική άποψη" και δ) συνέδριο με θέμα "Αλβανία και δικαιώματα του ανθρώπου"

- Το 1995: α) δημόσια συζήτηση με θέμα "πέντε χρόνια εφαρμογής της Ευρωπαϊκής Σύμβασης κατά των βασανιστηρίων και της απάνθρωπης και εξευτελιστικής μεταχείρισης", β) δημόσια συζήτηση με θέμα "το πρόβλημα των φυλακών", γ) συζήτηση στρογγυλής τραπέζης με θέμα "ζητήματα διεθνούς προαγωγής των δικαιωμάτων του παιδιού", δ) συζήτηση στρογγυλής τραπέζης με θέμα "ο ΟΗΕ και η πρόληψη του εγκλήματος" και ε) συζήτηση στρογγυλής τραπέζης με θέμα "ΟΗΕ και ισότητα των φύλων"

- Το 1996: α) διεθνές συνέδριο με θέμα "η προστασία των μειονοτήτων στην Ευρώπη", β) διεθνές συνέδριο με θέμα "κρίση αξιών και εγκληματολογία: η οπτική των δικαιωμάτων του ανθρώπου", και γ) διήμερη διεθνής συνάντηση με θέμα "όψεις συγκριτικού εκλογικού δικαίου"

- Το 1997: α) διήμερο συνέδριο με θέμα "για μια Ευρώπη των κοινωνικών δικαιωμάτων", β) τριήμερο διεθνές συνέδριο με θέμα "μετανάστες, ρατσισμός και ξενοφοβία", γ) συζήτηση στρογγυλής τραπέζης με θέμα "η σεξουαλική εκμετάλλευση του παιδιού ως διεθνές οργανωμένο έγκλημα", δ) διεθνές συνέδριο με θέμα "για μια Ευρώπη των κοινωνικών δικαιωμάτων", ε) συζήτηση στρογγυλής τραπέζης με θέμα "η Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και η ελληνική νομολογία" και στ) συζήτηση στρογγυλής τραπέζης με θέμα "ο αγώνας κατά της παιδικής εργασίας"

- Το 1998: α) συζήτηση στρογγυλής τραπέζης με θέμα "ζητήματα εφαρμογής της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα δικαιώματα του ανθρώπου", β) διήμερο διεθνές συνέδριο με θέμα "η ακαδημαϊκή κοινότητα στην αυγή της τρίτης χιλιετίας: θεμελιώδη δικαιώματα" και γ) διεθνής συνάντηση με θέμα "παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, δίωξη των προσφύγων και μη κρατικά όργανα δίωξης"

- Το 1999: α) διήμερο διεθνές συνέδριο με θέμα "η πρόληψη των παραβιάσεων των δικαιωμάτων του ανθρώπου" και β) συζήτηση με θέμα "Κυπριακό και δικαιώματα του ανθρώπου"

- Το 2000: α) διήμερο συνέδριο με θέμα "ο θεσμός του Συνηγόρου του Πολίτη", β) διήμερο συνέδριο με θέμα "μετανάστες, ρατσισμός, ξενοφοβία", γ) δημόσια συζήτηση με θέμα "η διατύπωση στο νέο Σύνταγμα των διατάξεων που αφορούν την ισότητα των φύλων", δ) δημόσια συζήτηση με θέμα "η φτώχεια στον κόσμο", ε) ημερίδα με θέμα "αντεγκληματική πολιτική-δικαιώματα του ανθρώπου" και στ) συνέδριο με θέμα "η πεντηκονταετία της Ευρωπαϊκής Σύμβασης δικαιωμάτων του ανθρώπου"

- Το 2001: α) δημόσια συζήτηση με θέμα "τα κοινωνικά δικαιώματα ως παράγοντας ανθρώπινης ανάπτυξης και ειρήνης"

- Το 2002: α) δημόσια συζήτηση με θέμα "Αφγανιστάν και διεθνείς παρενέργειες", β) ημερίδα με θέμα "η λαϊκή συμμετοχή στην ποινική δικαιοσύνη στην Ευρώπη", γ) συνέδριο με θέμα "συνέπειες της 11^{ης} Σεπτεμβρίου: η περίπτωση υπερασπιστών ανθρωπίνων δικαιωμάτων", δ) αντιτρομοκρατικά μέτρα και δικαιώματα του ανθρώπου", και ε) ημερίδα με θέμα "η Κύπρος προ των πυλών της Ευρωπαϊκής Ένωσης"

- Το 2003: α) διεθνής συνάντηση με θέμα "μετανάστευση και δικαιώματα του ανθρώπου", και β) δημόσια συζήτηση με θέμα "η κρίση του ΟΗΕ"

- Το 2004: α) διεθνές συνέδριο με θέμα "η σημερινή κατάσταση των δικαιωμάτων του ανθρώπου στον κόσμο", β) δημόσια συζήτηση με θέμα "το ζήτημα της ένταξης της Τουρκίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση" και γ) δημόσια συζήτηση με θέμα "δικαιώματα του ανθρώπου: τρομοκρατία και αντιτρομοκρατία"

- Το 2005: α) ημερίδα με θέμα "διαφθορά και δικαιώματα του ανθρώπου" και β) επικίνδυνες τάσεις για τα δικαιώματα του ανθρώπου στα Ηνωμένα Έθνη και στην Ευρωπαϊκή Ένωση"

Το Ίδρυμα Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου παρέχει νομική βοήθεια, χωρίς να λαμβάνει υπ' όψιν το θρήσκευμα, το φύλο, τη γλώσσα και τη φυλή, σε άτομα που θίγονται τα ατομικά τους δικαιώματα και που δεν έχουν τη δυνατότητα να απευθυνθούν σε δικηγόρο. (ΙΜΔΑ, προτεινόμενη ιστοσελίδα www.mfhr.gr)

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το θέμα το οποίο ερευνήθηκε στη συγκεκριμένη εργασία αφορούσε στη συμβολή των φορέων της κοινωνίας πολιτών, όπως είναι οι ΜΚΟ, στην εκδημοκρατικοποίηση των κοινωνικών και πολιτικών θεσμών. Η κοινωνία πολιτών χαρακτηρίζεται ως ένα σύνολο από ομάδες πολιτών οι οποίοι δραστηριοποιούνται έτσι ώστε να προασπίσουν το κοινό όφελος καθώς επίσης και να βοηθήσουν άτομα που είναι αδύναμα να υπερασπιστούν τον εαυτό τους.

Η κοινωνία πολιτών αποτελούμενη από φορείς όπως είναι για παράδειγμα οι ΜΚΟ οι οποίες είναι και το θέμα το οποίο διερευνήθηκε, προσπαθεί με ποικίλα μέσα να ευαισθητοποιήσει τον υπόλοιπο κόσμο έτσι ώστε να παρθούν κάποια μέτρα, με σκοπό να εκδημοκρατικοποιήσουν τους κοινωνικούς και πολιτικούς θεσμούς ενός κράτους. Αυτό το πετυχαίνει με τους διαφορετικούς τύπους δράσεων που πραγματοποιεί. Όπως είναι η αναπτυξιακή εκπαίδευση η οποία είναι ίσως ο σημαντικότερος τύπος δράσης και η άσκηση πίεσης στις κυβερνήσεις των κρατών που αποσκοπεί στο να επηρεάσει τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων έτσι ώστε τα κράτη να ενστερνιστούν καταστάσεις που στόχο έχουν την ανάπτυξη μιας πιο ανθρωποκεντρικής αντίληψης.

Εξίσου σημαντική είναι και η ανθρωπιστική και έκτακτη βοήθεια που στέλνουν σε άτομα που έχουν πληγεί είτε από ένοπλες συγκρούσεις, είτε από φυσικές καταστροφές. Επίσης εφαρμόζουν ολοκληρωμένα αναπτυξιακά προγράμματα, τα οποία στοχεύουν να: α) αυξηθεί το εισόδημα και να προωθηθούν προϊόντα, β) εκπαιδευτούν τα άτομα και στη συνέχεια να καταρτιστούν αφού πρώτα αποκτήσουν δεξιότητες και τεχνογνωσία, γ) προβληθούν βασικές κοινωνικές ανάγκες και δ) να δημιουργηθούν και να ενδυναμωθούν οι κοινωνικοί και πολιτικοί θεσμοί.

Όσον αφορά τις ΜΚΟ στην Ελλάδα, είτε αυτές είναι μεγάλης είτε μικρής εμβέλειας, στέκονται αρωγοί σε οικογένειες που χρήζουν βοήθεια, όπως επίσης και σε ευπαθείς ομάδες. Για την καλύτερη λειτουργία τους απασχολούνται τόσο εθελοντές όσο και εργαζόμενοι.

Οι ΜΚΟ αποτελούν έναν από τους σημαντικότερους φορείς της κοινωνίας πολιτών, καθώς το έργο τους είναι ανθρωπιστικό. Συγκεκριμένα μετά από έρευνα που πραγματοποιήθηκε σε τρεις ΜΚΟ, διαπιστώθηκε η προσπάθεια που καταβάλλουν για την επίτευξη του σκοπού της ξεχωριστά η καθεμία.

Αρχικά η Διεθνής Αμνηστία όπως και το Ίδρυμα Μαραγκοπούλου, έχουν απώτερο στόχο την υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Οι δύο αυτές ΜΚΟ στην προσπάθεια επίτευξης του έργου τους συνεργάζονται με διεπιστημονική ομάδα την οποία αποτελούν κοινωνιολόγοι, οικονομολόγοι, κοινωνικοί λειτουργοί, καθώς και ψυχολόγοι. Άτομα των παραπάνω ειδικοτήτων εντάσσονται στο εργατικό δυναμικό των προαναφερθέντων ΜΚΟ. Επιπλέον οι συγκεκριμένες ΜΚΟ συνεργούν και με άλλες όπως είναι για παράδειγμα το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες, η Ύπατη αρμοστέία Προσφύγων και ο Σύνδεσμος Αντιρρήσεων Συνείδησης. Σημαντική είναι η βοήθεια που προσφέρουν χορηγοί, για την καλύτερη δυνατή λειτουργία των οργανώσεων. Τέλος, ως μέσα ενημέρωσης των πολιτών αποτελούν εκ μέρους των δύο ΜΚΟ η ηλεκτρονική ιστοσελίδα, τα δελτία τύπου, οι εκδηλώσεις που λαμβάνουν χώρα στην Αθήνα, ανοιχτές προς το κοινό, και τέλος τα σχετικά ενημερωτικά φυλλάδια τα οποία μοιράζονται στις εκδηλώσεις αυτές.

Στη Διεθνή Διαφάνεια – Ελληνικό Παράρτημα, η οποία αγωνίζεται με σκοπό την εξάλειψη της διαφθοράς στο δημόσιο και πολιτικό βίο της χώρας, εργάζονται άτομα που ειδικεύονται στον τομέα της πολιτικής και της οικονομίας. Μια από τις ΜΚΟ που συνεργάζεται είναι η Κίνηση Πολιτών. Χορηγοί της Διεθνούς Διαφάνειας είναι διάφορες εταιρείες και επιχειρήσεις όπως είναι η ανώνυμη εταιρεία ΑΒ. Βασιλόπουλος, η Alpha Bank, καθώς και κάποιες κατασκευαστικές εταιρείες. Η οργάνωση ενημερώνει το κοινό της μέσα από τα δελτία τύπου που δημοσιεύει σε εφημερίδες και περιοδικά, επίσης μέσα από το site της και τέλος μέσα από συνεντεύξεις και αρθρογραφίες. Κάθε χρόνο δημοσιεύει τον Δείκτη Αντίληψης Διαφθοράς, οποίος ταξινομεί τις χώρες ανάλογα με την έκταση διαφθορά τους.

Παρ' όλες τις προσπάθειες που κάθε μια από τις παραπάνω ΜΚΟ καταβάλλει για την επίτευξη του σκοπού της, δεν θα πρέπει να παραληφθεί η αναφορά στις δυσκολίες που η καθεμία αντιμετωπίζει.

Η πρώτη ΜΚΟ που ερευνήθηκε, η Διεθνής Αμνηστία, αντιμετωπίζει μια σειρά δυσκολιών, όπως είναι για παράδειγμα το πρόβλημα της ευαισθητοποίησης των ανθρώπων, στο να συμμετέχουν στο έργο της, καθώς επίσης και τη δυσκολία της επικοινωνίας με δημόσιους φορείς. Η δεύτερη στη σειρά ΜΚΟ, η Διεθνής Διαφάνεια, έρχεται αντιμέτωπη με τις δικές της δυσκολίες, οι σημαντικότερες που αναφέρθηκαν είναι η «έλλειψη ενημέρωσης μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου» από μια μεγάλη μερίδα του κοινού, που δυσχεραίνει την προσπάθεια ενημέρωσης από τη μεριά της

οργάνωσης. Επιπλέον το γραφειοκρατικό σύστημα στέκεται εμπόδιο στην επικοινωνία της οργάνωσης με αρμόδια υπουργεία. Τέλος, το Ίδρυμα Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου δυσκολεύεται και εκείνο στην επικοινωνία με δημόσιους φορείς και στην ευαισθητοποίηση του κοινού για το έργο του.

Οπωσδήποτε, υπήρξαν και κάποιες προσωπικές δυσκολίες, κατά τη διάρκεια της διεξαγωγής της εργασίας αυτής. Η σημαντικότερη ήταν η έλλειψη κατανομής έργου με βάση τα χρονικά περιθώρια, καθώς για τη συγκεκριμένη διπλωματική εργάστηκε ένα άτομο, με αποτέλεσμα, η εμπειρική έρευνα να σταθεί μία χρονοβόρα διαδικασία. Δυσκολία παρουσιάστηκε στην επικοινωνία με τις οργανώσεις προκειμένου να πραγματοποιηθεί μια ενδεχόμενη συνάντηση αλλά και στην καθυστερημένη παροχή πληροφοριών από τους εκπροσώπους των οργανώσεων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Γιαννής Ν. (2001), *Κοινωνία Πολιτών και νεολαία*, Αθήνα: Παπαζήση.
2. Δαμανάκη Μ. (2004), *Συμμετοχική Δημοκρατία*, Αθήνα: Καστανιώτη.
3. Δημητρακόπουλος Π. (1975), *Τα ανθρώπινα δικαιώματα*, ανάπτυξη εκ του Έτους της επιστημονικής επετηρίδος της Α.Β.Σ.Θ., Θεσσαλονίκη
4. Διεθνής Αμνηστία, (1975), *Αναφορά βασανιστηρίων*, Αθήνα: Κάκτος.
5. Καλογεράτος Π, (1985), *Οι πολιτικοί θεσμοί*, Αθήνα-Κομοτηνή: Σάκκουλα.
6. Κατσούλης Η, (2002), *Διαστάσεις του κοινωνικού αποκλεισμού στην Ελλάδα*, Αθήνα: Εθνικό κέντρο κοινωνικών ερευνών.
7. Κουτσούκης Κλ. (1999), *Η πολιτική ανάπτυξη*, Αθήνα: Παπαζήση.
8. Λήν Α. (1977), *Τα δικαιώματα του ανθρώπου*, Μετάφραση: Τσακίρης Α., Αθήνα: Ευθύνη.
9. Λίποβατς Θ. (1995), *Ενάντια στο ρεύμα: για μια κοινωνία πολιτών*, Αθήνα: ΠΛΕΘΡΟΝ.
10. Μανωλοπούλου Κ. (1990), *Η διεθνή προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων*, Αθήνα: Ειρήνη.
11. Μαυρογορδάτος Γ. (2001), *Ομάδες πίεσης και Δημοκρατία*, Αθήνα: Πατάκη.
12. Μοσκώφ Η. (2004), *Πολιτική κουλτούρα και Κοινωνία Πολιτών στην Ελλάδα την εποχή της παγκοσμιοποίησης*, Αθήνα: ΙΣΤΑΜΕ
13. Μπαμπινιώτης Γ., *Λεξικό, χ.χ.*
14. Παπαμιχαήλ Γ. (2005), *Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και κυρίαρχη πολιτική*, Αθήνα: The Monthly Review Imprint.
15. Πόλλις Α. (1988), *Κράτος, Δίκαιο και ανθρώπινα δικαιώματα στην Ελλάδα*, Αθήνα: Ίδρυμα Μεσογειακών Μελετών.
16. Σκλιάς Π. – Χουλιάρης Α. (2002), *Η διπλωματία της Κοινωνίας των Πολιτών*, Αθήνα: Παπαζήση.

17. Σομεροζάν Λ. (1977), *Τα δικαιώματα του ανθρώπου*, Μετάφραση: Πέτροβιτς-Ανδρουτσοπούλου Λ., Αθήνα: Ευθύνη.
18. Σταθόπουλος Π. (2005), *Κοινωνική Πρόνοια*, Αθήνα: Παπαζήση.
19. Θεοδωρόπουλος Χ. – Συκιώτου Α. (1994), *Η προστασία των δικαιωμάτων των μεταναστών εργατών και των οικογενειών τους*, Αθήνα: Βιβλιοπωλείο της "Εστίας".
20. Στραβοσκούφης Α. (2004), *Διδακτορική Διατριβή με θέμα: Ο ρόλος των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (ΜΚΟ) στη διαδικασία της διαρκούς ανάπτυξης*, Αθήνα.
21. Στραβοσκούφης Α. (2007), *Φάκελος σημειώσεων μαθήματος: Αγροτική Κοινωνιολογία, Μεσολόγγι*.
22. Στραβοσκούφης Α. (2009), *Φάκελος σημειώσεων μαθήματος: Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις – ΜΚΟ, Μεσολόγγι*.
23. Σωτηρόπουλος Δ. (2004), *Η άγνωστη Κοινωνία Πολιτών*, Αθήνα: Ποταμός.
24. Ταγάρας Χ. (1992), *Μηχανισμοί διεθνούς προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου*, Αθήνα-Κομοτηνή: Σάκκουλα.
25. Τσαούσης Δ. (2006), *Η κοινωνία του ανθρώπου: εισαγωγή στην κοινωνιολογία*, Αθήνα: Gutenberg.
26. Τσομπάνογλου Γ., Κορρές Γ., Γιαννοπούλου Ι. (2005), *Κοινωνικός Αποκλεισμός και πολιτικές ενσωμάτωσης*, Αθήνα: Παπαζήση.
27. Gellner Er. (1996), *Η Κοινωνία Πολιτών και οι αντίπαλοί της*, Μετάφραση: Στροϊκού Η., Αθήνα: Παπαζήση.
28. Pye L. (1978), *Στοιχεία πολιτικής ανάπτυξης*, Μετάφραση: Μπαχάρας Γ., Αθήνα: Παπαζήση.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

1. www.koinoniarpoliton.gr , Ένωση πολιτών για την παρέμβαση.
2. www.transparency.gr , Διεθνής Διαφάνεια Ελλάς, οργάνωση κατά της διαφθοράς.
3. www.anthropos.gr , Ελληνικό κέντρο προώθησης του εθελοντισμού.
4. www.mfhr.gr , Ίδρυμα Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ, ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

1. Ποιος είναι ο σκοπός της συγκεκριμένης Μ.Κ.Ο.;

2. Σε ποιους απευθύνεστε;

3. Τι ειδικότητες έχουν τα άτομα που απασχολούνται στην συγκεκριμένη οργάνωση;

4. Ποιοι είναι οι χορηγοί της οργάνωσης;

5. Με ποιους τρόπους και μέσα πληροφορείτε τον κόσμο για τις δράσεις της οργάνωσης;

6. Υπάρχει συνεργασία με άλλους μη κυβερνητικούς φορείς;

Ναι

Όχι

7. Αν ναι, με ποιούς;

8. Αντιμετωπίζετε δυσκολίες σαν οργάνωση;

Ναι

Όχι

9. Αν ναι, ποιες είναι αυτές;
